

Komisja Europejska

Leader+ Magazine

W CENTRUM UWAGI

**Najlepsze wykorzystanie
bogactw naturalnych
i kulturowych**

PL
4 • 2006

Leader+ Magazine

3 Jednym słowem

4 Leader+ w akcji

6 Aspekty inicjatywy Leader+

- Od innowacji do oceny: proces uczenia się

11 W centrum uwagi: **Najlepsze wykorzystanie bogactw naturalnych i kulturowych**

- Belgia: Skarby Maasland w przekazie ustnym
- Niderlandy: De Weerribben: „Łęgowisko sztuki”
- Niemcy: Agroturystyka w Meklemburgii: Urlop w historycznej posiadłości wiejskiej

19 **Zwiększanie wartości produktów lokalnych**

- Portugalia: Miejsce dla wsi portugalskiej: Promocja produktów wiejskich w otoczeniu miejskim
- Finlandia: Suszone produkty naturalne z regionu Kainuu

24 **Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich**

- Francja: Opera w zamku w Mosset
- Austria: Młodzi ludzie projektują miejsca spotkań dla siebie

29 **Wykorzystanie nowych umiejętności i technologii**

- Szwecja: Stowarzyszenie lokalnego dziedzictwa w XXI wieku: wirtualne centrum informacji turystycznej
- Włochy: Montiwweb: sieć gmin regionu

35 **Współpraca w rozwoju obszarów wiejskich**

- Zjednoczone Królestwo, Francja i Irlandia: Trisurf: Rozwijanie umiejętności surfingowych po obu stronach morza
- Hiszpania i Francja: Grus: Sieć turystyki ornitologicznej

42 **Kobiety i młodzież w Leader+**

- Wywiady: Polska i Dania
- Szwecja: Projekt „Tänk-nik”

47 **Nowe państwa członkowskie**

- Państwo w centrum uwagi: Działania typu Leader na Litwie

52 **Leader+ News:**

PREPARE – przygotowania do działań typu Leader: wizja przyszłości wsi europejskiej

Niniejsze czasopismo Komisji Europejskiej ma na celu ułatwienie społeczeństwu dostępu do informacji dotyczących inicjatywy wspólnotowej Leader+. Naszym celem jest rozpowszechnianie rzetelnych i aktualnych informacji. Jeśli zostaniemy powiadomieni o błędach, dołożymy wszelkich starań, aby je skorygować. Jednakże Komisja nie ponosi żadnej odpowiedzialności za informacje zawarte w niniejszym czasopiśmie, szczególnie w zakresie danych finansowych związanych z opisanymi projektami, a zwłaszcza w odniesieniu do kwalifikowalności wydatków. Czytelnicy powinni zatem zachować niezbędne środki ostrożności przy posługiwaniu się niniejszymi informacjami, które będą wykorzystywać na własną odpowiedzialność.

Nikiforos Sivenas

dyrektor ds. aspektów horyzontalnych rozwoju obszarów wiejskich; polityka jakości produktów rolniczych
Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Komisja Europejska

Ponieważ inicjatywa Leader+ zbliża się ku końcowi i przygotowujemy już krajowe strategie rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007–2013, nadszedł stosowny moment, by zwrócić uwagę na znaczenie oceny. Jak wiadomo, ocenę częściową programów zakończono pod koniec 2003 r., a uaktualniono na koniec 2005 r. W ciągu 3 lat po zakończeniu inicjatywy dokonana zostanie jeszcze ocena na poziomie wspólnotowym. Jednakże ewaluacja nie powinna być jedynie wymogiem formalnym: regularna samoocena jest przydatnym narzędziem pozwalającym na wyciągnięcie wniosków, poprawienie zarządzania oraz na dzielenie się dobrą praktyką.

Choć formalne oceny wymagane są jedynie na poziomie programu oraz na szczeblu wspólnotowym, to jednak powinno się zachęcać kierowników lokalnych grup działania (LGD) do dokonywania regularnych ocen swoich strategii. Nie tylko pozwoli to LGD na określenie swoich mocnych i słabych punktów, lecz także zwiększy zaangażowanie w inicjatywę. Ponadto należy mieć nadzieję, że wyniki ewaluacji zmobilizują do dokonywania stałej samooceny oraz opracowywania na przyszłość strategii bardziej dopasowanej do miejsca realizacji projektu. Z tych powodów Komisja uznała, że działania związane z oceną na poziomie LGD, mimo że nieobowiązkowe, kwalifikują się do współfinansowania w ramach Celu 1 programu Leader+.

Ocena u samych podstaw jest oczywiście ważna w wypadku każdej inicjatywy. Jednakże szczególnie istotna jest w wypadku programu Leader+, ponieważ samorządność i udział społeczności lokalnej to dwa elementy pioniersko wprowadzone do Leadera i mocno związane z podejściem oddolnym przyjętym w tym programie. W ocenach programów powinno się więc korzystać w jak największym stopniu z doświadczeń LGD, a także oceniać – prócz samego wdrożenia inicjatywy – cechy charakterystyczne Leadera+, i tutaj trzeba sobie odpowiedzieć na wiele pytań.

Kolejnym pozytywnym skutkiem ewaluacji, o czym przeczytamy w dalszej części magazynu, jest przyczynienie się do szerzenia dobrych i najlepszych praktyk. Oczywiście pod warunkiem, że są one dobrze udokumentowane i przekazane. Europa jest bardzo zróżnicowana, dlatego metoda skuteczna w jednym kraju lub regionie może nie być przydatna w innym. Jednakże przykłady skutecznych strategii, udanych projektów oraz dobrych wyników to wspaniały środek komunikacji z innymi zainteresowanymi stronami (również LGD) w całej UE oraz poza nią. W procesie rozpowszechniania dobrych i najlepszych praktyk dużą rolę odgrywają unijne oraz krajowe sieci ustanowione w ramach inicjatywy Leader+. Z tego względu Obserwatorium Leadera+ ustanowiło kryteria „najlepszych praktyk” na poziomie europejskim, dzięki którym sukcesy programu Leader+, w dużej części przedstawiane w czasie imprez organizowanych przez Obserwatorium i innych wydarzeń, będą lepiej widoczne.

Ocena bieżącej inicjatywy jest tym ważniejsza, że od przyszłego roku podejście Leader zostanie włączone do polityki rozwoju obszarów wiejskich. Metodologia Leadera spotkała się z wieloma pochwałami, stąd decyzja o włączeniu jej do nowych uregulowań w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Jednakże nie możemy spocząć na laurach i przestać zauważać konkretne cechy programu Leader, które spowodowały, że inicjatywa ta odniosła sukces.

Jestem przekonany, że czwarty numer „Leader+ Magazine” przeczytają Państwo z prawdziwą przyjemnością, a lektura tekstów o różnych projektach pozwoli dostrzec w każdym z nich wartość dodaną Leadera+.

Joujmobile – Spillmobil: Zabawowóz

Państwo członkowskie: Luksemburg
Region, okręg: północno-zachodni
Nazwa LGD: Redange-Wiltz

Całkowity koszt projektu: 230 280 euro
UE: 110 115 euro
Inne fundusze publiczne: 109 165 euro
Fundusze prywatne: 11 000 euro
Czas trwania projektu: 2005–2007

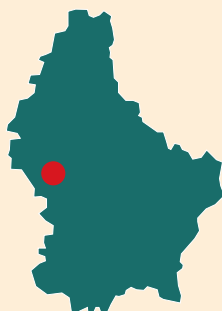
Ponadnarodowy projekt współpracy „Joujmobile – Spillmobil” przygotowany w ramach programu Leader+ powstał z myślą o dzieciach w wieku od 6 do 12 lat.

Jego realizację rozpoczęły w 2003 r. współpracujące ze sobą LGD Redange-Wiltz (Wielkie Księstwo Luksemburga) oraz Cuestas (Walonia, Belgia). Partnerem wiodącym jest LGD Redange-Wiltz wraz z członkiem grupy Caritas-Jeunes et Familles a.s.b.l. „Service Vacances”.

Projekt ma na celu zapewnienie rozrywki w formie gier i zabaw dobranych pod kątem edukacyjnym. Realizowany jest objazdowo w wioskach pogranicza w obu regionach programu Leader+. Obie strony dzielą się kosztami promocji projektu, sprzętu wykorzystywanego do gier, transportu oraz opłat za konsultacje. Projekt ten jest zrównoważonym narzędziem animacyjnym, gdyż korzysta z zasobów lokalnych, współpracując z klubami czy stowarzyszeniami. Zajęcia w ramach projektu odbywają się w miejscach publicznych oraz na wiejskich terenach rekreacyjnych, co ma na celu poprawę kontaktów społecznych. Nauka poprzez zabawę, będąca nieodłączną cechą tego projektu, a także jego mobilność umożliwiają tworzenie więzi pomiędzy starymi a nowymi terenami rekreacyjnymi w regionie. Projekt gromadzi zarówno dorosłych, jak i dzieci, czym przyczynia się do poprawy stosunków społecznych. Daje również nadzieję na zmniejszenie różnic pomiędzy ludnością rdzennie miejscową i napływową oraz na rozwój kontaktów pomiędzy społecznościami przygranicznymi.

Po wstępnym, promocyjnym etapie przeprowadzonym w lipcu i sierpniu 2005 r. realizacja projektu rozpoczęła się 15 września 2005 r. „Zabawowóz” będzie działał zarówno w trakcie roku szkolnego, jak i podczas wakacji. Przygotowaniem i nadzorowaniem gier, konstrukcji do wspinania się, zajęć plastyczno-technicznych oraz sprzętu cyrkowego będzie się zajmować dwoje nauczycieli po studiach wyższych z Luksemburga i Belgii. Etap Leader+ będzie prowadzony wyłącznie w regionach Redange-Wiltz oraz Cuestas do września 2007 r.

Kontakt: Fons Jacques
E-mail: rw@leader.lu
Internet: www.rw.leader.lu
Strona projektu: www.spillmobil.lu
Zdjęcie: LGD Redange-Wiltz

Specjalności kulinarne z austriackich parków natury

Państwo członkowskie: Austria
Region, okręg: Styria
Nazwa LGD: Gesäuse und Eisenwurzen

Całkowity koszt projektu: 278 000 euro
UE: 97 300 euro
Inne fundusze publiczne: 97 300 euro
Fundusze prywatne: 83 400 euro
Czas trwania projektu: 09.2004 – 12.2006

Do atrakcji austriackich parków natury należy tradycyjny, stosowany od lat sposób wytwarzania produktów lokalnych. Regionalne specjalności coraz częściej stają się główną atrakcją tego obszaru.

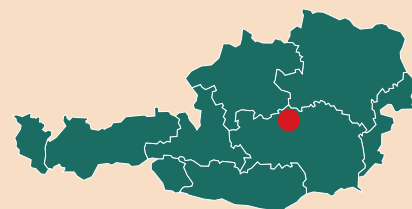
13 takich parków w 13 różnych regionach Leader+ i w 5 okręgach współpracuje obecnie ze Stowarzyszeniem Austriackich Parków Natury przy realizacji międzyobszarowego projektu Leader+ opartego na atrakcyjności kulinarnej tego terenu.

Głównym celem jest pomoc rolnikom w sprzedaży produktów po lepszych cenach, tak aby byli oni w stanie utrzymać tradycyjne metody produkcji. To z kolei przyczynia się do ochrony ważnych części krajobrazu kulturowego, takich jak górskie pastwiska, sady, łąki i tradycyjne winnice. Ponadto specjalności kulinarne i związane z nimi sentymenty mogą przysporzyć parkom natury większej popularności.

Niektóre parki natury już teraz sprzedają we własnych sklepach produkty lokalne, co zapewnia rolnikom dodatkowe dochody. Stowarzyszenie Austriackich Parków Natury przygotowało także specjalne paczki bożonarodzeniowe, w których skład wchodziły specjalności regionów. Takie sezonowe paczki reklamowane są w gazetach, w ulotkach rozsyłanych pocztą oraz na stronie internetowej stowarzyszenia. Następnie przedsiębiorstwo partnerskie zajmuje się ich pakowaniem i rozsyła je do klientów.

Projekt „Specjalności kulinarne austriackich parków natury” wspiera parki natury przez: organizację wymiany doświadczeń pomiędzy parkami, ustanowienie wspólnych kryteriów oznakowania pochodzenia i jakości na etykietach „specjalności parków natury”, podjęcie działań marketingowych na rzecz „specjalności parków natury”, takich jak: opracowanie wspólnej grafiki, utworzenie sklepu internetowego, uczestniczenie w targach, organizowanie imprez w austriackich miastach itd.

Kontakt: Marelli Asamer-Handler
E-mail: asamer.handler@naturparke.at
Internet: www.naturparke.at
Zdjęcie: austriacka Jednostka Sieci Krajowej

Gdy tolerancja wpływa z natury

Państwo członkowskie: Niemcy
Region, okręg: Dolna Saksonia
Nazwa LGD: Isenahgener Land

Całkowity koszt projektu: 221 000 euro
UE: 59 670 euro
Inne fundusze publiczne: 139 230 euro
Fundusze prywatne: 22 100 euro
Czas trwania programu: 01.07.2002 – 28.02.2005

Młodzi emigranci (*Spätaussiedler*) z Rosji stanowią niemal 10% ludności regionu Isenahgener Land. Ze względu na barierę językową trudno

jest się z nimi porozumieć. W rezultacie emigranci ci zostali odizolowani od reszty społeczności, co spowodowało konflikt społeczny. Aby go przezwyciężyć, LGD próbuje organizować wspólne zajęcia, które pozwolą na nawiązanie kontaktów pomiędzy rdzenną młodzieżą a ich repatriowanymi rówieśnikami.

Do celów projektu należy osiągnięcie wzajemnej tolerancji oraz zrozumienie przyrody i środowiska. Znaczenie tych czynników stało się oczywiste w pilotażowym projekcie w zakresie ochrony przyrody, gdy ważniejsza była zdolność grupy do porozumiewania się przez działanie niż umiejętności językowe. W ramach projektu pilotażowego obie grupy młodzieży jeździły na wspólne wycieczki lub zajmowały się malowaniem obrazów. Aby lepiej zrozumieć przyrodę, młodzież miała do dyspozycji również nowe media, takie jak kamery cyfrowe, komputery i Internet. Najważniejszymi wydarzeniami w pracy z młodzieżą były obozy przygodowe. Przez zabawy i inne zajęcia młodzi ludzie uczyli się odpowiedzialnego zachowania wobec przyrody oraz wobec siebie nawzajem. Pierwsze wyniki pokazały, że początkowe problemy z nawiązaniem kontaktu z tymi młodymi ludźmi szybko znikają, gdy tylko zaczynają oni uczestniczyć w zajęciach projektu.

Agencją odpowiedzialną za ten projekt jest Aktion Fischottererschutz e.V., która współpracuje z Kolping Migrationswerk.

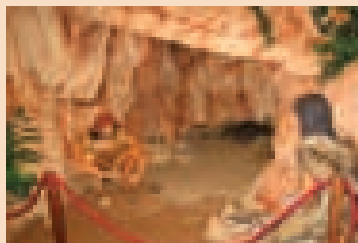
Kontakt: Dr. Oskar Kölsch
E-mail: o.koelsch@otterzentrum.de
Internet: www.otterzentrum.de
Zdjęcie: niemiecka Jednostka Sieci Krajowej

Czerpanie z dziedzictwa regionu

Państwo członkowskie: Włochy
Region, okręg: Toskania, Maremma
Nazwa LGD: FAR Maremma

Całkowity koszt projektu: 194 281 euro
UE: 75 000 euro
Inne koszty publiczne: 119 281 euro
Czas trwania programu: 21.02.2001 – 31.07.2005

Od roku 2000 głównym elementem strategii rozwoju Toskanii jest „podniesienie wartości dziedzictwa historycznego, artystycznego i muzealnego obszaru”. Massa Marittima to małe miasteczko na terenie LGD

FAR Maremma mogące się poszczycić bogatym dziedzictwem historycznym i artystycznym. Było więc doskonałym miejscem na realizację projektu ukierunkowanego na dziedzictwo. Oczekuje się, że realizacja projektu umożliwi utworzenie 15 nowych miejsc pracy oraz zachęci do odwrotu regionu 10 000 turystów więcej rocznie.

Miasteczko, w którym podstawą gospodarki są bogactwa mineralne regionu (zwłaszcza marmur), zostało uznane przez prowincję Grosseto za miasto sztuki. W Massa Marittima jest największa liczba różnorodnych muzeów w regionie. Zostało więc wybrane jako miejsce o olbrzymim znaczeniu historycznym i artystycznym w prowincji.

Władze miejskie Massa Marittima zadbały o rozwój całego wachlarza atrakcji kulturalnych przez utworzenie całtegrowanego systemu muzealnego. Założono centrum sztuki współczesnej, w którym wystawianych jest ponad 750 arcydzieł, a także odnowiono kilka działów muzeum archeologicznego. Miasteczko było też gospodarzem imprezy o znaczeniu międzynarodowym: wystawy prac rzeźbiarza Igora Mitoraja powstałych jako scenografia do opery Pucciniego „Manon Lescaut”.

Wszystko to było możliwe dzięki lokalnemu planowi rozwoju, który obejmował także: wydanie przewodnika regionalnego oraz stworzenie strony internetowej i przygotowanie płyty CD, poświęconych muzeom Massa Marittima. Zmiany dokonały się również w sektorze turystycznym: wydano mapę archeologiczną i przyrodniczą jeziora Accessa, będącą źródłem informacji praktycznych i porad dla turystów; w nowym Muzeum Sztuki Sakralnej utworzono centrum dokumentacyjne; zawieszono tablice dydaktyczne i ilustracyjne w starej tłoczni oliwy z oliwek; odnowiono studnię publiczną i utworzono etruski park archeologiczny.

E-mail: info@farmaremma.it
Internet: www.farmaremma.it
Zdjęcie: włoska Jednostka Sieci Krajowej

Od innowacji do oceny: proces uczenia się

Wyjaśnienie praktycznego znaczenia oceny Leadera

Autorem tekstu jest John Grieve z Towarzystwa Rozwoju Obszarów Wiejskich w Szkocji. Oceniał program Leader II w Anglii i Walii (ocena końcowa), program Leader+ w Szkocji (ocena wstępna i uaktualnienie w toku programu) oraz program Leader+ w Anglii (uaktualnienie w toku programu oraz podstawy do włączenia do głównego nurtu polityki)

John Grieve, Towarzystwo Rozwoju Obszarów Wiejskich, Szkocja

Wprowadzenie

Choć dla wielu osób proces oceny jest najmniej interesującą częścią Leadera+, to jednak ma on duże znaczenie dla pełnego osiągnięcia korzyści płynących z tego programu oraz zaangażowania wszystkich jego uczestników.

Leader był pomyślany jako laboratorium rozwoju obszarów wiejskich. W czasie trwania programów Leader I i II wiele terenów wiejskich opracowało innowacyjne, oddolne podejścia do rozwoju lokalnego, a niektóre z nich rozwinęły się do tego stopnia, że można je włączyć do programów głównego nurtu polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Wyraźną intencją Komisji było „utrzymanie roli Leadera+ jako laboratorium”, tak aby pogłębić doświadczenia rozpoczęte w ramach Leadera I i II. W roli tej Leader pozwala na zbadanie innowacji przez „działania pilotażowe” oraz przetestowanie nowych teorii, przy czym analiza wyników stanowi integralną część procesu badania. Analiza umożliwia stwierdzenie, które działania są skuteczne, i pozwala wyciągnąć wnioski na przyszłość. W wypadku Leadera+ i jego oceny sytuacja wygląda tak samo.

Jedną z powszechnie uznawanych zalet programu Leader jest umiejętność przewycięzania niechęci do podejmowania ryzyka w agencjach rozwoju. To ważne, ponieważ taka niechęć ze strony współfinansujących partnerów jest w niektórych krajach jednym z głównych ograniczeń inicjatywy. Materiał ewaluacyjny jest zatem ważny dla uzasadnienia użycia środków i wykorzystania funduszy publicznych, zwłaszcza w trudnych lub opartych na zasadach konkurencji warunkach finansowania, gdy środki są ograniczone. W przypadku włączania rezultatów programu do głównego nurtu polityki ocena pozwala nam wykazać, że „wiemy, co jest skuteczne, a co nie” w różnych sektorach środowiska wiejskiego, ponieważ opieramy się na sprawdzonych praktykach. Przy przedstawianiu argumentów przemawiających za Leaderem, który koncentruje się zarówno na procesie, jak i wynikach, decydujące jest uzasadnienie, a nie twierdzenie, niezależnie od tego za jak atrakcyjne uznamy proces, metodę czy podejście.

W dalszej części artykułu zostaną przedstawione i wyjaśnione zasady przeprowadzania oceny oraz ich związek z konkretnymi wyzwaniami Lidera, przy czym problemy wynikające z doświadczeń w ocenie Lidera i związane z nimi wnioski na przyszłość omówione zostaną z perspektywy osoby, która zajmowała się tymi zagadnieniami w praktyce.

Argumenty przemawiające za przeprowadzaniem oceny

Istnieją dwa podstawowe cele przeprowadzania oceny i można je określić następująco:

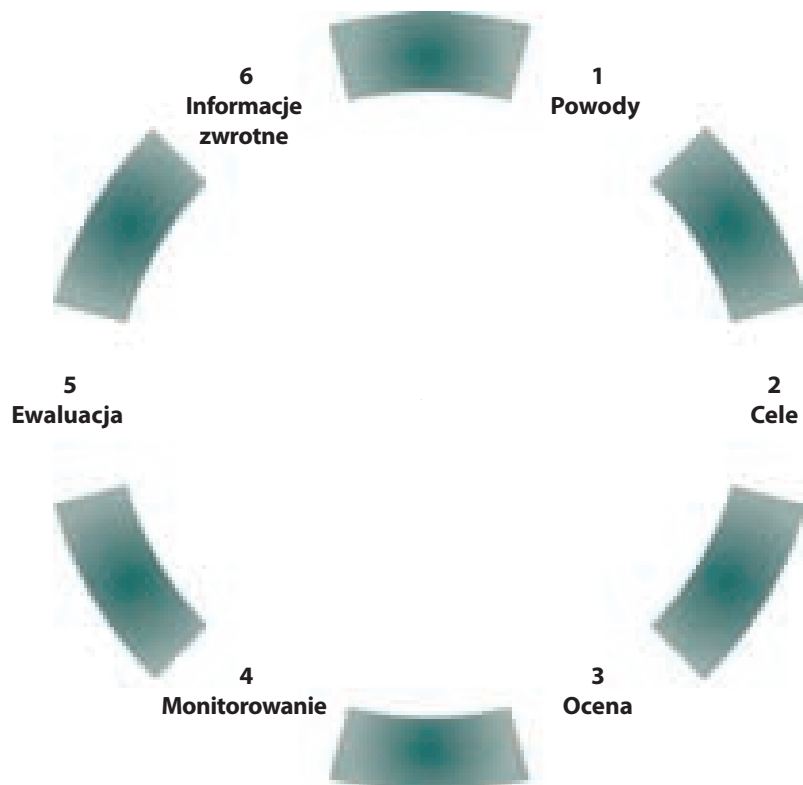
- zbadanie rzeczywistych wyników programu lub projektu w odniesieniu do oczekiwań;
- zapewnienie wyciągnięcia wniosków i zdobycia wiedzy oraz wykorzystania ich w procesie rozwoju lub podejmowania decyzji.

W zasadzie ocena jest narzędziem rozwoju polityki i programu. Przykładowo według Ministerstwa Skarbu Zjednoczonego Królestwa w ewaluacji „nie chodzi o obarczanie winą, lecz o wyciągnięcie nauki z doświadczenia”. Rozwojowe znaczenie oceny można scharakteryzować przez jej rolę w tzw. cyklu ROAMEF¹ przedstawionym na poniższym schemacie.

W cyklu rozwojowym programu lub inicjatywy przeprowadzane są zazwyczaj trzy główne etapy ewaluacyjne. Można je opisać za pomocą elementów cyklu przedstawionego poniżej; elementy te w programach europejskich określane są jako ocena wstępna, ocena częściowa oraz ocena końcowa. Różne cele czy zadania tych ocen przedstawiono pokrótce poniżej.

Ocena wstępna

Ocena ta przeprowadzana jest przed rozpoczęciem programu, jako element procesu rozwojowego, i jest w rzeczywistości oceną *ex ante* proponowanego programu; w cyklu przedstawionym na poniższym schemacie będzie ona odpowiadała etapowi 3. Ma ona potwierdzić spójność

i odpowiedniość proponowanej strategii, jej celów, wspieranych działań, przewidywanych osiągnięć oraz wyników zgodnie z panującymi warunkami. Oceniana jest także potencjalna skuteczność i efektywność propozycji. W przypadku Lidera+ proces *ex ante* był iteratywny, tzn. osoby dokonujące oceny pracowały równolegle z osobami opracowującymi plan, informowały o wynikach swoich prac, proponowały zmiany i reagowały na nie.

Oceny częściowe i końcowa

Ocen tych dokonuje się, gdy polityka, program lub projekt zostały zakończone lub gdy ich realizacja dotarła do wcześniej określonego punktu. Mają one na celu zbadanie, co osiągnięto w ramach projektu lub programu w odniesieniu do oczekiwań oraz, w wypadku oceny końcowej, co zostało osiągnięte w porównaniu z takim stanem rzeczy, który miałyby miejsce, gdyby nie zrobiono nic; badają także dodatkowość. Ta forma ewaluacji odbywa się na etapie 5 w procesie zaprezentowanym poniżej i zależy od monitorowania realizacji programów na etapie 4. Wyniki wykorzystuje się w zarządzaniu pozostałą częścią programu oraz do rozwoju programów stanowiących jego kontynuację. W przypadku Lidera+ oceny częściowe odbyły się w połowie okresu programowania; w wielu przypadkach było zbyt wcześnie, by uwzględnić właściwe wyniki. Odnosiły się więc one bardziej do przygotowań do wdrożenia oraz osiągniętych poziomów aktywności.

Zanim powiemy o ich konkretnej roli w Leaderze, trzeba wspomnieć o kilku istotnych, a bardziej ogólnych czynnikach dotyczących rozwoju obszarów wiejskich na małą skalę.

Rozwój obszarów wiejskich na małą skalę

Działalność rozwojowa obszarów wiejskich w dużej mierze skoncentrowana jest na osiągnięciu zmiany. Monitoring i ewaluacja mierzą tę zmianę oraz efekty działań wspieranych w czasie dążenia do tej zmiany.

Badania wskazują, że niezmiernie trudno jest przypisać wyniki oraz oddziaływanie społeczno-ekonomiczne w projektach na małą skalę, do których, jak się uważa, konwencjonalne mnożniki nie mają zastosowania. Efekty rozwoju obszarów wiejskich na małą skalę same w sobie są drobne i rozproszone, a ostateczne korzyści mogą się pojawić dopiero po dość długim czasie – możliwe, że będzie to później niż w momencie zakończenia projektu lub programu. W dużej mierze wyniki oraz oddziaływanie będą miały przede wszystkim charakter jakościowy, mogą być zatem uznane za trudne do zmierzenia ilościowego.

W celu zmierzenia efektów rozwoju obszarów wiejskich na małą skalę, trzeba z wczasu dobrze zaplanować metodę, zastanowić się nad tym, co ma się zmienić oraz co jeszcze może się zmienić w wyniku pod-

¹ Akronim utworzony od pierwszych liter nazw każdego z sześciu etapów w języku angielskim. (Rationale, Objectives, Appraisal, Monitoring, Evaluation, Feedback).

jętych działań. Obejmuje to także takie elementy, jak: gdzie, kiedy i dla kogo pojawią się efekty oraz jakie informacje bazowe są potrzebne do tego, by uchwycić zakres i wielkość zmiany.

Punkty odniesienia oceny

Punkt odniesienia to w gruncie rzeczy punkt wyjściowy dla całego szeregu wskaźników, którymi mierzy się wyniki, powinien się więc wiązać bezpośrednio z celami. W przypadku rozwoju obszarów wiejskich na małą skalę punkt odniesienia powinien dotyczyć poziomu mikro i być stosowny do skali działań. W zasadzie uważa się, że punkt odniesienia służący do miary odniesienia jest efektywny jedynie wtedy, gdy wyznacza się go na poziomie projektu.

Warto również zauważyć, że w programie Leader+ przewidziano konkretne środki budżetowe na wsparcie określania punktów odniesienia.

Sumowanie wyników

Łączenie lub sumowanie lokalnych wyników i lokalnego oddziaływania projektów może być trudne, nawet gdy wchodzi one w skład jednego programu czy systemu. Bez prostego, nieformalnego planu łączącego działania projektowe z ich wynikami podobne projekty mogą przynieść zupełnie inne rezultaty lub mogą różnić się oddziaływaniem. Dzieje się tak zwłaszcza w przypadku podejścia oddolnego, kiedy projekty powstają w danej społeczności w odpowiedzi na szanse i potrzeby dostrzegane na poziomie lokalnym. Jeśli kilka projektów łączy się w zintegrowany program lub system, trudno jest ocenić połączone efekty różnych dopełniających się działań.

Wynika z tego, że ocena na podstawie lokalnego projektu nie może być w pełni skuteczna, jeśli zostanie przeprowadzona według schematu dla programów ogólnych. Możliwe jest jednak zaplanowanie procesów monitorowania projektu w taki sposób, by wspierać takie podejścia.

Przypadek programu Leader

Ogólny zarys

Podkreśla się, że ocena jest kluczowym elementem służącym określeniu i zaprezentowaniu głównych wniosków płynących z doświadczeń z programem Leader przydatnych w innych działaniach na rzecz rozwoju obszarów wiejskich oraz elementem ułatwiającym przekazywanie i promowanie najlepszych praktyk. Przy ocenie Leadera starano się więc uwzględniać zarówno klasyczne podejście oceniające oddziaływanie, jak również aspekt ilościowy i jakościowy siedmiu charakterystycznych cech podejścia Leader. W ten sposób starano się sprostać potrzebom informacyjnym w zakresie monitoringu i oceny od szczebla lokalnego po europejski.

Nie wszędzie zakończyło się to powodzeniem, o czym świadczą wnioski z głównych ocen oraz opracowanie wskazówek dotyczących oceny np. dla Leadera+. W Leaderze chodzi o zintegrowany zrównoważony rozwój, zatem

jego ocena jest sprawą złożoną. Tradycyjne wskaźniki i podejścia ewaluacyjne nie obejmują „rozgałęzień” podejścia zintegrowanego, dzięki którym w dużej części możliwe jest subtelniejsze i szersze oddziaływanie. W przypadku dwóch poprzednich generacji Leadera napotkano spore trudności w monitorowaniu i ocenie. Nie można więc dokładnie zmierzyć lub w pełni zaprezentować dużej części rezultatów i korzyści osiągniętych przez te programy, zwłaszcza ich aspektów jakościowych. Oczywiście inicjatywa była oceniana, ale ocena nie ujęła rezultatów na szczeblu lokalnym, czyli tam gdzie odczuwa się „rzeczywiste efekty”. Metodologia oceny nie ewoluowała w taki sposób, by się tym zajmować, wskutek czego całkowite oddziaływanie oraz skutki podejścia Leadera nie są dokładnie ocenione.

Rezultaty na poziomie lokalnym

Proces zbierania danych oraz ich sumowania można postrzegać jako rodzaj piramidy, której wierzchołek jest na poziomie unijnym, a podstawa na poziomie danej społeczności. Klasyczna ocena odgórna nakłada ramy i wskaźniki ewaluacyjne od wierzchołka, a następnie schodzi do niższych poziomów. W podejściu oddolnym dostrzega się najpierw efekty, które muszą być zarejestrowane na poziomie podstawy; są one następnie zbierane, tak aby można było przekazać informacje na wyższe poziomy. Najpełniejsze informacje są więc dostępne na poziomie społeczności lokalnej, ale nie wszystkie zebrane tam dane można przełożyć na wyższe poziomy.

Z uchwyceniem rzeczywistych efektów programu na poziomie lokalnym wiążą się konkretne problemy. Osoby dokonujące oceny końcowej oryginalnego programu Leader napotkały konkretne trudności, przy czym nie było żadnej struktury wskaźników czy monitoringu zaprojektowanej dla tego programu. Stwierdzono, że ilościowe określenie wyników jest niemalże niemożliwe.

Zespół, który przeprowadzał ostateczną ocenę Leadera II na poziomie UE, doszedł do wniosku, że opracowanie i porównanie informacji zebranych na poziomie europejskim okazało się nieoczekiwanie trudne oraz że „było to spowodowane ogromnym zróżnicowaniem we wdrażaniu inicjatywy oraz, w rezultacie, w systemach monitorowania i zbierania danych, a także różnicami w zakresie i metodologii stosowanej do oceny programów krajowych i regionalnych oraz utratą pamięci instytucjonalnej (w wyniku czego w niektórych przypadkach różne źródła dawały różne odpowiedzi na te same pytania)”.

Ten brak spójności oraz utrata pamięci instytucjonalnej szczególnie zwracają uwagę na zależność od pojedynczych osób, zwłaszcza na szczeblu lokalnym; osoby dokonujące oceny dochodzą jednak do wniosku, że zwyczaj dokonywania ewaluacji „jest nadal rzadkością na końcu łańcucha realizacji programu”. Ogromna zależność od pojedynczych osób zajmujących się kluczowymi kwestiami oraz ograniczone środki LGD również sprawiły, że po drodze niektóre grupy „zapomniały” o zaleceniach dotyczących monitorowania. Tym większa jest potrzeba stworze-

nia skutecznych i odpowiednich metod umożliwiających spójne ujęcie wyników, tak aby można było mieć do nich dostęp w przyszłości.

Zrównoważony rozwój oraz integracja

Zintegrowane podejście do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich nie oznacza, że rezultaty w poszczególnych obszarach mają być nierozdzielnie ze sobą związane; powinna istnieć możliwość określenia całościowego efektu oraz jego poszczególnych składników. Ocena mająca na celu wyłącznie sprostanie potrzebom polityki gospodarczej nie będzie skuteczna, a w kontekście lokalnym może być myląca lub błędnie interpretowana. Próba zmierzenia oddziaływania społeczno-ekonomicznego, np. działań rozwojowych opartych na dziedzictwie naturalnym, innego niż oddziaływanie bezpośrednie – takie jak bezpośrednie zatrudnienie – oznacza niezrozumienie fundamentalnego celu zintegrowanych inicjatyw, takich jak Leader. Chociaż efekty gospodarcze są niewątpliwe, to są one rozłożone i słabsze, a uchwycenie ich wymaga niewspółmiernych nakładów. Bardziej efektywny będzie pomiar wyników oraz oddziaływania projektu w odniesieniu do jego podstawowych, zamierzonych celów. Dotyczy to także oceny programów lokalnych: środki finansowe zostały przyznane grupom na podstawie ich strategii; projekty, które uzyskały wsparcie, powinny być spójne z tymi strategiami, a ich efekty najlepiej jest zmierzyć w odniesieniu do tych lokalnych celów.

Metoda i działania

Przy przygotowywaniu wskazówek dotyczących oceny Leadera+ Komisja korzystała z doświadczeń z poprzednich programów i poprzednich ocen. Zgodnie ze wskazówkami „w przypadku takich inicjatyw jak Leader+ ewaluacja powinna wykraczać poza metody skoncentrowane przede wszystkim na wynikach i oddziaływaniu i rozciągać się na proces wdrażania oraz jego wkład w ogólne efekty inicjatywy”. Osobom dokonującym oceny polecono więc, by zajęły się „podwójnym zakresem” – promującym zintegrowany i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w szerszym sensie i jednocześnie zachęcającym uczestników do rozwijania wewnętrznego potencjału oraz dynamizmu obszarów wiejskich. Oznacza to, że ocena powinna teraz uwzględniać cechy charakterystyczne podejścia Leader i wykraczać poza metody koncentrujące się przede wszystkim na wynikach i oddziaływaniu, a także brać po uwagę wkład procesu realizacji w ogólne efekty inicjatywy. Obejmuje to stopień, w jakim:

- metoda Leadera została zrealizowana;
- metoda ta stanowiła wartość dodaną w stosunku do podejść tradycyjnych.

Obecnie uważa się, że właściwa ocena Leadera jest możliwa jedynie przez połączenie oceny oddziaływania z oceną realizacji metody na wszystkich poziomach.

Uczenie się

Uczenie się na podstawie własnych doświadczeń jest nieodłącznym elementem Leadera na kilka różnych sposobów. Jest szczególnie podkreślane jako podejście całościowe w podstawowych zasadach oceny, na przykład we wskazówkach dotyczących oceny Leadera+ oraz w końcowej ocenie Leadera II. W ocenie tej stwierdzono: „poza tym że oceny są obowiązkowe, powinny być postrzegane jako ważny obszar innowacji dla grup lokalnych”.

Samoocena różni się od oceny zewnętrznej tym, że w centrum uwagi jest uczenie się i że jest ona oddzielona od oceny oddziaływania. W końcowej ocenie Leadera II ustalono jednak, że tylko 20% grup przeprowadzało samooceny.

Ocena nie jest celem, lecz narzędziem pomagającym wyciągnąć naukę z własnych doświadczeń, ustalić skuteczność podejść innowacyjnych oraz rozpoznać dobrą praktykę, a przy tym poprawić wyniki i lepiej realizować szersze cele strategiczne. Jej podstawowym zadaniem jest ułatwianie propagowania i przekazywania doświadczenia oraz metod pomiędzy obszarami, sektorami i grupami. Takie uczenie się, wynikające z przemysłów, jest więc zasadnicze w podejściu Leadera i jest też podstawowym narzędziem zrównoważonego rozwoju.

Nie jest ono jednak ograniczone do kierowników programu oraz LGD i musi obejmować także tych lokalnych uczestników, którzy wspierają działania oddolne, właściwe podejściu Leadera.

Kwestie związane z okresem przejściowym

Zawiadomienie Komisji skierowane do państw członkowskich ustanawiające inicjatywę Leader+ wskazywało na to, że zasadniczą sprawą jest zapewnienie wspólnych pytań związanych z oceną (wraz z kryteriami powodzenia) dla wszystkich programów krajowych oraz wzmocnienie kompletności oceny Leadera+ w stosunku do ocen programów rozwoju obszarów wiejskich i ocen w ramach funduszy strukturalnych. Ponieważ włączenie podejścia Leadera do głównego nurtu polityki przez rozporządzenie w sprawie rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007–2013 jest coraz bliższe, coraz ważniejsze staje się dostarczenie przekonujących dowodów na to, że podejście to oraz jego uczestnicy są w stanie spełnić oczekiwania. Istnieje możliwość oparcia się na Leaderze+ i uniknięcia wcześniejszych słabych punktów dzięki wyciągnięciu wniosków i korzystaniu z nich, a także uniknięciu utraty doświadczeń pomiędzy kolejnymi etapami inicjatywy.

Opracowanie podejścia polegającego na zastosowaniu w Leaderze „wspólnych pytań ewaluacyjnych” w zakresie rozwoju obszarów wiejskich zwraca uwagę zarówno na powiązania, jak i na potrzebę przedstawienia bardziej bezpośredniego znaczenia Leadera dla szerszego rozwoju obszarów wiejskich. Obowiązek udowodnienia tego, że Leader jest skuteczny, słusznie spoczywa na tych, którzy są w tę inicjatywę zaangażowani. Ocenę Leadera trzeba postrzegać jako kluczowy element stałego procesu rozwoju, w który zaangażowani powinni być wszyscy zainteresowani. Powinna ona dostarczać informacji niezbędnych do opracowywania i wdrażania skutecznych metod, które przyniosą korzyść ludności, przedsiębiorstwom, środowisku naturalnemu i społecznościom.

W CENTRUM UWAGI: NAJLEPSZE WYKORZYSTANIE BOGACTW NATURALNYCH I KULTUROWYCH

„Najlepsze wykorzystanie bogactw naturalnych i kulturowych” to najpopularniejszy ze wszystkich tematów Leadera+: wybrało go 34% lokalnych grup działania. Bogactwa naturalne i kulturowe to ważne dziedzictwo, którego trzeba strzec dla następnych pokoleń, a które w ramach inicjatywy Leader+ może być wykorzystane jako główny czynnik stymulujący zrównoważony rozwój na poziomie wspólnotowym. Niektóre z tych bogactw, zwłaszcza kulturowe, są być może mniej namacalne od pozostałych, ale mimo to mogą być decydującym elementem w zintegrowanej strategii rozwoju obszarów wiejskich danego regionu.

Przez podkreślenie różnorodności obszarów wiejskich objętych działaniem LGD temat ten uwypukla terytorialny aspekt Leadera+. Bogactwa naturalne, takie jak góry oraz fauna i flora, są cechą charakterystyczną fizycznego krajobrazu danego obszaru, a bogactwa kulturowe dają poczucie wyjątkowości miejsca, niespotykane poza danym terenem. W wytycznych opracowanych przez Komisję Europejską na początku programu Leader+ podkreśla się, że częścią tego tematu są obszary Natura 2000. W starych państwach członkowskich jest 18 000 obszarów należących do sieci Natura (zajmują one 17,5% terytorium tych krajów), uznanych za obszary o europejskim znaczeniu dla ochrony przyrody; obszary te mają specjalny status, w ramach którego społeczności lokalne zachęcane są do aktywności. Obszary Natura są wyznaczone terytorialnie i oddają do dyspozycji LGD na danym terenie konkretne zasoby lokalne, takie jak np. piękna okolica, którą można wykorzystać w turystyce lub do stworzenia nowych miejsc pracy przez zrównoważoną eksploatację. Jest też wiele innych wyznaczonych i niewyznaczonych obszarów stanowiących cenne dziedzictwo naturalne.

Zarówno kultura, jak i natura mają wystarczający potencjał, by ułatwić rozwój obszaru wiejskiego. Poprzez położenie nacisku na bogactwo i różnorodność dziedzictwa kulturowego, obszary wiejskie są w stanie rozwinąć taką działalność gospodarczą, która może wytwarzać wartość dodaną oraz dawać zatrudnienie. Równocześnie działalność taka wzmacnia lokalną tożsamość kulturową oraz wpływa na poprawę jakości życia, co umacnia dumę oraz poczucie tożsamości regionalnej wśród ludności wiejskiej. A to z kolei przyczynia się do rozwoju regionalnego, a wraz z nim do długoterminowego przetrwania ekonomicznego.

Wśród wielu różnych projektów Leadera+ związanych z kulturą można wyodrębnić cztery główne, różniące się od siebie rodzaje: wspieranie tożsamości regionalnej, wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, tworzenie stałej in-

frastruktury kulturalnej (ośrodki kultury, ekomuzea itd.) oraz organizacja konkretnych przedsięwzięć kulturalnych (np. imprezy rozrywkowe i festiwale).

Tematy środowiskowe i kulturalne nadają się także do zintegrowanych strategii rozwoju obszarów wiejskich, stanowiących główny element Leadera+, ponieważ uwzględniają aspekt terytorialny rozwoju lokalnego. Przejawia się to w częściowym pokrywaniu się z innym tematami, zwłaszcza ze „wzbogacaniem produktów lokalnych o wartość dodaną” oraz z „poprawą jakości życia na obszarach wiejskich”. Obszar powszechnie znany z wytwarzania konkretnego produktu może nie tylko sprzedawać ten lokalny produkt, lecz także propagować korzystanie z niego jako z bogactwa naturalnego charakterystycznego dla tego obszaru. Podobnie, uwydatnienie zalet środowiska naturalnego lub zwiększenie poczucia tożsamości kulturowej może poprawić jakość życia na obszarze wiejskim. Związane jest to z koncepcją „kapitału społecznego”, zgodnie z którą lokalne społeczności mają być zachęcane do podejmowania odpowiedzialności za swój przyszły rozwój.

Toczy się wiele dyskusji na temat tego, na czym dokładnie polega „najlepsze wykorzystanie” bogactw naturalnych i kulturowych. Gdy w grę wchodzi eksploatacja bogactw naturalnych, bardzo często pojawiają się konflikty pomiędzy potrzebami konkurencyjności gospodarczej a ochroną środowiska, co stanowi główne wyzwanie zrównoważonego rozwoju. Z doświadczeń wynika, że poszanowanie dziedzictwa naturalnego przynosi istotne korzyści gospodarcze i społeczne, choć czasem trzeba podjąć trudne decyzje w związku z wykorzystaniem bogactw kulturowych regionu. Rzeczywiście zachowanie równowagi pomiędzy ochroną kultury jako części dziedzictwa regionu a wykorzystaniem jej w celu zaspokojenia potrzeb gospodarczych i społecznych jest sprawą dość delikatną. Agroturystyka jest jednym ze sposobów sprostania tym potrzebom, a relacja z niemieckiego regionu Meklemburgia-Pomorze Przednie jest tego ciekawym przykładem.

Studia przypadków LGD, które wybrały ten temat, pokazują, jak projekty Leadera+ podnoszą świadomość istnienia potencjału płynącego z europejskiej różnorodności obszarów wiejskich. Potencjał ten można znaleźć zarówno w bogactwach naturalnych danego obszaru, jak i w jego mieszkańcach. Należy mieć nadzieję, że stanie się to inspiracją dla innych społeczności w całej Europie, tak aby i one przyjrzały się temu, co ich region ma do zaoferowania.

Skarby Maasland w przekazie ustnym

Innowacyjne wykorzystanie nowej technologii nadaje odkrywaniu dziedzictwa naturalnego i kulturalnego regionu dodatkowy wymiar, a przy tym promuje pozytywny wizerunek pozytywnie wpływający na ożywienie gospodarcze

Wprowadzenie

Midden Maasland, obszar uczestniczący w programie Leader+, ma ponad 25 000 mieszkańców i 86 km² powierzchni. Obejmuje 11 wiosek i okręgów w jednostkach samorządowych Maaseik (Wurfeld, Heppeneert i Aldeneik), Dilsen-Stokkem (Stokkem, Dilsen, Lanklaar, Rotem i Elen) oraz Maasmechelen (Vucht, Leut i Meeswijk). Jako teren przygraniczny ten obszar środkowego biegu belgijskiej Mozy od pewnego czasu był w trudnej sytuacji gospodarczej. Zamknięcie limburgskich kopalni w latach osiemdziesiątych XX wieku było potężnym ciosem dla regionu, a zwirownie, które nie dają dużego zatrudnienia, przez wiele dziesięcioleci poważnie szkodziły tutejszemu krajobrazowi. Jednakże po latach podupadania region odkrywa na nowo swoje zalety i zaczyna wykorzystywać dziedzictwo naturalne, a także gościnność i urok okolicy. Takie formy aktywności, jak wycieczki piesze i rowerowe oraz rekreacja wodna, to dobra droga do wzmocnienia gospodarki regionu w sposób zrównoważony i przyjazny środowisku.

To właśnie w Maasland powstała pierwsza sieć wydzielonych ścieżek rowerowych, która stopniowo rozszerzała się na całą Flandrię, część Niderlandów, a nawet zachodnich Niemiec. Dzięki wsparciu ze strony programu Leader+ turystyka wiejska w tym regionie nabrała nowego wymiaru. Obszar Leadera+ Midden-Maasland ma teraz nowy szlak rowerowy, na którym można korzystać z przewodnika audiowizualnego w postaci notesu elektronicznego (PDA), wprowadzonego w 2005 r. przez limburgską agencję turystyczną Toerisme Limburg. Przewodnik nazywa się „Gawędziarz” i opowiada turystyce o regionie. Wystarczy zainstalować urządzenie PDA i już rowerzysta jest prowadzony przez dolinę Mozy. Po drodze przewodnik relacjonuje wszystkie ciekawostki o środowisku naturalnym, a także o lokalnej historii i bogatej kulturze. Szlak biegnie wśród pięknej scenerii utworzonej przez rzekę Mozę i południowy kanał Willems, w dużej części poza trasami samochodowymi.

Bez precedensu w Leaderze+

Program Leader+ dał regionowi szansę eksperymentowania w budowaniu pozytywnego i pełnego życia wizerunku w ramach tematu „najlepsze wykorzystanie bogactw naturalnych i kulturowych”, co stanowiło część procesu ożywienia tego obszaru. By to osiągnąć, trzeba było skupić uwagę zarówno na ekologii, jak i na gospodarce oraz wykorzystać

Rowerowy „Gawędziarz” gotowy do akcji
Zdjęcie: Toerisme Limburg/Kristien Wintolders

istniejące bogactwa naturalne, takie jak: rzeka Moza, zwirowiska, cegielnie oraz rolnictwo regionu. Budowa tras rowerowych wraz z opracowaniem własnego, innowacyjnego przewodnika „Gawędziarza” to przykład, jak można promować wizerunek regionu.

Bez precedensu w regionie

Zasadniczym elementem wycieczki rowerowej z przewodnikiem jest opowieść o dziedzictwie naturalnym i kulturowym regionu. Zastosowanie komputera PDA jest metodą innowacyjną pod względem technicznym i bez precedensu w Limburgii; jest to w ogóle pierwszy szlak rowerowy, na którym wykorzystuje się przewodnik audiowizualny w jednym urządzeniu. Użytkownikowi przymocowuje się PDA do roweru, a potem już stałe łącze satelitarne dba o to, żeby w odpowiednim momencie został nadany odpowiedni komentarz. Największą wartością dodaną tego systemu jest nie tyle zapewniana nawigacja, ile możliwość głębszego poznania regionu w czasie wycieczki.

Podróż zaczyna się i kończy w punkcie informacji turystycznej w Stokkem. Trasa ma długość 55 km i wiedzie przez różne miasteczka i wsie Dilsen-Stokkem, Maaseik oraz Maasmechelen. „Gawędziarz” zawiera aż 35 oddzielnych nagrań audio, niektórym towarzyszy obraz wideo i muzyka. W czasie wycieczki PDA daje rowerzyście możliwość głębszego poznania dziedzictwa historycznego i kulturalnego regionu, w tym zapoznania się z: historią

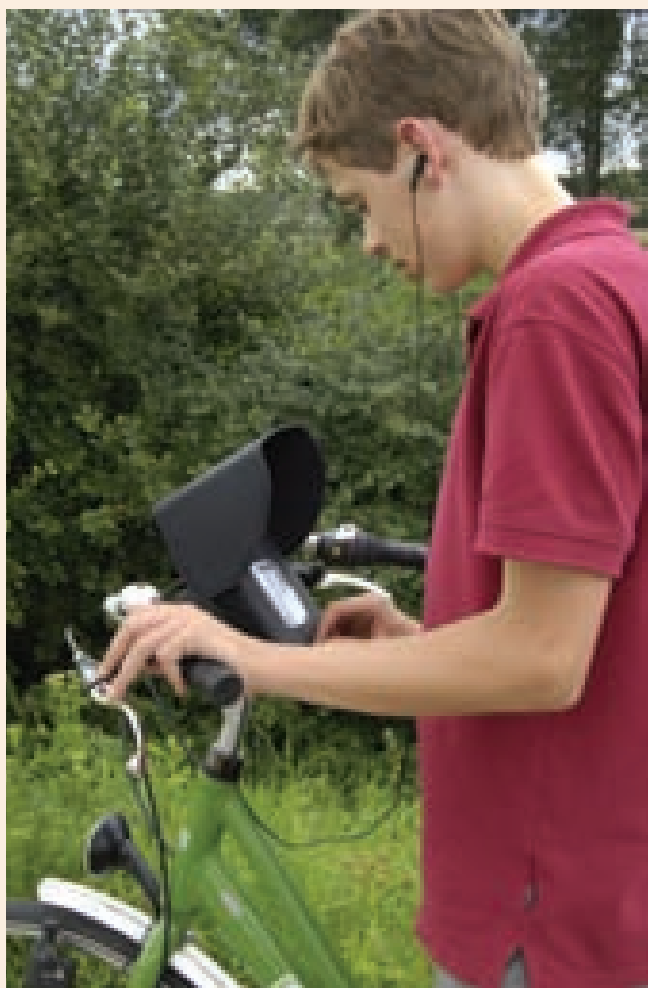
o szlaku przemytników, opowieścią o dwóch powieszonych *bokkenrijders* (rabusiach), wizerunkiem Stokkem jako miasta karnawału oraz ośrodka wyplatania koszy. Turysta odkrywa te historie, a także wiele innych, na trasie wycieczki.

Nadawanie na szlaku

Przez cały czas jazdy rowerem turysta nie traci kontaktu z regionem dzięki fikcyjnej radiostacji o nazwie Radio Maasland – dość wyjątkowej i nieprzewidywalnej, jeśli chodzi o nadawane audycje!

Kiczowata z założenia radiostacja nadaje przeróżne „wiadomości z Maasland”, dotyczące takich tematów jak: historia żwirowisk, powódzie spowodowane przez Mozę czy anegdoty związane z południowym kanałem Willems. Są też inne opowieści, na przykład o nieszczęsnych Holendrach z wioski Boyen, którzy w wyniku powodzi i zmian w korycie rzeki w XIX w. nagle znaleźli się na terytorium belgijskim. Jest również relacja o tym, jak w dawnych czasach przemytnicy masła przechytrzali władze celne, oraz legenda o czarownicach z kościoła w Aldeneik (malowniczej wiosce regionu nad Mozą).

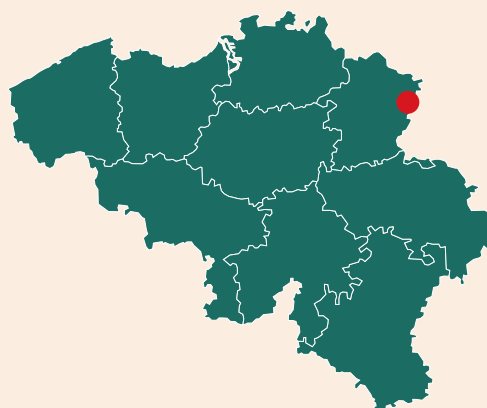
Wśród tych opowiadań sympatyczne radio Maas zabawia rowerzystę muzyką popularną oraz reklamami. Ekran PDA może też wyświetlić stare fotografie, np. wizytę króla Baldwina w 1984 r. podczas wylewu Mozy, mosty obrotowe

Zdjęcie: Sarie Van den Bossche

na południowym kanale Willems, a nawet Stokkem w pełni obchodów karnawału. Z grobli nad Mozą oraz kanałem, które są na tej samej wysokości, z dawnych torów kolejowych turysta ma też dobry widok na pola uprawne regionu.

Dzięki wsparciu tego projektu przez program Leader+ „Skarby Maasland w przekazie ustnym” dostępne są (w języku niderlandzkim) w ośrodku De Wissen Maas dla 25 turystów. Reakcje rowerzystów są bardzo dobre; w 2005 r. liczba użytkowników wzrosła o 30%. Wiosną 2006 r. z „Gawędziarza” i „Skarbów Maasland w przekazie ustnym” będą też mogły korzystać osoby mówiące po niemiecku.

„Skarby Maasland w przekazie ustnym”

Państwo członkowskie: Belgia
Region, okręg: Flandria, Limburgia
Nazwa LGD: PG Midden-Maasland
Liczba mieszkańców: 25 000
Powierzchnia: 86 km²
Całkowity koszt projektu: 151 000 euro
UE: 60 400 euro
Inne fundusze publiczne: 60 400 euro
Fundusze prywatne: 30 200 euro
Czas trwania projektu:
 01.07.2004 – 30.06.2005

Kontakt: Jeroen Danëls
Adres: Toerisme Limburg,
 Willekensmolenstraat 140, B-3500 Hasselt
Telefon: +32 11 23 74 70
E-mail: jdaniels@limburg.be
Internet: www.toerismelimburg.be

Zdjęcia: belgijska Jednostka Sieci Krajowej, Flandria

Komu podoba się ta figura – ręce do góry!

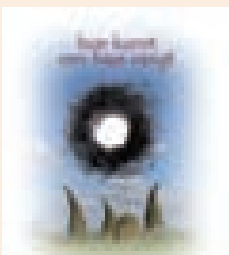
Dzieci splatają tutejszą trzcinę, żeby gniazdo było większe
Zdjęcie: Rerun productions

NIDERLANDY

De Weerribben: „Lęgowisko sztuki”

Lokalna inicjatywa zjednoczyła społeczność regionu i przy użyciu lokalnego produktu powstało innowacyjne siedlisko

Na podstawie artykułu Marieke Blom z niderlandzkiej Jednostki Sieci Krajowej

Wprowadzenie

Niderlandzki park narodowy De Weerribben to znane na całym świecie mokradła, które coraz bardziej zyskują na znaczeniu jako teren sprzyjający rozmnażaniu się roślin i zwierząt. Teren ten przyciąga wielu leśników i działaczy ruchu na rzecz ochrony przyrody, którzy przyjeżdżają tu, by się uczyć, jak chronić rezerwaty przyrody i zwiększać ich liczbę w Niderlandach i poza nimi. Dzięki projektowi „Lęgowisko sztuki” park De Weerribben stał się atrakcyjny również dla artystów.

W tworzenie szlaku sztuki prowadzącego przez region zaangażowało się piętnastu entuzjastycznie nastawionych artystów. W przeciwieństwie do wystaw sztuki, na których artyści przedstawiają swoje prace w atelier, artyści zajmujący się terenami zielonymi musieli sprostać konieczności pracy z przyrodą i stworzyć obiekt na miejscu przy użyciu trzciny pochodzącej z De Weerribben. Prace z trzciny miały na celu zapewnienie odpowiedniego środowiska, sprzyjającego pozostawianiu fauny i flory regionu w De Weerribben. W ten sposób szlak sztuki spowodował, że wielu turystów, rowerzystów i kajakarzy, którzy przemierzali De Weerribben od maja do października 2005 r., spojrzęło nań z zupełnie innej perspektywy.

W tworzenie szlaku sztuki prowadzącego przez region zaangażowało się piętnastu entuzjastycznie nastawionych artystów. W przeciwieństwie do wystaw sztuki, na których artyści przedstawiają swoje prace w atelier, artyści zajmujący się terenami zielonymi musieli sprostać konieczności pracy z przyrodą i stworzyć obiekt na miejscu przy użyciu trzciny pochodzącej z De Weerribben. Prace z trzciny miały na celu zapewnienie odpowiedniego środowiska, sprzyjającego pozostawianiu fauny i flory regionu w De Weerribben. W ten sposób szlak sztuki spowodował, że wielu turystów, rowerzystów i kajakarzy, którzy przemierzali De Weerribben od maja do października 2005 r., spojrzęło nań z zupełnie innej perspektywy.

Partycypacyjna sztuka krajobrazu: koncepcja

W ostatnich latach koncepcja sztuki krajobrazu (land art) zyskała sobie popularność w wielu regionach Europy. Powsta-

ją dzięki niej formy artystyczne, które zwiększają zainteresowanie turystów istniejącym krajobrazem naturalnym.

Projekt rozpoczął się wiosną 2003 r. w regionie Overijssel, na którego terenie położony jest park De Weerribben. Kształtowanie przyrody jest tutaj sprawą ważną, choć nie zawsze spotyka się z pełnym zrozumieniem i uznaniem. Dwaj miejscowi artyści wpadli więc na pomysł, że ciekawym eksperymentem byłoby otwarcie parku przez wykorzystanie sztuk ekspresyjnych, jako że inny sposób doświadczenia przyrody może także zmienić u ludzi sposób myślenia i ich stosunek do parku.

Choć LGD wykazała zainteresowanie, to jednak nie od razu zatwierdziła propozycję projektu. Wyrażano obawy o trwałość wyników projektu, a także o to, czy rzeczywiście dałoby się weń włączyć miejscowe grupy ludności. Jednakże uzyskawszy ostatecznie zgodę LGD, artyści przygotowali plany, które obejmowały zajęcia w miejscowych szkołach oraz szeroko zakrojone działania marketingowe. Podjęto starania mające na celu skontaktowanie ze sobą różnych miejscowych organizacji i instytucji, tak aby mogły one rzeczywiście współpracować. W kwietniu 2004 r. wysiłki zostały nagrodzone przyznaniem dotacji z programu Leader+.

Zainteresowanie procesem

Kształtowanie przyrody ma różnoraki wpływ na wiele osób mieszkających na danym obszarze, a więc i opinie na ten temat są różne. Z tego względu wykorzystanie sztuki w celu zaangażowania mieszkańców i turystów w kształtowanie przyrody w De Weerribben uznano za podejście innowacyjne. Głównym celem projektu było wzbudzenie zaintereso-

wania obszarem; przyciągnięto sporą uwagę mediów. Aby zagwarantować, że uwaga ta przyniesie pożądane rezultaty, dwaj wspomniani artyści z wyprzedzeniem kontaktowali się z wieloma różnymi osobami i organizacjami działającymi na tym terenie. Byli wśród nich działacze ruchu na rzecz ochrony przyrody, artyści, nauczyciele oraz przedstawiciele lokalnych władz; wszyscy oni uczestniczyli w przygotowaniu programu dokumentalnego na temat różnych etapów projektu. Podejście to pomogło poprawić stosunki pomiędzy zainteresowanymi stronami na tym obszarze, a także zapoczątkowało ożywioną debatę o życiu i wykorzystaniu terenów w obrębie i wokół parku.

Nagranie dokumentalne pokazywane jest bez przerwy w parkowym centrum informacji turystycznej. W nagłośnieniu celu „Łęgowiska sztuki” i pożytków płynących z niego dużą rolę odegrały także inne publikacje stanowiące część projektu, takie jak obszerny informator oraz broszura.

W trakcie projektu

Turyści wyruszali na szlak sztuki w kilku miejscach; mieli do dyspozycji opis szlaku oraz broszurkę na jego temat. W centrum informacji turystycznej SBB (organizacji rządowej zajmującej się lasami) w Ossenzijl zorganizowano wystawę informującą o miejscowym dekarstwie trzciniowym i jego symbiozie z występującymi tu zwierzętami oraz z motylem czerwoniczykiem nieparkiem.

Szlak sztuki rozwijał się przez całe lato 2005 r. w stodole w Kalenberg z pomocą kilku artystów zaproszonych do programu „Artyści-rezydenci”. W pobliżu studia-stodoły przebiegały szlaki: rowerowy i kajakowy, a w określonych godzinach turyści mogli odwiedzać „łęgowisko”.

Z całego przedsięwzięcia przygotowano nagranie wideo, które zawiera: wywiady z SBB, wypowiedzi artystów o idei projektu, reakcje turystów itd. Pomimo zakończenia projektu nagranie jest nadal prezentowane w centrum informacji turystycznej.

Zainteresowanie parkiem De Weerribben

Dzięki szlakowi sztuki również dzieci szkolne miały okazję lepszemu poznania De Weerribben. Jedną z metod było zadanie zlecone uczniom, by sami opracowali pomysł na łęgowisko, a następnie go zrealizowali z pomocą artystów-rezydentów. Pozwoliło to dzieciom pracować w parku narodowym przez dłuższy czas i doświadczyć, jak sztuka i przyroda mogą ze sobą współistnieć.

Obecność artystów wzbudziła duże zainteresowanie wśród miejscowej ludności. Artyści zachęcali ludzi, by dzieliли się swoimi wrażeniami na temat tego konkretnego środo-

wiska. Ich różne poglądy oraz świeże podejście do przyrody i wykorzystania naturalnych materiałów stało się inspiracją dla wielu publikacji lokalnych i ogólnokrajowych. Każdy mógł zobaczyć piękno przyrody powoli wzrastające w tworzonej tu sztuce. Pliszka, która uwiła sobie gniazdo w jednym z dzieł sztuki, była najlepszym dowodem na to, że w parku współtwórcami były też zwierzęta i rośliny. I to jest jeszcze jeden aspekt sukcesu tego projektu.

„Łęgowiska sztuki”

Państwo członkowskie: Niderlandy
Region: wschodnie Niderlandy, Overijssel
Nazwa LGD: Noordwest Overijssel
Liczba mieszkańców: 42 000
Powierzchnia: 340 km²
Całkowity koszt projektu: 55 000 euro
UE: 22 000 euro
Inne fundusze publiczne: 16 500 euro
Fundusze prywatne: 16 500 euro
Czas trwania projektu:
 01.01.2000 – 12.12.2005

Kontakt: Tea Snippe
Adres: Postbus 162 8330 AD Steenwijk
Telefon: +31 (0) 521 53 87 44
Faks: + 31 (0) 521 53 85 09
E-mail: t.snippe@steenwijkerland.nl
Internet: www.leaderplus.nl/nederlands/gebieden/nwoverijssel/index.php?Noordwest+Overijssel

www.kunstbroedplaats.nl

Zdjęcia: Rerun productions

Jedna z wielu posiadłości Meklemburgii teraz otwarta dla turystów

NIEMCY

Agroturystyka w Meklemburgii: Urlop w historycznej posiadłości wiejskiej

Wiejskie posiadłości regionu stanowią podstawę agroturystyki: dzięki wykorzystaniu naturalnych krajobrazów oraz dziedzictwa historycznego powstała niezwykła regionalna marka „Urlaub im Gutsdorf”

Na podstawie artykułu Manfreda Achtenhagena, kierownika projektu, oraz Jörga Kemmereita, asystenta projektu

Wprowadzenie

Od Morza Bałtyckiego po Alpy trudno znaleźć kogoś, kto nigdy nie słyszał o agroturystyce, w Niemczech znanej jako „Urlaub auf dem Bauernhof”. Jednak w porównaniu z innymi regionami Niemiec (takimi jak Bawaria czy Badenia-Wirtembergia) Meklemburgia w ogóle, a region Pojezierza Meklemburskiego w szczególności jest w niekorzystnej sytuacji, jeśli chodzi o sektor turystyczny. Od XII w. Meklemburgia rozwijała się jako region dużych posiadłości ziemskich. Wioski położone na wschód od Elby stanowiły część tych dużych majątków ziemskich, a olbrzymie rezydencje oraz należące do nich posiadłości są typowe dla tego regionu. Małe gospodarstwa czy tradycyjne wsie rolnicze to wyjątki. Nie znaczy to jednak, że nie da się tu realizować agroturystyki. Jeśli chodzi o historię i tradycję, posiadłości wiejskie mają turystom wiele do zaoferowania. Dlatego LGD Mecklenburgische Seenplatte-Müritz opracowała własny produkt

turystyczny pod nazwą „Urlaub im Gutsdorf” (urlop w posiadłości wiejskiej).

LGD Leader+ Mecklenburgische Seenplatte-Müritz zaczęła szerzej o tym informować. Przez tę inicjatywę organizatorzy projektu, stowarzyszenie Historisches Gutsensemble Ludorf e.V., próbują stworzyć nowe źródło dochodu dla ludności zamieszkującej miejscowości z posiadłościami ziemskimi Meklemburgii-Pomorza Przedniego, bo sytuacja jest tu trudna: bezrobocie w tym regionie przekracza 20%.

Budowa silnej marki

Od 2003 r. stowarzyszenie rozwija zarejestrowaną markę „Urlaub im Gutsdorf”. Jak sama nazwa wskazuje, chodzi tu o promowanie posiadłości ziemskich jako całości. Planuje się przygotowanie form aktywności turystycznej na bazie tego, co już istnieje w różnych miejscowościach, jak np. produkcja żywności i wytwarzanie innych produktów czy imprezy kulturalne.

Najnowszym osiągnięciem jest 280-stronicowy informator prezentujący 70 miejscowości z posiadłościami

wiejskimi w regionie. Do tego celu stowarzyszenie Historisches Gutsensemble Ludorf e.V. szczegółowo sprawdziło wszystkie posiadłości ziemskie (jest ich 109) i zebrało ciekawe informacje o historii wsi, a także ich osobliwościach architektonicznych i kulturalnych.

Opisy posiadłości ziemskich oraz poszczególnych miejscowości znajdują się na stronie internetowej www.gutsdorf.de, która jest dostępna w sieci od września 2003 r. Zawiera ona stale uaktualniane informacje o formach aktywności turystycznej, specjalnych ofertach w różnych posiadłościach, dużych rezerwach przyrody znajdujących się w pobliżu, tradycjach i festiwalach, działalności kulturalnej; są tam także interaktywne mapy regionu Müritz.

Po zebraniu danych o regionie przeprowadzone mają być badania rozwoju historycznego posiadłości ziemskich Meklemburgii aż po dzień dzisiejszy z zamiarem ożywienia historii regionu, a także rozpoznania i zagospodarowania jego dziedzictwa architektonicznego. Stowarzyszenie posłuży się tymi pierwszymi ustaleniami do opracowania sposobów lepszego wykorzystania posiadłości ziemskich z myślą o turystach. Celem projektu jest przygotowanie strategii turystycznej pod marką „Urlaub im Gutsdorf”, która będzie funkcjonowała do końca 2006 r. Planuje się, że później pobyt będzie można rezerwować poprzez stowarzyszenie lub inną wynajętą instytucję.

Ludorf jako wzór

Wieś Ludorf, która ma 1000 lat i wszystkie cechy meklemburskiej posiadłości wiejskiej, służy obecnie za wzór działań proponowanych w ramach projektu. Od lutego 2000 r. stowarzyszenie zajmuje się utrzymaniem i użytkowaniem całej posiadłości Ludorf, wpisanej zresztą do rejestru zabytków. Obecnie Ludorf ma być ustanowione ośrodkiem eksperckim w zakresie „Urlaub im Gutsdorf” i będzie służyć wsparciem i radą innym miejscowościom z posiadłościami wiejskimi. W celu ułatwienia rozwoju turystycznego opracowany zostanie podręcznik, w którym wyniki projektu przełożone zostaną na wytyczne.

Pobudzenie rozwoju turystycznego

Zadaniem stowarzyszenia jest nie tylko wyszukiwanie potencjalnych form aktywności turystycznej. Chce ono także zachęcać do współpracy. Ważnym krokiem w tym kierunku był udział projektu pod ogólną nazwą „Urlaub im Gutsdorf” w międzynarodowej giełdzie turystycznej Internationale Tourismusbörse (ITB) w Berlinie w marcu 2003 r. Dwa miesiące wcześniej burmistrzowie, hotelarze oraz inne strony zainteresowane turystyką, reprezentujące pięć miejscowości z posiadłościami wiejskimi, spotkały się z organizatorami projektu, by rozważyć istniejące i potencjalne oferty turystyczne. Później opracowali wspólną ulotkę oraz inne broszury dotyczące tych konkretnych działań, zorganizowali też przenośne stoisko wystawowe do przeprowadzania prezentacji.

W latach 2004 i 2005, by dotrzeć do większego grona odbiorców, odwiedzano różne targi, w tym: ITB, będące największymi na świecie targami turystycznymi, targi

Reise und Camping w Essen, a także Internationale Grüne Woche (Międzynarodowy Zielony Tydzień) w Berlinie. W targach uczestniczono przy stoisku niemieckiej Jednostki Sieci Krajowej Leader+. Zdecydowano się także na targi Boot w Düsseldorfie, a to ze względu na ich tematykę, tj. turystykę wodną, i 1000 jezior Meklemburgii.

Reklama, nawiązywanie kontaktów, marketing

Udział w targach nie tylko przyciągnął turystów, lecz także miał duże znaczenie dla nawiązania kontaktu z instytucjami zajmującymi się agroturystyką. Od tych pierwszych spotkań kolejno pojawiały się nowe produkty, a także nowe metody marketingu:

- katalog przygotowywany przez „Urlaub auf dem Lande” (wakacje na wsi) w Meklemburgii-Pomorzu Przednim reklamuje teraz „Urlaub im Gutsdorf” na oddzielnych stronach;
- w ramach eksperymentu znane biuro podróży, Park Narodowy Müritz oraz hotel „Gutshaus Ludorf” wspólnie przygotowały „Die Nationalparkwoche” (Tydzień Parku Narodowego) jako zorganizowaną formę wypoczynku typową dla tego regionu; po raz pierwszy połączono tu historyczne dziedzictwo naturalne posiadłości wiejskich z dziedzictwem naturalnym parków narodowych;
- w sezonie 2003 testowano szlaki rowerowe i trasy samochodowe pomiędzy posiadłościami, jak również inną trasę, do położonych dalej terenów Międzynarodowej Wystawy Ogrodniczej (Internationale Gartenausstellung – IGA), które można odwiedzić w różnych miejscowościach z posiadłościami wiejskimi. Wyniki sondażu przeprowadzonego wśród turystów posłużyły do opracowania planowanego „Szłaku 100 posiadłości wiejskich” (100-Gutshäuser Route).

Stowarzyszenie pracuje wraz z kilkoma partnerami na szczeblu regionalnym; bliska współpraca ma miejsce z „Gutsdorf Bollewick” (Posiadłość Bollewick) oraz lokalnym stowarzyszeniem „Scheune Bollewick” (Stodoła Bollewick). „Urlaub im Gutsdorf” uczestniczy w regionalnej wystawie zabudowań wiejskich, ponieważ odnotowuje 100 000 turystów rocznie, co stanowi odpowiednie forum dla promowania projektu. Ponadto oba stowarzyszenia opracowały recepturę „Regionalmahl” (danie regionalne), która bazuje na składnikach dostarczanych przez rolników z posiadłości wiejskich.

Gdzie pomaga Leader+

Prócz wspomnianego już wcześniej studium na temat historii posiadłości wiejskich w regionie Leader+ finansował niektóre warsztaty i punkty multimedialne w dwóch ważnych posiadłościach. Leader+ wspiera też miejsce pracy stworzone specjalnie dla tego projektu, a ponadto pojedyncze elementy projektu, takie jak: opracowanie logo, portal internetowy, udział w targach, publikacja broszur itd. Co roku trzeba składać nowy wniosek o fundusze. W pierwszym roku miejsce pracy było finansowane w 100% przez Leadera+ oraz z funduszy krajowych. W drugim roku poziom finansowania obniżył się do 90%, a w trzecim do 80%. Resztę finansuje stowarzyszenie.

Rowery świetnie nadają się do zwiedzania posiadłości regionu

Konkretne wyniki

Jeśli chodzi o odwiedziny w Ludorf, wzorcowej posiadłości projektu pilotażowego, liczba turystów wzrosła z 2500 w 2003 r. do ponad 6000 do jesieni 2005 r. Wzrost ten jest wynikiem stworzenia muzeum posiadłości, które można zwiedzać z przewodnikiem. Kolejnym rezultatem jest bardziej rozwinięta oferta pakietów turystycznych dostępna w innych miejscowościach z posiadłościami; przed rozpoczęciem projektu tylko 5 miejscowości miało takie pakiety w ofercie, obecnie aż 20. Jako część samodzielnie opracowanego programu szkoleniowego projektu oraz we współpracy z lokalną izbą gospodarczą (IHK Stralsund) sześć osób rozpoczęło własną działalność jako przewodnicy. Projekt umocnił także wizerunek regionu jako jednej z ważnych atrakcji turystycznych kraju.

Być może jednak do najważniejszych osiągnięć należy to, że idea projektu nabrała wymiaru międzynarodowego dzięki stowarzyszeniu „Historisches Gutsensemble Ludorf e.V.”, które jest częścią projektu INTERREG III o nazwie „Zamki przyszłości” (www.castletomorrow.net).

„Urlaub im Gutsdorf”

Państwo członkowskie: Niemcy
Region, okręg: Meklemburgia-Pomorze Przednie, Pojezierze Meklemburskie
Nazwa LGD: Mecklenburgische Seenplatte Müritz

Liczba mieszkańców: 77 793

Powierzchnia: 2001 km²

Całkowity koszt projektu: 204 000 euro

UE: 116 000 euro

Inne fundusze publiczne: 38 000 euro

Fundusze prywatne: 50 000 euro

Czas trwania projektu: 2003–2005

Kontakt: Manfred Achtenhagen

Adres: Historisches Gutsensemble Ludorf e.V., Rondell 7-8, 17207 Ludorf/Müritz

Telefon: +49 (0)3 99 31 84 00

Faks: +49 (0)3 99 31 84 620

E-mail: info@gutsdorf.de

Internet: www.gutsdorf.de

Zdjęcia: niemiecka Jednostka Sieci Krajowej

ZWIĘKSZANIE WARTOŚCI PRODUKTÓW LOKALNYCH

Miejsce dla wsi portugalskiej: Promocja produktów wiejskich w otoczeniu miejskim

Współpraca na szczeblu krajowym wzmacnia tożsamość regionalną przez tworzenie pomostów do nowych rynków dla produktów lokalnych

Wprowadzenie

Pierwotnie ten międzyobszarowy projekt współpracy został przygotowany przez kilka LGD w 1998 r. w ramach programu Leader II i miał na celu promowanie regionów: ludzi i kultur. Efektem było otwarcie w tym samym roku sklepu „Wieś Portugalska” – rezultatu wspólnych wysiłków i różnych strategii producentów regionalnych, którzy odczuwali potrzebę posiadania miejskiego rynku zbytu dla swoich produktów. Sklep mieści się w Lizbonie, w jednej z tradycyjnych dzielnic miasta, znanej jako Campo de Ourique, i specjalizuje się w promowaniu produktów rolniczych oraz rękodzieła z różnych regionów Leadera. Sklep oferuje wysmienite wyroby wędliniarskie, produkty rękodzielnicze, ma także piwnicę z regionalnymi winami, a całości dopełnia tawerna.

Obecnie, w ramach programu Leader+, projekt został rozszerzony i obejmuje więcej LGD, które utworzyły stowarzyszenie o nazwie PróRegiões. PróRegiões nie tylko nadal odnosi sukcesy w reklamowaniu produktów rolniczych i regionalnego rękodzieła wysokiej jakości, lecz także stanowi przykład współpracy międzyobszarowej w ramach inicjatywy Leader+.

Wspólne podejście kontynuowane w ramach Leadera+

Kierując się powodzeniem doświadczeń programu Leader II, LGD postanowiła rozpocząć nowy projekt, tak aby rozszerzyć zakres swoich działań i zwiększyć liczbę partnerów. Protokół partnerstwa międzyobszarowego ustanawiający PróRegiões podpisano w styczniu 2004 r. Stowarzyszenie kontynuuje strategię zwiększania wartości produktów z wielu reprezentowanych regionów oraz umacniania wizerunku regionów jako producentów wyrobów dobrej jakości. Ponadto większa liczba partnerów pozwoliła na jeszcze wyraźniejsze obniżenie kosztów, co jest konieczne do odniesienia sukcesu handlowego w warunkach miejskich.

W ramach nowego projektu przygotowano kilka rodzajów działań, w tym: organizację warsztatów tematycznych, wprowadzenie na rynek nowych produktów połączone z prezentacją przez ich producentów, organizację tradycyjnych warsztatów rękodzieła artystycznego, kursy przygotowujące do oceny lokalnych produktów, stworzenie rynku świeżej żywności, wystawy, popołudniowe odczyty i spotkania z czytelnikami oraz zajęcia dla dzieci. Wszystkie te działania były finansowane przez Leadera+. Ponadto udzielono wsparcia na zakup powierzchni sklepowej, jej przebudowę i wyposażenie oraz na materiały promocyjne i marketingowe.

Portugalska Jednostka Sieci Krajowej (RED Portuguesa Leader+) brała również udział w opracowywaniu dwóch

powiązanych działań: cyklu „Tygodnie aktywności” (*semanas animadas*) oraz sprzedaży przygotowywanych wcześniej koszy ze świeżymi produktami (RE.CIPRO.CO).

Tygodnie aktywności

„Tygodnie aktywności”, stanowiące element projektu, są ważnym sposobem propagowania wizerunku produktów regionalnych jako wyrobów wysokiej jakości oraz rozwijania nowych, trwałych rynków zbytu wśród ludności miejskiej. Podstawowym celem tej akcji było utworzenie pomostu pomiędzy społecznościami wiejskimi a miejskimi. Tworzenie łączności z potencjalnym nowym, miejskim i rynkiem zbytu wymagało nawiązania kontaktów pomiędzy producentami a przedstawicielami lokalnej kultury. Kontakty te miały duże znaczenie dla zrozumienia specyficznej sytuacji rynkowej poszczególnych produktów, a potwierdzeniem rezultatów było zainteresowanie ze strony ogółu społeczności. W rezultacie do sklepu „Wieś Portugalska” wprowadzono nowe produkty, znaleziono także nowych partnerów i dystrybutorów detalicznych.

Reakcja mieszkańców Lizbony wyraźnie pokazuje, że stolica jest ważnym rynkiem zbytu dla wyrobów regionalnych, zwłaszcza dobrych jakościowo produktów żywnościowych oraz produktów kulturalnych. „Tygodnie aktywności” okazały się skutecznym sposobem wprowadzenia wielowiekowej portugalskiej wiedzy i praktyki na nowy rynek miejski.

Bezpośrednia sprzedaż przygotowanych wcześniej produktów

Działanie to było przygotowywane i otrzymało wsparcie w ramach projektu Leadera+ o nazwie RE.CIPRO.CO (Relação de Cidadania entre PRODutores e CONsumidores), a promocja odbywa się poprzez sklep „Wieś Portugalska”. Wcześniej przygotowane kosze z produktami rolniczymi dostarczane są bezpośrednio od producenta do konsumenta. Jednym z rezultatów stosowania takiej metody jest bliski kontakt z dostawcą, co wzmacnia świadomość związku między konsumentem a obszarem wiejskim.

Skład i waga takiego kosza (nawet do 18 kg) zmienia się wraz z porami roku i dostępnością produktów sezonowych. Kosze wyplatane są z trzciny, wikliny lub słomy, w zależności od rzemieślnika i od tego, jaki materiał jest dostępny w danym regionie. Sprzedaż takich koszy ma duże znaczenie z tego względu, że przybiera ona formę zobowiązania, które stanowi gwarantowany dochód dla producenta.

Sprzedaż gotowych koszy odniosła zadziwiający sukces, a Leader+ przyczynił się do tego dzięki: udostępnie-

W sklepie jest duży wybór produktów regionalnych dobrej jakości

niu punktu sprzedaży detalicznej w środowisku miejskim, promowaniu i nadaniu produktom regionalnym podstaw rynkowych, organizowaniu warsztatów szkoleniowych, sprawdzaniu produktów, zebraniu produktów krajowych w jednym (miejskim) otoczeniu handlowym.

Niektóre wyniki projektu

Pod koniec 2005 r. „Wieś Portugalska” zatrudniała cztery osoby, a celem jest stworzenie kolejnych trzech miejsc pracy do końca 2006 r., kiedy to projekt będzie dobiegał końca. W trakcie „Tygodni aktywności” liczba osób odwiedzających sklep uległa podwojeniu, a tym samym wzrosły obroty. Planuje się rozwijanie niektórych już istniejących produktów i usług, takich jak: przygotowywanie koszy sezonowych (np. na Boże Narodzenie), sprzedaż przez Internet, dodatkowe imprezy promocyjne w innych ośrodkach handlowych.

„Miejsce dla wsi Portugalskiej” rozważa włączenie do zakresu swojej działalności podobnych projektów z Europy, tak by sklep mógł oferować większy wybór produktów.

Następujące grupy brały udział w projekcie: Associação das Casas do Povo da Região Autónoma da Madeira (ACAPORAMA), Associação de Desenvolvimento da Alta Estremadura (ADAE), Associação de Desenvolvimento Local Bairrada e Mondego (ADELO), a Associação de Desenvolvimento de Iniciativas Culturais, Sociais e Económicas (ADICES), Associação para o Desenvolvimento Integrado do Ribatejo Norte (ADIRN), Associação para o Desenvolvimento da Terra Quente (DESTEQUE), Associação para o Desenvolvimento e Promoção Rural do Oeste (LEADER OESTE),

Associação para o Desenvolvimento do Alentejo Central (MONTE, ACE), Associação para o Desenvolvimento Integrado do Ribatejo Interior (TAGUS), e a PróRegiões.

„Miejsce dla wsi portugalskiej”

Państwo członkowskie: Portugalia

Regiony: różne

Nazwa LGD: ACAPORAMA; ADAE; ADELO; ADICES; ADIRN; DESTEQUE; LEADEROESTE; MONTE; TAGUS; PróRegiões

Informacje dotyczące całego obszaru objętego projektem:

Liczba ludności: 755 984

Powierzchnia: 14 651,08 km²

Całkowity koszt projektu: 519 000 euro

UE: 297 178 euro

Inne fundusze publiczne: 159 224 euro

Fundusze prywatne: 62 598 euro

Czas trwania projektu:

01.01.2004 – 31.12.2006

Kontakt: Pedro Saraiva (TAGUS)

Adres: Rua Saraiva de Carvalho, 115 Loja AC, Campo de Ourique, P- 1250-45 Lisboa

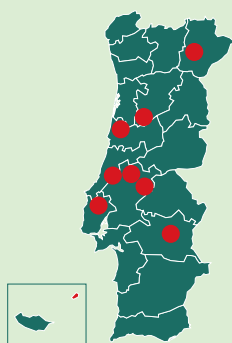
Telefon: +351 21 395 88 89

Faks: +351 21 395 38 78

E-mail: lojaportugalrural@mail.telepac.pt

Internet: <http://www.lojadomundorural.co.pt/>

Zdjęcia: Fernando Baio – TAGUS

Suszone produkty naturalne z regionu Kainuu

Jeden z najczystszych obszarów leśnych Europy dostarcza składników do dwóch projektów finansowanych przez Leader+: wytwarzania naturalnej żywności wysokiej jakości oraz tworzenia miejsc pracy o lokalnym charakterze

Na podstawie wywiadu Tuomo Seppänen z Mattim Veijolą, dyrektorem naczelnym Osuuskunta Ärmätti

Wprowadzenie

Mała wieś Suolijärvi w regionie Kainuu położona jest w środkowej Finlandii, na terenie uważanym za najczystsze środowisko naturalne w Europie. W ogólnodostępnych lasach Kainuu w naturalnych warunkach rosną jagody, grzyby i zioła. Każdy może więc je zbierać, czy to na własne potrzeby, czy też na sprzedaż, choć kupuje się je niemal wyłącznie za pośrednictwem miejscowych hurtowników. W ostatnich latach przedmiotem większego zainteresowania stało się przetwarzanie tych naturalnych zasobów, częściowo za sprawą dwóch projektów wspieranych przez LGD Leader+ Oulujärvi Leader ry. W projektach tych skoncentrowano się na opracowaniu metod, które pozwolą, by różne grzyby, jagody oraz zioła – nim trafią na rynek – były zbierane i w jak największym zakresie przetwarzane na miejscu. Proces ten obejmuje również nowe metody obróbki parą wodną, rozdrabniania i przesiewania. Wspólnym celem tych dwóch wzajemnie się wspomagających projektów jest wytworzenie produktu naturalnego, który ma najwyższą możliwą jakość, czystość i smak.

Opracowanie unikatowych metod produkcji

Osuuskunta Ärmätti z Suolijärvi (stowarzyszenie spółdzielcze) wzięło udział w dalszym zagospodarowywaniu produktów naturalnych regionu, budując – w ramach projektu „Jakość i wydajność w dalszym przetwórstwie” – urządzenie parowe.

„Urządzenie parowe jest już w dużym stopniu opracowane, a w ostatnich miesiącach przeprowadzono testy pilotażo-

we. Ukończenie urządzenia parowego zaplanowano na lato br. (2005)” – wyjaśnia Matti Veijola, dyrektor naczelny Osuuskunta Ärmätti. W ramach tego samego projektu firma opracowała i zbudowała urządzenie do przesiewania i rozdrabniania (przeznaczone do przetwarzania produktów naturalnych), które można połączyć z suszarką dostępną na rynku.

„Urządzenie do przesiewania i rozdrabniania, tj. suszarka wielofunkcyjna, jest stosowane do rozdrabniania i suszenia produktów naturalnych, takich jak grzyby, jagody, zioła i warzywa. Najlepsze rezultaty osiągnięto przy suszeniu grzybów. Na przykład grzyby shiitake (twardniki japońskie) zniosły proces suszenia wyjątkowo dobrze. Dzięki urządzeniu parowemu połączonemu z suszarką wielofunkcyjną wytwarza się teraz suszone produkty, których jakość jest lepsza niż kiedyś” – mówi M. Veijola.

W porównaniu z istniejącymi modelami suszarka opracowana w Suolijärvi jest wyjątkowa, ponieważ zmniejsza konieczność ręcznego przekładania i dotykania surowca na różnych etapach procesu suszenia. W rezultacie z powodzeniem ograniczono niepotrzebne bezpośrednio dotykanie suszonej masy, skróceniu uległ też czas suszenia. Ulepszenia te miały bezpośredni wpływ na jakość produktu końcowego. „W naszej suszarce konieczność przekładania masy jest ograniczona, ponieważ różne etapy suszenia zostały połączone w jednym urządzeniu, a ruch w czasie procesu suszenia jest zapewniany przez strumień powietrza” – mówi M. Veijola.

Zapewnianie dobrych jakościowo produktów w praktyce

Tutaj przetwarzane są zioła i inne produkty...

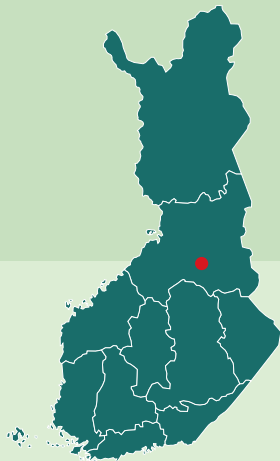
Poprawa jakości i wydajności

Innym przedsięwzięciem mającym korzenie w Suolijärvi i również wspieranym przez Oulujärvi Leader ry jest projekt „Jakość i wydajność w dalszym przetwarzaniu”, który jest koordynowany przez stację badawczą MTT Badanie Żywności Finlandia. W projekcie skoncentrowano się na opracowaniu metody obróbki parą wodną, dzięki której wyprodukowane suszone produkty naturalne, takie jak zioła, jagody i grzyby, będą wyższej jakości, a poziom drobnoustrojów będzie niższy.

Kolejny cel projektu związany jest z testowaniem urządzenia rozdrabniającego i przesiewającego oraz opracowaniem metod, które pozwolą, by urządzenie to było jak najbardziej wydajne, a więc pozwoliło na oszczędzenie godzin pracy. „W trakcie prac nad takim sprzętem sprawą podstawową, obok wdrażania technicznego i konstrukcji urządzenia, jest prowadzenie przejrzystych i niezależnych prac badawczych. Badania powinny się koncentrować wyłącznie na sprawdzaniu i testowaniu różnych właściwości urządzenia, tak aby można było osiągnąć jak najlepsze wyniki” – mówi M. Veijola.

Leader sfinansował technologię przetwarzania produktów naturalnych...

Dzięki suszarce wielofunkcyjnej na słabo zaludnionych obszarach wiejskich Kainuu pojawiają się nowe możliwości zatrudnienia, a sprzedaż produktów naturalnych to dla tutejszych mieszkańców dodatkowy sposób zarobkowania. Ponadto za przetworzone produkty naturalne można uzyskać wyższą cenę niż za produkty surowe. „Gdy zwiększyła się produkcja, zaczęliśmy testować różne urządzenia, które mogłyby zmniejszyć nakład pracy fizycznej, a zwiększyć wydajność. Suszarki dostępne na rynku były jednak zbyt drogie, skomplikowane i trudne w obsłudze, a rezultaty suszenia słabe. Zaczęliśmy więc sami opracowywać suszarkę, która nadawałaby się do suszenia produktów naturalnych. W ten sposób narodziło się wielofunkcyjne urządzenie susząco-rozdrabniająco-przesiewające” – wspomina M. Veijola.

Bez wsparcia ze strony Oulujärvi Leader ry nie zdołano by doprowadzić prac nad urządzeniem do takiego stadium, na jakim są one dzisiaj. Nowy sprzęt już przyniósł dodatkowe dochody oraz możliwości zatrudnienia na oddalonych terenach. „Dzięki wielofunkcyjnej suszarce opłacalność naszej pracy wzrosła około pięćdziesięciokrotnie. Znacznie poprawiła się też jakość” – mówi M. Veijola.

...tam gdzie jakość jest najważniejsza

„Suszarka wielofunkcyjna jest połączeniem urządzenia parowego oraz suszącego i rozdrabniającego. Testy wykazały, że dzięki takiej kombinacji poziom drobnoustrojów spada poniżej norm UE” – mówi M. Veijola.

Nowa suszarka wielofunkcyjna wytwarza skończony produkt, gotowy do zapakowania, który zachował walory smakowe, jest dobrej jakości i gotowy do użycia. „Jakość suszonego produktu jest czynnikiem najważniejszym. Rezultaty suszenia są trudne do zmierzenia, jednak stopień wysuszenia musi wynosić ponad 90%. To urządzenie osiąga 95%” – mówi M. Veijola i dodaje: „Jakość suszonego produktu, prostota obsługi urządzenia, a także dobre rezultaty suszenia to główne cechy tej wielofunkcyjnej suszarki”.

Suszarka wielofunkcyjna jest stale udoskonalana. Uzyskane wyniki testów zostaną wykorzystane w trwających pracach rozwojowych. Rozpoczęto już przygotowywanie planów zbudowania – na podstawie obecnego prototypu – większej suszarki wielofunkcyjnej, w której jednostka parowa będzie wbudowana w urządzenie główne. Celem tworzenia sprzętu większych rozmiarów jest osiągnięcie ekonomiczniejszych wyników końcowych, np. przez poprawę gospodarowania ciepłem. Uważa się, że wytwarzanie produktów wysokiej jakości za pomocą suszarki wielofunkcyjnej ma doskonałe perspektywy.

„Przetwarzanie produktów naturalnych z Kainuu”

Państwo członkowskie: Finlandia

Region, okręg: Kainuu

Nazwa LGD: Oulujärvi Leader ry

Ludność: 37 000

Powierzchnia: 7700 km²

Całkowity koszt projektu: 29 605 euro

UE: 10 993 euro

Inne fundusze publiczne: 10 993 euro

Fundusze prywatne: 7619 euro

Czas trwania projektu: 01.2005 – 12.2006

Kontakt: Mrs Pirjo Oikarinen

Adres: Kalliokatu 4, 87 100 Kajaani

Telefon: +358 40 5 28 04 83

Faks: +358 8 616 32 16

E-mail: pirjo.oikarinen@oulujarvileader.com

Internet: www.oulujarvileader.com

Zdjęcie: fińska Jednostka Sieci Krajowej

... a tak wygląda produkt końcowy

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA NA OBSZARACH WIEJSKICH

FRANCJA

Na zewnątrz sztuka jeszcze trwa...

Opera w zamku w Mosset

Leader+ pomaga towarzystwu operowemu zgromadzić miejscowych i zagranicznych artystów, by zapewnić regionowi atrakcję muzyczną na niespotykaną skalę

Wprowadzenie

Głównym celem programu Leader+ realizowanym przez LGD Terres Romanes en Pays Catalan jest „poprawa jakości życia”. Zaproponowano ulepszenie usług publicznych przez włączenie w nie: zajęć rekreacyjnych, usług dla biznesu, ochrony środowiska i dziedzictwa architektonicznego, a także utworzenie stowarzyszenia artystów regionu. Stowarzyszenie miało kilka celów: pomoc w zintegrowaniu różnych grup etnicznych we wspólnym projekcie, który zapewni im miejsce w życiu lokalnym, założenie centrum zasobów dla sztuki widowiskowej, umożliwienie artystom zawodowym oraz amatorom współpracy przy realizacji wspólnych działań.

Zapewnienie dostępu do kultury

Na podstawie tej propozycji w 2003 r. kilku artystów postanowiło wspólnie założyć miejscowe stowarzyszenie kulturalne. Stowarzyszenie Opera Mosset postawiło sobie za cel zgromadzić artystów, rzemieślników i techników różnych specjalności, w tym zawodowców, amatorów i wolontariuszy, wokół wspólnego projektu operowego. Dążono do tego, by jak najszerszej publiczności dać sposobność odkrycia opery oraz by tym samym wesprzeć działalność kulturalną na terenie wiejskim i w ten sposób doprowadzić do zacieśnienia więzów społecznych między przedstawicielami wszystkich środowisk.

Chciano zapewnić ludności z miasta Conflent dostęp do nowych usług kulturalnych, takich jak warsztaty szkoleniowe w zakresie teatru, muzyki, modelowania itd. Innym celem tej propozycji było zwrócenie uwagi na historyczne bogactwo wsi Mosset; wykorzystano do tego różne działania, np. występy operowe w bogatym otoczeniu architektonicznym, zaangażowanie całej wioski, wizytę zorganizowaną przez studentów ze Szkoły Sztuk Pięknych w Perpignan.

Zapewnienie rozwoju kulturalnego

Począwszy od wiosny 2003 r., stowarzyszenie kulturalne zorganizowało cykl warsztatów i spotkań szkoleniowych dla mieszkańców Conflent. Na spotkaniach uczono technik związanych z operą, takich jak: ekspresja dramatyczna, piosenka, taniec, przygotowywanie kostiumów, tworzenie masek itd. Warsztaty szkoleniowe – prowadzone albo przez miejscowych artystów, albo przez profesjonalistów w odpowiednich dziedzinach – odbywały się raz w tygodniu i średnio brało w nich udział dziesięcioro zainteresowanych. Uczestnictwo, które wymagało obecności na wszystkich warsztatach, kosztowało 10 euro na kwartał, prócz tego należało uiścić 5 euro rocznej opłaty członkowskiej w stowarzyszeniu. W 2005 r. zorganizowano nowe, cotygodniowe warsztaty, które były otwarte dla ok. 200 chętnych osób z okolicy.

... w środku wszystko jest już przygotowane do kolorowego finału

Zaplanowano także lokalną kampanię informacyjną, żeby zdobyć poparcie wśród miejscowej ludności, a studenci ze Szkoły Sztuk Pięknych w Perpignan przygotowali mapki z instrukcją, jak trafić do Mosset.

Najpierw wystąpiono z „Cyrulikiem sewilskim”. Występy odbywały się w sierpniu 2003 r. na terenie zamku w Mosset; udział w nich brali zarówno amatorzy (chór, muzycy), jak i profesjonaliści (muzycy, reżyserzy, śpiewacy). Cztery przedstawienia przyciągnęły 2000 osób. W lecie 2004 r. cyklu koncertów muzycznych wysłuchało 2500 gości. Ostatnie przedstawienie operowe „Sacrée Carmen”, inspirowane dziełem Bizeta „Carmen”, wykonywano w sierpniu 2005 r. Brało w nim udział ponad 80 muzyków i śpiewaków z Francji i Niderlandów, a 8 przedstawień obejrzało w sumie ok. 4000 osób.

W czasie powstawania „Cyrulika sewilskiego” zawiązała się grupa Przyjaciele Opery Mosset, którą stanowi obecnie 250 osób. Wspierają one inicjatywy stowarzyszenia, czy to finansowo, czy zapewniając artystom spoza regionu (z Niemiec, ze Szwajcarii, z Niderlandów i Hiszpanii) zakwaterowanie na czas występów.

Leader+ generuje wartość dodaną

Leader+ już przyniósł korzyści miejscowości Mosset, a w 2005 r. złożony został kolejny wniosek, tak żeby można było rozszerzyć projekt, zarówno pod względem zakresu, jak i objętego obszaru.

Jak do tej pory, projekt jest przedsięwzięciem wyjątkowym, bo udało się zgromadzić miejscową ludność wokół nowych działań kulturalnych. Jest także oryginalnym i innowacyjnym sposobem przybliżenia opery szerszej publiczności, zwłaszcza dzieciom.

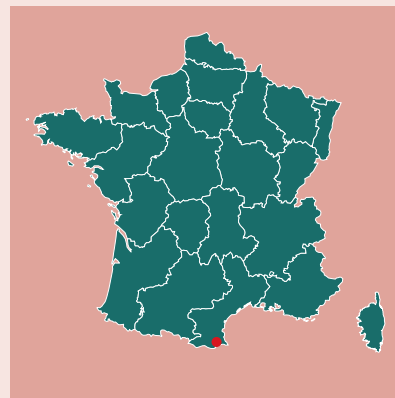
Długofalowa wartość dodana Lidera+ widoczna jest na dwóch płaszczyznach. Po pierwsze w związku z zarządzaniem i sprawami administracyjnymi projektu (konieczne w przypadku każdego stowarzyszenia): poprzez program Leader+ udzielono ogromnego wsparcia w zakresie metod, wiedzy i działań kontynuacyjnych, takiego jak pomoc w księgowości i wydatkach, a także w planowaniu i ocenie pracy. Po drugie, Leader+ umożliwił kierownikowi projektu poznanie innych stowarzyszeń kulturalnych w regionie, a także uczestnictwo w grupach roboczych zajmujących się różnymi aspektami administracji lokalnej oraz w realizacji pokazów na nieco mniejszą skalę w innych miastach. Nawiązanie kontaktów i współpracy pomiędzy uczestnikami życia regionu, co zawsze stanowiło ważny element tego projektu (Leader+ Pays), jest jeszcze jednym rzeczywistym i bardzo pozytywnym aspektem rozwoju.

W przyszłości planowany jest kolejny, bardziej intensywny kurs szkoleniowy skierowany zarówno do profesjo-

nalistów, jak i do amatorów, jak np.: orkiestry opery w Amsterdamie; Berlińskiej Orkiestry Radiowej; Coral Polifónica de Tremp; Orchestre Symphonique de l'Aude oraz NKT Theaterproducties Amsterdam.

Trwałość projektu

Gdy w 2005 r. komitetowi programującemu przedłożono nowy wniosek dotyczący kontynuacji przedstawień operowych, pojawiło się pytanie o szanse na długoterminowe powodzenie projektu. Choć proces ciągłości już się zaczął (częściowo dzięki pracy kierownika projektu w Stowarzyszeniu Opéra Mosset), LGD postanowiła wesprzeć stowarzyszenie na czas poszukiwania długoterminowych rozwiązań, które pozwolą na kontynuowanie pracy. Jedną z rozpatrywanych możliwości jest przekształcenie projektu we współpracę ponadnarodową; w tej sprawie zwrócono się już do włoskiej LGD.

„Opera Mosset”

Państwo członkowskie: Francja
Region, okręg: Langwedocja-Roussillon, Pireneje Orientalne

Nazwa LGD: Terres Romanes en Pays Catalan

Liczba ludności: 44 088

Powierzchnia: 1738 km²

Całkowity koszt projektu: 208 500 euro

UE: 29 250 euro

Inne fundusze publiczne: 89 250 euro

Fundusze prywatne: 90 000 euro

Czas trwania projektu: 2003–2005

Kontakt: Séverine Casassayas

Adres: GAL Terres Romanes en Pays Catalan, Mairie annexe, Place de la République, F- 66500 Prades

Telefon: + 33 4 68 96 18 66

Faks: +33 4 68 96 06 11

E-mail: leader.terresromanes@tiscali.fr

Internet: <http://www.operamosset.net/>

Zdjęcia: francuska Jednostka Sieci Krajowej

W nasłonecznionym miejscu może się przydać kilka drzew dla ochłody

AUSTRIA

Młodzi ludzie projektują miejsca spotkań dla siebie

W ciągu zaledwie ośmiu miesięcy ok. 150 młodych ludzi w wieku od 13 do 19 lat, z dziesięciu gmin, aktywnie uczestniczyło w tworzeniu miejsc spotkań oraz poprawianiu jakości swojego życia

Wprowadzenie

W regionie Eferding, tak jak na wielu obszarach wiejskich, gdy mowa była o rozwoju wiejskim i odnawianiu obiektów gminnych, władze gminne nie brały pod uwagę młodych ludzi jako głównej grupy docelowej. Działo się tak pomimo tego, że młodzi ludzie najbardziej intensywnie korzystają z niewyznaczonej przestrzeni publicznej. Nastolatki zwykle chcą mieć możliwość spotykania się tam, gdzie nie będą im przeszkadzać dorośli i małe dzieci. Jednakże ze względu na ograniczoną mobilność oraz siłę nabywczą skazane są często na spotykanie się w miejscach publicznych, takich jak parki i place. Dzięki projektowi „Młodzi ludzie projektują miejsca spotkań dla siebie” w dziesięciu gminach w regionie Eferding wzrosła liczba atrakcyjnych miejsc spotkań dla młodzieży.

Bodźcem do opracowania projektu były warsztaty prowadzone przez austriacką Jednostkę Sieci Krajowej na temat „Młodzież i rozwój wiejski”, w czasie których dwie projektantki krajobrazu, Karin Standler i Eva Schwab, przedstawiły sprawozdanie z projektu zatytułowanego „Nastolatki otwierają przestrzeń”. Pokazywał on, w jaki sposób młodzi ludzie mogą uczestniczyć w planowaniu i organizowaniu odpowiednich miejsc w gminach.

Prezentacja zrobiła tak duże wrażenie na Franzu Taubrze, przewodniczącym, oraz na Gerlinde Grubauer, kierowniczce LGD Eferding, że zaprosiła ona obie projektantki do wzięcia udziału w warsztatach w jej regionie. Następnie w komitecie wykonawczym LGD oraz w dziesięciu gminach zapadła decyzja o wsparciu projektu.

Informacja prowadząca do zaangażowania

Projekt „Młodzi ludzie projektują miejsca spotkań dla siebie” rozpoczął w kwietniu 2005 r. intensywną kampanią informacyjną mającą na celu wzbudzenie entuzjazmu w młodych ludziach. Obejmowała ona wieczór informacyj-

ny dla osób pośredniczących, na który zaproszono wychowawców z regionalnych stowarzyszeń pracujących z młodzieżą, doradców młodzieżowych z uczestniczących gmin, nauczycieli i przedstawicieli organizacji młodzieżowych. Odbył się także cykl dziewięciu prezentacji na temat projektu dla ok. 500 uczniów. Uczniowie mieli więc możliwość nawiązania bezpośredniego kontaktu z kierownikami projektu i zapoznania się z ich metodami pracy. Ponadto materiały o planowanym projekcie młodzieżowym opublikowano w prasie regionalnej oraz biuletynie samorządowym. W wyniku tej kampanii informacyjnej ok. 150 młodych osób w wieku od 13 do 19 lat z dziesięciu uczestniczących gmin postanowiło wziąć udział w projekcie.

Analizowanie, planowanie, przedstawianie i budowanie

Najpierw w czasie spacerów z projektantami w każdej z dziesięciu gmin młodzież wybierała odpowiednią lokalizację dla miejsca spotkań dla siebie. Następnie z pomocą dziesięciu architektów krajobrazu młodzi ludzie oceniali wybrane miejsca według następujących kryteriów: jaka jest atmosfera miejsca, jak mogłoby ono być wykorzystane, co jest przyjemne, a co nie, jakie pomysły zapewnią lepsze wykorzystanie miejsca itd. Projekty były następnie szerzej omawiane w trakcie cyklu warsztatów planowania.

W czasie tych dwudniowych warsztatów młodzi ludzie, we współpracy z trzema architektami i pięcioma projektantami krajobrazu, wykonywali szkice i konstrukcje modelowe wybranych przez siebie miejsc. Przedstawiciele gmin, którzy odwiedzili warsztaty planowania, mogli się naocznie przekonać, z jak wielkim entuzjazmem te młode osoby tworzyły „miejsca dla siebie”. Jednocześnie dyskusje prowadzone przez różne strony przedsięwzięcia oznaczały, że pomysły są realne i osiągają podstawowe cele, nie tylko pod względem wykorzystania, lecz także kosztów.

Po warsztatach planowania przyszedł czas na tzw. linię miejską. To tam młodzież przedstawiała swoje modele i dyskutowała na ich temat z urzędnikami władz lokalnych, nauczycielami, rodzicami, przyjaciółmi i innymi zainteresowanymi. Końcowym wynikiem tej publicznej debaty było zezwolenie wydane przez przedstawicieli władz gminnych. Na ostatnim etapie projektanci opracowali szczegółowe plany techniczne wraz z kosztorysem i zestawieniem potrzebnych materiałów, tak by wszystko było gotowe do przeprowadzenia prac remontowych.

Do jesieni 2005 r. przy wsparciu projektantów krajobrazu, architektów, odpowiednich władz gminnych i lokalnych firm młodzież z Eferding zdołała urzeczywistnić swoje plany. Poza tym władze gminne otrzymały dodatkowe wskazówki co do tego, jak poprawić wykorzystanie przestrzeni publicznej, by sprostać potrzebom młodych ludzi.

Wyniki projektu

W ciągu zaledwie ośmiu miesięcy młodzi ludzie z regionu Eferding przekształcili teren, na którym już i tak spędzali dużą część wolnego czasu, w atrakcyjne miejsca spotkań. Regulowane ławki, krzesła i stoły w nowoczesnym stylu mogą być wykorzystywane na różne sposoby, także przez kilka małych grup w tym samym czasie. Zadanie zapewnia ochronę przed deszczem i słońcem. Na przykład wielokolorowy pawilon z pleksiglasu (zamiennika szkła) wyposażony w kolorowe ławki i stoły wykonane z pomalowanych betonowych rur daje możliwość skrycia się przed światem, a jednocześnie zapewnia dobry widok na otoczenie.

Inne atrakcje zaplanowane i wybudowane przez samą młodzież to: platformy widokowe i tarasy, miejsce na ognisko, a także kino na wolnym powietrzu zorganizowane na boisku do piłki nożnej. W niektórych miejscach zasadzono krzewy według nowych pomysłów; odnowiono także fasadę jednego z barów klubu sportowego. Przykłady te pokazują, że młodzi ludzie – jeśli da się im szansę – mogą przyczynić się do rozwoju wsi lub okolicy dzięki swojej kreatywności.

Finansowanie

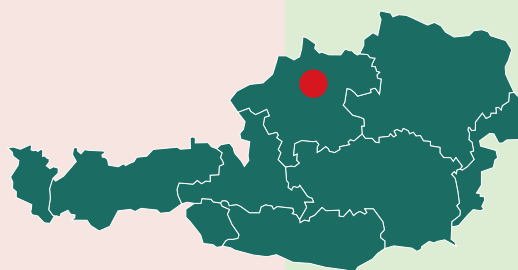
Opisane powyżej środki były finansowane przez program Leader+; podobnie jak wsparcie techniczne, przedstawienie analizy, planowanie i konstrukcje modelowe, oficjalne publiczne prezentacje, a także odnawianie ulubionych miejsc przez młodzież regionu. Wydatki na potrzebne materiały budowlane pokryły władze gminne, a w niewielkiej części także krajowy oddział ds. młodzieży kraju związkowego Górna Austria. Całkowite koszty poniesione przez każdą z gmin wyniosły od 2000 do 12 000 euro.

Doświadczenia: przed i po

Początkowo wielu przedstawicieli gmin i urzędników reprezentujących młodzież regionu było sceptycznie nastawionych do udziału młodych ludzi w projekcie. Niektórzy burmistrzowie mieli również wątpliwości co do tego, czy młodzieży wystarczy motywacji i kompetencji, by przedstawić sensowne, realne i kreatywne koncepcje. Nie dowierzano, że będą oni w stanie je zrealizować, a nawet odpowiedzialnie użytkować powstałe miejsca spotkań.

Tymczasem początkowa niepewność ustąpiła miejsca ogólnemu entuzjazmowi. Jeden z burmistrzów, który na początku był wyjątkowo sceptyczny, publicznie przeprosił

za swoje wątpliwości wobec młodych ludzi, mówiąc: „Ogromną radością było zobaczyć, z jak wielkim entuzjazmem i oddaniem te młode osoby pracowały nad projektem, a pomysł jest po prostu wspaniały”. Kolejnym trwałym rezultatem projektu jest wyraźna poprawa stosunków pomiędzy młodzieżą a przedstawicielami gminy, a także lepsze zrozumienie potrzeb nastolatków. Sami młodzi ludzie przekonali się bardzo wyraźnie, że mogą mieć udział w rozwoju społeczności, a także przyczynić się do trwałej poprawy jakości swojego życia.

Młodzi ludzie projektują wolne przestrzenie

Państwo członkowskie: Austria

Region, okręg: Górna Austria, Region Eferding

Nazwa LGD: Regionalentwicklungsverband Eferding

Liczba ludności: 32 200

Powierzchnia: 268 km²

Całkowity koszt projektu: 70 000 euro

UE: 32 400 euro

Inne fundusze publiczne: 18 792 euro

Fundusze prywatne: 18 808 euro

Czas trwania projektu:

01.04. 2005 – 31.12.2005

Kontakt: Mag. Gerlinde Grubauer

Adres: Stadtplatz 31, 4070 Eferding

Telefon: +43 7272 55 55 163

Faks: +43 7272 55 55 161

E-mail: regef@eferding.ooe.gv.at

Internet: www.regef.at

Zdjęcia: LGD Eferding oraz Karin Standler

WYKORZYSTANIE NOWYCH UMIEJĘTNOŚCI I TECHNOLOGII

Stowarzyszenie lokalnego dziedzictwa w XXI wieku: wirtualne centrum informacji turystycznej

Technologia i podejście oddolne pomagają umieścić dziedzictwo regionu na mapie kulturalnej

Åsa Olsson, asystent projektu Leader+ Blekinge

Wprowadzenie

Stowarzyszenie Dziedzictwa Lokalnego Wschodniego Blekinge opracowało nową stronę internetową z zamiarem rozbudzenia zainteresowania atrakcjami regionu i podniesienia świadomości w tym zakresie. Strona zawiera linki do ponad 30 ciekawych miejsc w okolicy, a efekty – zdaniem Arnego Strandha, kierownika projektu – pojawiły się wcześniej niż oczekiwano. Z miesiąca na miesiąc wzrasta liczba wejść na stronę, należącą obecnie do najczęściej odwiedzanych ze wszystkich internetowych stron stowarzyszeń dziedzictwa lokalnego w Szwecji.

Przygotowanie projektu

Strona internetowa Stowarzyszenia Dziedzictwa Lokalnego Wschodniego Blekinge była przebudowywana w 2003 r. Wtedy to postanowiono, że stanie się ona miejscem, gdzie będzie można znaleźć informacje o dziedzictwie regionu oraz o ciekawych miejscach, które warto odwiedzić. Projekt „Miejsca, które trzeba odwiedzić we wschodnim Blekinge” był rezultatem studium wykonalności sfinansowanego przez władze regionalne, a przeprowadzonego przez stowarzyszenie lokalnego dziedzictwa. Projekt kontynuowano, gdy w LGD Leader+ Blekinge złożony został wniosek o dofinansowanie.

Metoda i realizacja

Uświadomiwszy sobie potencjalną wartość technologii internetowej dla projektu, różni członkowie stowarzyszenia przystąpili do prac nad przygotowaniem treści tej strony, czego rezultatem była wstępna lista 45 miejsc. Dalsza selekcja odbyła się na podstawie następujących kryteriów: dostępność, wartość pedagogiczna, znaczenie jako miejsca dziedzictwa kulturowego, udokumentowana historia, niezależność od wszelkich powiązań komercyjnych. Na bazie tych kryteriów wybrano 33 miejsca nadające się do zamieszczenia na stronie. Następnie zostały one sfotografowane i przedstawione w następujący sposób:

- razem na mapie ogólnej prezentującej wszystkie miejsca turystyczne we wschodnim Blekinge,
- z opisem ogólnym,
- na mapie samochodowej wraz ze wskazówkami, jak tam dotrzeć,
- ich historia oraz podstawowe dane z podkreśleniem szczególnie interesujących aspektów,
- zestawienie pobliskich tras spacerowych,
- informacje o dostępie dla osób niepełnosprawnych itd.

W każdym wyznaczonym miejscu są tablice z informacjami o tym terenie; tablice te są produkowane przez miejscowe przedsiębiorstwa. Inne materiały reklamowe, takie

Jeden z wielu szlaków wodnych w regionie

jak ulotki i broszury, wydawane są przez miejscowe firmy we współpracy z członkami stowarzyszenia.

Wyniki projektu

Rezultatem projektu jest wzrost potencjału turystycznego regionu. Wzrost ten spowodowały nie tylko dostarczane informacje turystyczne, lecz także zdjęcia, mapy i opisy tras, które sprawiają, że region jest teraz atrakcyjniejszy i bardziej dostępny dla turystów.

Celem projektu jest jednak nie tylko dotarcie do turystów, lecz także do młodzieży i okolicznych mieszkańców przez stworzenie im możliwości odkrycia bogatego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego wschodniego Blekinge i uczestniczenia w tym dziedzictwie. W czasie wizyt skorzy-

stają też oni z różnych usług oferowanych przez miejscowe firmy. „Staramy się przyciągnąć turystów do innych form aktywności na tym terenie poprzez odsyłanie do aktualnych wydarzeń.” – mówi A. Strandh – „Uaktualniamy stronę na bieżąco. Więc jeśli coś się dzieje, to już tego samego dnia informacje na ten temat są w Internecie.”

Ochrona lokalnej świadomości

Celem stowarzyszenia dziedzictwa lokalnego jest ochrona wartości dziedzictwa kulturalnego i naturalnego w obrębie pięciu gmin. Zainteresowanie stowarzyszeniem dziedzictwa lokalnego jest duże; należy do niego ok. 10% tujejszych mieszkańców, a także osoby spoza regionu utrzymujące kontakt z tymi terenami. Niedawno przyjęto tysięcznego członka!

Marketing internetowy zapewnił stowarzyszeniu silniejszą pozycję także przez dotarcie do nowych grup tutejszej społeczności, zwłaszcza do młodzieży. Strona internetowa okazała się również cenna dla osób, które tu dorastały lub które mają powiązania rodzinne z tym obszarem, ale wyprowadziły się, a chciałyby utrzymywać kontakt z rodzinnymi stronami. Wśród członków stowarzyszenia są emigranci w trzecim pokoleniu, czy to ze Szwecji, czy z samego regionu, którzy dzięki stronie zdołali na nowo odkryć swoje korzenie.

Wzbudzanie zainteresowania

Główną częścią projektu było wykorzystanie technologii internetowej do rozpowszechniania informacji i zwróce-

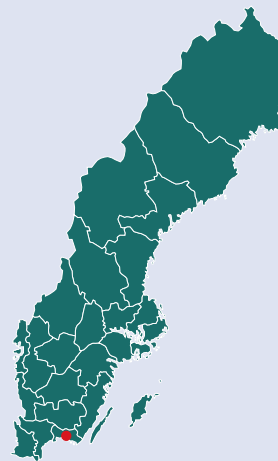
Jedno z miejsc, które można odwiedzić w Blekinge

nia uwagi na miejsca, które warto odwiedzić w najbliższej okolicy. Na stronie można bardzo szybko umieścić nowe dane, ponadto można ją udoskonalać, tak by sprostać zmieniającym się potrzebom społeczności. Pojawiła się na przykład propozycja, żeby w opracowywanie zawartości strony zaangażować szkoły regionu, mieszkańców oraz lokalnych przedsiębiorców. Już teraz tutejsi nauczyciele wykorzystują stronę jako źródło materiałów do lekcji o lokalnej historii. To z kolei sprawia, że uczniowie są bardziej świadomi swego dziedzictwa i zainteresowani przedmiotem, który wcześniej był uznawany za nudny. Niektórzy uczniowie wyrażają też zainteresowanie przystąpieniem do stowarzyszenia dziedzictwa lokalnego.

Reklama w Internecie

Na początku jednym z głównych celów projektu było stworzenie sieci ściśle współpracującej z tutejszym stowarzyszeniem historycznym, by lepiej wyeksponować dziedzictwo kulturalne regionu. Pod koniec 2005 r. strona internetowa regionu zawierała informacje o 33 interesujących miejscach. Informacje te są stale uaktualniane i rozszerzane – w miarę zdobywania i przygotowywania kolejnych materiałów.

Uzupełnieniem informacji na stronie internetowej jest broszura wydana przez stowarzyszenie i rozprowadzana za pośrednictwem regionalnych centrów informacji turystycznej. „Jeśli zdołamy zwiększyć liczbę turystów tutaj, we wschodnim Blekinge, skorzysta na tym bezpośrednio wielu przedsiębiorców i innych zainteresowanych.” – mówi A. Strandh – „Na dłuższą metę przez promocję turystyki i odwiedzin w regionie projekt wzmocni lokalną przedsiębiorczość oraz przyczyni się do tworzenia dobrze prosperującego społeczeństwa wiejskiego.”

Ośrodek dziedzictwa we wschodnim Blekinge

Państwo członkowskie: Szwecja

Region, okręg: Blekinge

Nazwa LGD: Leader+ Blekinge E-bygd i gränsland

Liczba ludności: 64 400

Powierzchnia: 2814 km²

Całkowity koszt: 11 180 euro

UE: 1854 euro

Inne fundusze publiczne: 5618 euro

Fundusze prywatne: 3708 euro

Czas trwania projektu:

01.06.2004 – 06.10.2005

Kontakt: Tommy Svensson

Adres: Thornska villan, SE 370 10 Bräkne-Hoby, Sweden

Telefon: +46 457 818 84, +46 708 88 71 04

Faks: +46 457 814 90

E-mail: tommy.svensson@leaderblekinge

Internet: www.leaderblekinge.se www.hembygd.se/index.asp?DocID=7310

Zdjęcia: szwedzka Jednostka Sieci Krajowej

Montiweb: sieć gmin regionu

Wykorzystanie nowej technologii do zapewnienia innowacyjnej platformy informacyjnej w celu rozwijania potencjału turystycznego regionu oraz poprawienia usług gminnych dla ludności

Montiweb łączy z naturalnym pięknem regionu

Wprowadzenie

LGD Montefeltro gromadzi wszystkie znaczące instytucje w regionie: przedstawiciele władz samorządowych oraz organizacje gospodarcze i kulturalne. Jej zarząd składa się z 35 członków: 20 to organy publiczne, a 15 to organizacje sektora prywatnego.

Projekt jest realizowany w północno-wschodniej części regionu Marche, który jest terenem górzystym o niewielkim znaczeniu rolniczym. W rękodzielnictwie i innych gałęziach przemysłu działają małe lokalne firmy, pracujące jako dostawcy większych przedsiębiorstw zlokalizowanych na przemysłowym obszarze Pesaro. Z uwagi na środowisko i zasoby naturalne tego obszaru istnieją tam duże możliwości rozwijania działalności turystycznej. Ze względu na ten potencjał w lokalnym planie rozwoju Montefeltro skoncentrowano się na turystyce.

Wprowadzenie lokalnego planu rozwoju

Plan obejmował: poprawę jakości dostępnych usług turystycznych, wykorzystanie bogatego tradycyjnego folkloru tego regionu (święta oraz tradycyjne wydarzenia lokalne), a także typowych, tradycyjnych wyrobów rękodziela oraz rolniczych produktów żywnościowych. Położono też nacisk na wykorzystanie innowacyjnych metod i technologii jako sposób na poprawienie jakości i przewagi konkurencyjnej produktów i usług regionalnych. Dostarczenie miejscowym organom publicznym tych narzędzi i umiejętności ułatwia zarządzanie planami oraz ich wdrażanie na rozległym obszarze, a także uczestniczenie w rozwoju lokalnym na zasadach partnerskich. W rezultacie zaplanowano dzia-

łania mające na celu zachęcenie społeczności do unowocześnienia sieci komputerowej oraz stworzenie sieci organów publicznych. Zakończyło to ich izolację, a jednocześnie nauczyło korzystać z nowych technologii.

Montiweb

Sercem projektu jest komputerowa sieć gmin, zwana Montiweb. Jest to innowacyjna struktura interaktywna, zaprojektowana tak, by dostarczać informacji i innych usług za pośrednictwem tematycznych portali internetowych, czy to już istniejących, czy takich, które mają dopiero powstać. W Montiweb chodzi o utworzenie federacji takich portali samorządu lokalnego, obejmującej wszystkie samorządy lokalne na obszarze LGD Montefeltro. Portale będą skonstruowane w taki sposób, że będą oferowały dział instytucjonalny oraz wybór usług informacyjnych, wspomagających działalność gmin związaną z obsługą petentów (*front office*). Sieć obejmuje 36 gmin, 4 wspólnoty górskie oraz LGD Montefeltro, w sumie 41 jednostek.

Cele i spodziewane korzyści

Głównym celem projektu jest stworzenie wyspecjalizowanej struktury informacyjnej o innowacyjnych właściwościach technologicznych z myślą o mieszkańcach górskich partii prowincji Pesaro i Urbino. Cele przedstawione w projekcie dotyczą zarówno obywateli, jak i organów publicznych. Można je zestawić w następującej tabeli:

Cele dotyczące obywateli

- poprawa jakości usług;
- uproszczenie usług;
- łatwiejszy dostęp do usług gminnych;
- zapoczątkowanie i podnoszenie jakości wymiany informacji pomiędzy obywatelami a organami publicznymi.

Cele dotyczące organów publicznych

- nawiązanie współpracy pomiędzy organami połączonymi siecią;
- zwiększenie wydajności pracy biurowej;
- osiągnięcie efektu ekonomii skali dzięki współpracy i wymianie informacji.

Oto niektóre z głównych korzyści osiągniętych w wyniku realizacji projektu:

- **Dla obywateli, którzy korzystają z portali:** lepszy i łatwiejszy dostęp do informacji, przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów dla obywateli indywidualnych oraz społeczności korzystających z usług.
- **Dla organów połączonych siecią:** mniej biurokracji dzięki informacjom w Internecie (formularze, treść wezwań do składania ofert w przetargach itd.)
- **Dla samorządów lokalnych:** uproszczone procedury zarządzania informacjami i dzięki temu wyższa jakość usług.

Główne cechy systemu portalowego

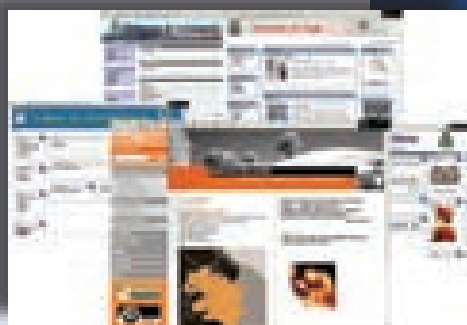
Montiweb jest systemem 41 portali pracujących w sieci. Jego szczególne funkcje i zintegrowane systemy aplikacji oferują samorządom lokalnym oraz obywatelom łatwe w obsłudze i sprawnie prowadzone usługi.

Projekt ma wiele interesujących cech. Oto one:

- projekt jest oparty na analizie i zrozumieniu potrzeb samorządów lokalnych, dla których sieć jest przeznaczona;
- na etapie projektowania portale organów publicznych poddawane były szczegółowej analizie;
- aby zapewnić ciągłość, do istniejących portali nie wprowadzono żadnych radykalnych zmian;
- każdy z samorządów lokalnych może niewielkim kosztem dostosować do swoich potrzeb interfejs graficzny i funkcjonalny;

Strona główna sieci Montiweb...

... i jej podstrony

- system zawiera funkcje spełniające kryteria wydajności zaplecza administracyjnego, pozwalające na dostarczenie innowacyjnych usług, zapewniające interoperacyjność i współpracę aplikacji; ma także wspólną infrastrukturę zalecaną przez standardy przyjęte w administracji elektronicznej.

Montiweb oferuje także cały wachlarz innowacyjnych funkcji, takich jak:

- zarządzanie treścią: do wspólnego i skutecznego zarządzania informacjami i usługami pomiędzy operatorami, administracjami i obywatelami (rozproszony system edycji);
- społeczność: ma sprzyjać komunikacji i wymianie informacji oraz dokumentów pomiędzy operatorami a obywatelami oraz zachęcać do uczestnictwa w portalu (forum, tablica ogłoszeń, biuletyn itd.);
- integracja i współpraca: do stosowania usług oferowanych przez inne portale.

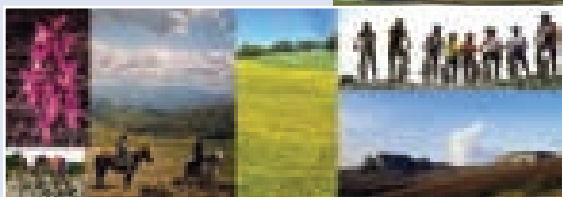
Aspekty techniczne dofinansowane przez program Leader+

Po wezwaniu do składania ofert w przetargu w sierpniu 2003 r. kontrakt przyznano miejscowemu konsorcjum specjalizującemu się w opracowywaniu najnowocześniejszych rozwiązań informatycznych oraz usług dla administracji publicznej. Konsorcjum składa się z kilku firm działających w branży zaawansowanej informatyki, inżynierii i rozwiązań dla społeczności, które to firmy przedstawiły koncepcje spełniające wszystkie wymagania projektu.

W oryginalnych specyfikacjach projektu trzeba było wykonać sporo pracy technicznej. Jeśli chodzi o stronę projektową, produkcyjną i dostarczanie tych 41 portali federacji, prace te obejmowały: zaprojektowanie i zdefiniowanie grafiki (układ graficzny i struktura), odzyskanie i dostosowanie istniejącej treści, zaprojektowanie i zdefiniowanie funkcjonalności systemu zarządzania treścią. Inne prace, które trzeba było przeprowadzić, dotyczyły: połączeń pomiędzy różnymi portalami związku oraz serwisami zewnętrznymi, odpowiednich szkoleń w zakresie niektórych zagadnień technicznych, a w końcu, co nie mniej ważne, instalacji całego systemu.

W regionie jest mnóstwo możliwości rozwijania działalności turystycznej

Na początku wszystkie przygotowane elementy zainstalowano w biurach uczestniczących organów. Wiązało się z tym opracowanie i opublikowanie indywidualnej treści dla każdego portalu, a także ukończenie struktury publikowania informacji. Potem nastąpiło dokładne monitorowanie w celu sprawdzenia działania całego systemu.

Równolegle z implementacją portali oraz sieci przygotowano, rozplanowano i zorganizowano wiele szkoleń i działań edukacyjnych mających na celu wykształcenie koniecznych umiejętności. Po szkoleniu osoby odpowiedzialne za utrzymanie i implementację sieci były już w tym zakresie samodzielne.

Następujące portale są obecnie połączone systemem Montiweb:

- portal www.Montefeltrotour.it do wymiany informacji i danych o wydarzeniach;
- sekcja turystyczna portalu prowincji Pesaro i Urbino www.turismo.pesarourbino.it, która umożliwi wymianę informacji o gościnności i wydarzeniach za pośrednictwem regionalnego systemu Tu-con;
- portal regionu Marche www.Turismo.Marche.it, z którym jest on połączony poprzez usługi internetowe oraz z którym ma wspólne informacje dla turystów;
- „borsino delle Tipicità” (stowarzyszenie Terre del Montefeltro) <http://borsino.montefeltrotour.it/PortalDefault.aspx?Area=Home>, za którego pośrednictwem przez bramki aplikacji następuje wymiana informacji o typowych produktach lokalnych;
- portale siedmiu gmin lokalnych i jednej społeczności górskiej.

Jak już wspomniano, celem projektu było zapewnienie bardziej precyzyjnej współpracy między administracjami publicznymi regionu. Kolejny cel to poprawienie jakości usług publicznych dla miejscowej ludności. Obydwa te elementy powinny realizować cel ogólny, czyli poprawy jakości życia na obszarach wiejskich leżących w głębi kraju, które powinny też być bardziej dostępne za granicą dzięki możliwościom, jakie daje wykorzystanie nowych technologii.

Sieć gmin

Państwo członkowskie: Włochy

Region, okręg: Marche

Nazwa LGD: Montefeltro Leader

Ludność: 98 000

Powierzchnia: 1801 km²

Całkowity koszt projektu: 169 520 euro

UE: 50 856 euro

Inne fundusze publiczne: 50 856 euro

Fundusze prywatne: 67 808 euro

Czas trwania projektu: 2003–2008

Kontakt: Riccardo Arduini

Adres: via Garibaldi 1, I-61049 Urbania (PU)

Telefon: +39 0722 31 75 99

Faks: +39 0722 31 77 39

E-mail: riccardo@montefeltroleader.191.it

Internet: www.montefeltro-leader.it

Zdjęcia: włoska Jednostka Sieci Krajowej

WSPÓŁPRACA W ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Trisurf: Rozwijanie umiejętności surfingowych po obu stronach morza

Zintegrowane podejście do surfingu łączy cele społeczne, środowiskowe i gospodarcze trzech regionów Leader+ w projekcie ponadnarodowym

Wprowadzenie

W wyniku rozmów przeprowadzonych latem 2004 r. pomiędzy przedstawicielami Leadera+ oraz surferami z trzech zainteresowanych regionów (North Devon w Zjednoczonym Królestwie, Ouest Cornouaille w Bretanii we Francji oraz Donegal w Irlandii) uzgodniono, że trzeba ustanowić program wymiany szkoleniowej dla młodych surferów. Celem projektu było stworzenie wybranym młodym surferom okazji do nauczenia się wszystkiego o branży surfingowej, podniesienia poziomu umiejętności surfingowych i skorzystania z wymiany kulturalnej. Położono także nacisk na świadomość w zakresie środowiska morskiego oraz na kwestie bezpieczeństwa na morzu. W ten sposób zrodził się projekt Trisurf.

Wspólne opracowywanie projektu przez partnerów

Stawiając na surfing, koordynatorzy projektu wybrali dziedzinę sportu, która w ostatnim dziesięcioleciu ogromnie się rozwinęła. Postanowili także zająć się pewnymi aspektami tego sportu, które umożliwiłyby dzielenie się najlepszą praktyką. Ponadto projekt był postrzegany jako szansa na ocenę kwestii związanych z surfingiem w tych trzech regionach oraz na współpracę przy poszukiwaniu rozwiązań niektórych bieżących problemów wybrzeża. Ustanowione miały też zostać silne powiązania robocze pomiędzy różnymi obszarami Europy mające potencjał zwiększenia rozwoju społecznego i gospodarczego w sektorze surfingu.

Do dalszych prac partnerzy wytypowali cztery tematy, które miały zasadnicze znaczenie dla ich lokalnych strategii: środowisko morskie, bezpieczeństwo na plaży i na morzu, wsparcie dla młodych surferów, wspólny marketing branży surfingowej (zwłaszcza w okresie poza sezonem).

Dzień otwarty, reklamowany w lokalnej prasie i lokalnym radiu, przyciągnął do North Devon ok. 50 osób. Uczestników zachęcano do przedstawiania pomysłów i dyskusowania na ich temat; stało się jasne, że wiele osób, klubów, szkół i firm już pracuje nad rozwiązaniem wspól-

nych problemów. Celem Leadera+ było uzupełnienie tych wysiłków, a także podjęcie próby współpracy ze społecznością zajmującą się surfingiem poprzez dostosowanie projektów do rzeczywistych potrzeb. Podstawą czterech projektów, które są obecnie na różnych etapach rozwoju, są: kwestie środowiskowe i bezpieczeństwa, stworzenie szans dla młodzieży oraz rozwój sektora, który mógłby przyczynić się do wzrostu gospodarczego w poszczególnych regionach.

Nowe, ponadnarodowe kontakty miejscowych surferów

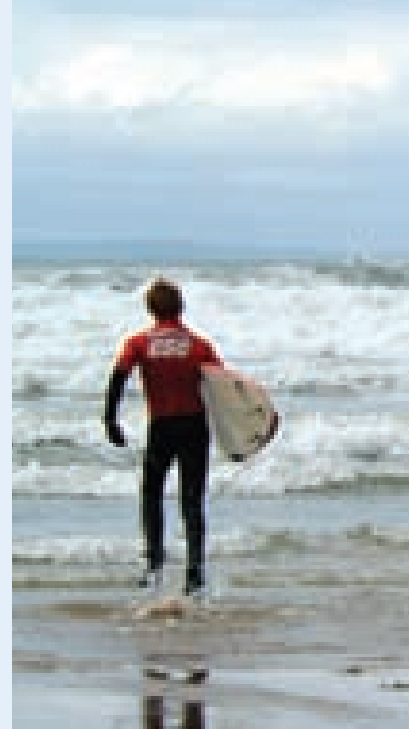
Chociaż niektóre lokalne organizacje surfingowe utrzymywały już ponadnarodowe kontakty, to nie były one dotąd rozwijane. Pomysł współpracy ponadnarodowej (który wyłonił się z modelu Leadera+) stał się inspiracją i przydał atrakcyjności tematowi surfingu: nadaje się szczególnie do przyciągnięcia młodych ludzi oraz podkreślenia innych tematów strategicznych.

Formularze zgłoszeniowe zostały rozesłane do szkół w North Devon w kwietniu 2005 r. Wytypowano 36 młodych surferów, którzy w maju mieli wziąć udział w zawodach. Zawody zorganizowano, żeby poddać ocenie umiejętności, motywację i predyspozycje młodzieży do udziału w programie wymiany. Na zawodach wybrano 6 surferów, a pierwsza tygodniowa wymiana miała miejsce pod koniec sierpnia 2005 r. w Donegal w Irlandii. Program obejmował bloki zajęć surfingowych pod okiem trenera i z przewidzianym czasem wolnym. Odwiedzono irlandzkojęzyczne obszary na północy

hrabstwa Donegal, a kursy na temat bezpieczeństwa wodnego i świadomości w tym zakresie odbyły się w ośrodku sportów wodnych w Ballyshannon w pobliżu Bundoran.

Tworzenie zespołu...

W miejscowym ośrodku zajęć rekreacyjnych zorganizowano dla młodych surferów dzień poświęcony budowaniu zespołu i rozwiązywaniu problemów, tak aby mogły się między nimi zawiązać więzi, jeszcze zanim wyruszyli do Donegal. Młodzi

Informacje o zawodach na czołówkach gazet lokalnych

W kierunku fali

ludzie mieli też okazję skorzystać z lekcji z miejscowym surferem, byłym zawodowcem, w jego szkole surfingu. Kolejna wymiana odbyła się w ośrodku rekreacyjnym w North Devon jesienią 2005 r. Grupa nie tylko trenowała surfing, lecz także zaznajamiała się z kwestiami dotyczącymi środowiska; młodzieży zaprezentowano też innowacyjną deskę surfingową „Eco”, która w 100% nadaje się do przetworzenia. Kolejny tydzień doskonalenia surfingu zaplanowano na wiosnę 2006 r. w Bretanii.

...i kontynuowanie projektu

Wyrażane są nadzieje, że kontakty nawiązane w czasie ponadnarodowego projektu zostaną wykorzystane do organizowania wymiany pomiędzy szkolnymi klubami surfingu, tak aby projekt mógł być kontynuowany. Po szerokich konsultacjach ze społecznością surfingową z North Devon stało się jasne, że działania szkolnych klubów surfingowych były ograniczone z braku odpowiednich kwalifikacji wśród organizatorów. Leader+ połączył siły z „Programem szkolnych koordynatorów sportowych” i uzyskał współfinansowanie z programu „Awards 4 All” („Nagrody dla wszystkich”) na zapewnienie organizatorom szkolnych klubów surfingowych w regionie szkoleń pozwalających na zdobycie kwalifikacji w zakresie ratownictwa wodnego oraz surfingowych umiejętności trenerskich, a także licencji PSV Minibus (tj. pozwolenia na przewożenie pasażerów mikrobusem).

Da to klubom możliwość większej aktywności oraz zorganizowania regularnego dojazdu do plaży. Możliwe będą również wspólne treningi i rywalizacja szkół. W ramach tego projektu LGD North West Devon Leader+ zorganizowała we współpracy z nauczycielami szkół średnich oraz szkolnymi klubami surfingowymi Międzyszkolne Mistrzostwa North Devon w Surfingu – odbyły się one w zatoce Woolacombe w lipcu 2005 r. Brało w nich udział 10 drużyn z sześciu różnych szkół, a wiele nagród dla zwycięzców indywidualnych oraz klubów przekazały miejscowe firmy.

Trzy pokrewne projekty

W czasie powstawania tego tekstu trzy pokrewne projekty znajdowały się na końcowym etapie zatwierdzania do finansowania w ramach programu Leader+.

1. Bezpieczeństwo na plaży i morzu:

- wymiana szkoleniowa pomiędzy bretońską organizacją przygotowującą uczniów do uzyskania francuskich kwalifikacji krajowego ratownika wodnego a klubem ratownictwa z wykorzystaniem surfingu z North Devon. Klub ratownictwa na deskach surfingowych (Saunton Sands Surf Life Saving Club – SSSLSC) był już gospodarzem udanej wizyty przedstawicieli francuskiego stowarzyszenia Association de Préparation aux Examens des Activités Aquatiques (APEA) na początku maja 2005 r.;
- ocena metod treningowych;
- rozpowszechnianie kultury klubu ratownictwa z wykorzystaniem surfingu (Surf Life Saving Club);
- zbadanie możliwości międzynarodowych standardów kwalifikacji ratowniczych z wykorzystaniem surfingu.

2. Marketing:

Wkrótce okazało się, że w każdym regionie sezonowy rozkład uprawiania surfingu jest podobny. Jak można było przewidywać, największym zainteresowaniem surfing cieszył się w czasie letnich wakacji, a miesiące zimowe były słabym okresem dla działalności gospodarczej związanej z surfingiem.

W celu rozwiązania tego problemu trzy zainteresowane regiony postanowiły przygotować i rozprowadzić przewodnik w formie paszportu, wsparty informacjami na stronie internetowej, który:

- zachęcał surferów do odwiedzenia każdego z terenów surfingowych poza sezonem (lepsze fale, mniej ludzi itd.), mając przekonać zarówno zapalonych surferów, jak i osoby uprawiające ten sport sporadycznie;
- podawał dane kontaktowe w każdym regionie, dzięki którym można uzyskać informacje o plażach do surfingu oraz wyborze odpowiedniego czasu, a także o potencjalnych zagrożeniach i warunkach naturalnych, takich jak skały czy jakość wody;
- doradzał wybór miejsca dla surferów o różnych umiejętnościach;
- informował o noclegach, innych rozrywkach, a także o tym, co warto zobaczyć.

3. Środowisko morskie:

- analiza i rejestracja zanieczyszczenia morza wzdłuż wybranych odcinków wybrzeża North Devon i Bretanii przy użyciu europejskiej standardowej metody badawczej oraz opracowanie planów ograniczenia zanieczyszczeń;
- najlepsza praktyka w zakresie usuwania śmieci morskich i technik delikatnego czyszczenia plaży;
- nowe sposoby prezentowania na plażach informacji dotyczących środowiska i bezpieczeństwa.

Partnerzy: North Devon Coast and Countryside Service (NDCCS) oraz Le Syndicat Intercommunal de la Baie d'Audierne (SIVU) w Bretanii.

Współpraca partnerska w praktyce: refleksje Chrisa Farris, kierownika projektu

„Najważniejsze było utrzymanie ścisłego kontaktu nie tylko z biurami Leadera+ w każdym kraju, lecz także z zainteresowanymi osobami i organizacjami. Mam szczęście, ponieważ tutaj w północnym Devon opracowywanie tych projektów to była praca na pełen etat. Ludzie, z którymi współpracujemy, już pracują na etatach, a projekt jest dla nich zajęciem dodatkowym. Z tego powodu trzeba im od czasu do czasu przypominać o kierunku naszych prac, tak aby traktowali projekt priorytetowo. Staram się pomagać im, jak tylko mogę, żeby ich trochę odciążyć.

Wszystkie trzy regiony są na podobnym etapie opracowywania projektu, chociaż Bretania jest trochę w tyle, jeśli chodzi o współfinansowanie projektu, i włączy się do wymiany wiosną 2006 r. Wydaje się, że zatwierdzanie projektu zajmuje we Francji więcej czasu niż w Anglii czy Irlandii. Irlandia wykazała się sporą elastycznością i gdy już rozpoczęto realizację, wszystko potoczyło się bardzo szybko.

Zachowanie tego samego tempa prac we wszystkich krajach wymagało starannej koordynacji. Stwierdziliśmy kilka różnic w sposobie pracy w każdym kraju, ale wszyscy zainteresowani nauczyli się czegoś nowego. Najważniejsza była elastyczność!

Utrzymanie tempa to klucz do sukcesu, a my mamy szczęście pracować z ludźmi, którzy z entuzjazmem i oddaniem dążą do tego, by projekt się powiódł!”

Wręczenie nagród zwycięzcom zawodów Trisurf

Współpraca w zakresie propagowania surfingu wśród młodzieży

Państwo członkowskie: Zjednoczone Królestwo
Region: Anglia Południowo-Zachodnia
Nazwa LGD: North West Devon Leader+
Liczba ludności: 125 000
Powierzchnia: 2062 km²
Całkowity koszt projektu: 301 845 euro
UE: 175 528 euro
Inne fundusze publiczne: 126 317 euro

Koszty projektu poniesione przez Zjednoczone Królestwo
Koszt całkowity: 126 550 euro
UE: 63 275 euro
Inne fundusze publiczne: 63 275 euro

Państwo członkowskie: Francja
Region: Bretania
Koszty projektu poniesione przez Francję
Koszt całkowity: 126 085 euro
UE: 63 043 euro
Inne fundusze publiczne: 63 042 euro

Państwo członkowskie: Irlandia
Region: Donegal
Koszty projektu poniesione przez Irlandię
Koszt całkowity : 49 210 euro
UE: 49 210 euro*

* 100% finansowania jako działanie szkoleniowe

Czas trwania projektu:
01.07. 2005 – 30.06. 2007

Kontakt:
Chris Farris, Watersports Project Co-ordinator
Adres: Caddsdwn Business Support Centre
5 Caddsdwn Industrial Park,
Clovelly Road
Bideford EX39 3DX
Devon
Telefon: 01237 42 46 48
Faks: 01237 42 26 18
E-mail: chris@leaderplus.co.uk
Internet:
www.leaderplus.co.uk/surfing.html

Zdjęcia: brytyjska Jednostka Sieci Krajowej

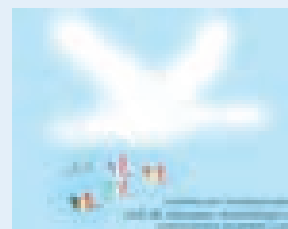
HISZPANIA I FRANCJA

W niniejszym projekcie współpracy, stanowiącym kontynuację Leadera II, wypracowano wyraźne wspólne działania mające na celu promowanie celów regionalnych w całej krajowej i europejskiej sieci

Grus: Sieć turystyki ornitologicznej

Z lornetką skierowaną na horyzont

Wprowadzenie

Ten projekt współpracy ponadnarodowej rozpoczął się w ramach programu Leader II, a LGD Adri Jiloca Gallocanta, mająca siedzibę w Aragonii, wzięła na siebie rolę koordynatora grupy. Na początku zadania były następujące: określenie zasobów regionu, które można wykorzystać w projekcie; rozważenie, w jaki sposób pracować nad projektem z innymi partnerami w Hiszpanii i w innych miejscach Europy; rozpoczęcie współpracy.

Wziąwszy pod uwagę bogactwa naturalne regionu, w tym jezioro Gallocanta, uznano, że odpowiednim przedmiotem projektu rozwoju społeczno-ekonomicznego będzie trasa wędrówki żurawi (ptaków typowych dla tego obszaru). Aby dowiedzieć się czegoś więcej o tych ptakach, ich siedliskach oraz o wzajemnym oddziaływaniu na siebie ptaków i okolicznych mieszkańców, nawiązano kontakty z: miejscowymi przyrodnikami i ornitologami, Hiszpańskim Towarzystwem Ornitologicznym SEO, a także z turystami, którzy odwiedzali w tym czasie jezioro Gallocanta. Zebrawszy te informacje, LGD nawiązała kontakt z innymi sieciami wiejskimi i LGD, których obszar znajdował się na trasie wędrówki żurawi.

Problemy pojawiające się na wczesnych etapach współpracy wynikały przede wszystkim z tego, że: grupy działały w różnych krajach, używano różnych języków i różnych metod pracy, by wyjaśnić korzyści płynące ze współpracy, obowiązywały krajowe różnice w stosowaniu zasad regulujących współpracę ponadnarodową.

W projekcie, który w końcu powstał w ramach Leadera II „Grus – kulturowy szlak żurawi”, uczestniczyły: Hiszpania,

Niemcy, Szwecja i Francja. Powstała strona internetowa i podjęto różnorodne lokalne działania kulturalne. Jednak chyba najważniejszym rezultatem było pogłębienie wiedzy o żurawich, a także przydatność tematu do opracowywania przyszłych projektów.

Projekt w ramach Leadera+

W ramach programu Leader+ projekt Grus stał się bardziej ambitny – podjęto starania o utworzenie sieci turystyki ornitologicznej we Francji i w Hiszpanii. Jako projekt współpracy ponadnarodowej z tematem przewodnim „Najlepsze wykorzystanie zasobów naturalnych” sieć ta koncentruje się na: obszarach specjalnej ochrony ptaków, obszarach o znaczeniu dla Wspólnoty oraz parkach natury. W sumie w projekcie uczestniczy 13 hiszpańskich LGD programów Leader i Proder oraz dwie LGD Leader+ z Francji, co również pozwala na dzielenie się wiedzą i umiejętnościami przy pokonywaniu wspólnych problemów.

Decyzję o wdrażaniu projektu w zakresie turystyki ornitologicznej podjęto na podstawie analizy przeprowadzonej na obszarach uczestniczących LGD. Następnie sieć zaplanowała trzy główne działania dotyczące: środowiska, turystyki i nowych technologii. Podstawowa zasada sieci opiera się na ochronie i najlepszym wykorzystaniu zasobów naturalnych w celu dotarcia do określonych grup ludności, takich jak: rodziny, przyrodnicy, ornitolodzy, młodzi ludzie. Celem projektu nie jest rozwój turystyki masowej, lecz raczej osiągnięcie równowagi pomiędzy turystyką a środowiskiem.

Gotowi, by wyruszyć na szlak Grus

Wspólne działania w zakresie środowiska

Zapoznanie miejscowej ludności z mokradłami regionu i stworzenie stowarzyszonych sieci, ukierunkowanych na naturę i większą świadomość dotyczącą środowiska. W tym celu zaproponowano następujące przedsięwzięcia:

- **Kampania informacyjna.** Ma pomóc w lepszym zrozumieniu środowiska lokalnego. Składają się na nią różne produkty multimedialne (nagrania wideo, broszury itd.) oraz dni informacyjne. Wszystkie dostępne informacje mają być podane w jęz. hiszpańskim i francuskim i mają zwracać uwagę na endogenne zasoby tego obszaru, opisywać różne siedliska, ilustrować możliwości zmiany złych praktyk w parkach natury na dobre praktyki, a także oceniać ostateczne konsekwencje utrzymujących się złych praktyk, np. dla środowiska.
- **Lekcje przyrody.** Uczestnikami będą uczniowie z jednej lub kilku szkół położonych na danym terenie. Będą oni pracowali według wspólnej metodologii i opracowywali studia przypadków na tematy związane z roślinami i zwierzętami. Na końcu będą rozpowszechniali nabytą wiedzę wśród innych uczniów za pomocą sieci Migranet (patrz niżej). Kurs obejmuje:
 - Zadanie edukacyjne. Wymaga ono przeprowadzenia dwóch studiów przypadków, każde trwające 10 miesięcy. Pierwsze dotyczy badania ptaków i odbywa się w pierwszym roku. W drugim roku uczniowie szczegółowo badają florę regionu.
 - Teczki edukacyjne. Każdy uczeń otrzymuje teczkę zawierającą wszystkie potrzebne materiały do zajęć związanych z obserwacją ptaków, w tym ilustrowane arkusze danych.
- **Szkolenia i wolontariat.** Wymogiem dla osób uczestniczących w sieciach stowarzyszonych będą kursy dające miejscowym przedsiębiorcom kwalifikacje do zajmowania się sprawami związanymi z „zieloną” turystyką. Celem tych kursów jest: pomoc w identyfikacji różnych kategorii turystów, zaprojektowanie i realizacja ciekawych planów tras dla gości, najlepsze wykorzystanie dostępnych zasobów lokalnych, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ornitologię.

Znajomość zagadnień środowiskowych jest też ważna dla przyszłego rozwoju projektu. Oznacza to potrze-

bę zaangażowania osób, które są zaznajomione ze środowiskiem naturalnym, są na nie uwrażliwione i które będą ochraniać siedliska naturalne, ale też dysponować wiedzą o tym, jak właściwie zagospodarowywać dostępne zasoby.

Wspólne działania turystyczne

W ramach projektu określona zostanie strategia zrównoważonego rozwoju turystycznego obszaru mokradeł opartej na zasobach ornitologicznych regionu. Planuje się także opracowanie pakietu turystycznego, wraz z prowadzeniem szkoleń dla osób zaangażowanych, a także przygotowanie przewodnika najlepszych praktyk.

- **Opracowanie pakietu turystycznego.** W tym: określenie samego produktu, ustalenie różnych możliwych cen oraz ustanowienie planu komunikacji i dystrybucji. Wiąże się to z wybraniem koordynatora grupy i opracowaniem lokalnych, regionalnych oraz narodowych planów tras obserwacji ptaków. Materiał ten zostanie następnie dostosowany do narzędzi internetowych i udostępniony na stronach internetowych wybranych organizatorów imprez turystycznych, biur podróży itd.
- **Odpowiednie systemy zarządzania turystycznego.** W tym: bazy danych przedsiębiorstw turystycznych, wiedza o wykonalności, przyszłym rozwoju i strategii zarządzania turystycznego, turystyczny podręcznik dobrych praktyk.

Wspólne nowe technologie

Będą wykorzystywane do zarządzania terenami naturalnymi i ich promocji. Wszyscy partnerzy projektu będą wyposażeni w usługi informatyczne, takie jak kamery internetowe oraz połączenia bezprzewodowe (WiFi). Ponadto naukowa sieć komputerowa Migranet (francuska inicjatywa z poprzedniego projektu Grus) umożliwi odpowiednią kontynuację pracy uczniów.

- **Migranet.** Celem sieci Migranet jest identyfikacja i śledzenie pewnej liczby ptaków, które mają być wyselekcjonowane przez członków sieci. Sieć ta będzie rozwijana w ramach „lekcji przyrody” we współpracy z uczestniczącymi szkołami i pod nadzorem LGD. Działania i wyniki sieci będą monitorowane za pomocą oprogra-

mowania internetowego, które zostało opracowane przez stowarzyszenie ekologiczne, a także za pomocą poradnika pedagogicznego. Poradnik ten będzie także wykorzystywany jako przewodnik przy wspólnych działaniach w zakresie przyrody i środowiska, zwłaszcza przy tych, które dotyczą wędrówek ptaków.

Wkład Leadera+ i niektóre spodziewane wyniki

Głównym wkładem Leadera+ są: fachowa wiedza i umiejętności przekazane LGD, które pozwalają jej przyczynić się do rzeczywistego rozwoju społeczno-ekonomicznego na swoich obszarach wiejskich. Konkretnie wyniki projektu będą prawdopodobnie następujące:

- stworzenie ok. 15 instytucji z ponad 300 uczniami przeprowadzającymi dwa rodzaje badań przez dwa lata i wykorzystującymi nowe technologie oraz Migranet;
- lepsze stosunki pomiędzy ponad 30 stowarzyszeniami i ochotnikami;
- wzrastająca liczba turystów o około 25% rocznie do 2008 r.;
- 150 firm turystycznych przeszkolonych w zakresie nowego rozwoju strategii i zarządzania;
- ponad 250 wyszkolonych przewodników;
- ponad 5000 egz. DVD dotyczących dobrej praktyki, które będą dystrybuowane na 15 terytoriach.

Poza wyżej opisanymi wspólnymi działaniami francuska LGD Pays de Combraille planuje rozwój i modyfikację terenu L'Etang des Landes, tak aby poprawić możliwości przyjmowania turystów. Inna francuska LGD – Parc de la Brenne – będzie rozprowadzała w różnych klubach przyrody teczki edukacyjne.

Kraje docelowe i partnerzy LGD projektu:

Hiszpania: Adri Tierras Del Jiloca Gallocanta (Aragonia); Adesho (Aragonia); Adefo 5 Villas (Aragonia); Aljarafe Doñana (Andaluzja); Dulcinea (Kastylija-La Mancha); Montaña Palentina (Kastylija-León); Ason Aguera (Kantabria); Liébana (Kantabria); Campiña Sur (Estremadura); La Serena (Estremadura); Tagus (Estremadura); Consorcio Eder (Nawarra); Adesnar (Aragonia – Nawarra)

Francja: PNR La Brenne, Pays de Combraille en Marche

Grus: sieć turystyki ornitologicznej

Państwo członkowskie: Hiszpania

Regiony: Aragonia, Andaluzja, Kantabria, Kastylija-La Mancha, Estremadura, Kastylija-León.

Nazwa głównej, koordynującej LGD, Hiszpania:

Adri Jiloca Gallocanta

Liczba ludności Adri JG: 20 899

Powierzchnia Adri JG: 3039 km²

Państwo członkowskie: Francja

Region: Limousin

Nazwa koordynującej LGD, France:

Pays Combraille en Marche

Ludność obszaru Grus: 531 326

Powierzchnia obszaru Grus: 27 266 km²

Całkowity koszt projektu: 735 636 euro

UE: 407 994 euro

Inne fundusze publiczne: 302 976 euro

Fundusze prywatne: 24 666 euro

Czas trwania projektu: 12.2004 – 09.2007

Kontakt:

José Ángel García

Adres: Calle Mayor Nº 116 – 50.360 Daroca-Zaragoza, Spain

Telefon: +34 976 80 12 86

Faks: +34 976 80 12 86

E-mail: grus@adri.es

Internet: www.adri.es www.grus.es

Stéphane Coquerelle

Adres: Maison de Pays, 23 700 Mainsat, France

Telefon: +33 5 55 83 11 17

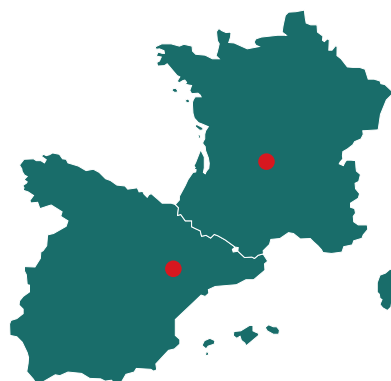
Fakst: +33 5 55 83 14 28

E-mail: stephane.coquerelle@

payscombrailleenmarche.org

Internet: www.payscombrailleenmarche.org

Zdjęcia: hiszpańska Jednostka Sieci Krajowej

KOBIETY I MŁODZIEŻ W LEADER+

W tej części podjęty zostanie temat „Kobiety i młodzież” jako środowisko zaangażowane w program Leader+ lub w działania typu Leader+. Uważa się, że ta grupa docelowa ma największe znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich, jest zatem traktowana priorytetowo w strategiach inicjatywy Leader.

POLSKA

Witold Magrys

Contact Point: Jak to się stało, że zaangażował się Pan w rozwój obszarów wiejskich?

Witold Magrys: Pochodzę z rodziny, która kiedyś mieszkała na wiejskich obszarach południowo-wschodniej Polski, w pobliżu obecnej granicy ze Słowacją i Ukrainą. Choć urodziłem się w mieście, mnóstwo czasu spędzałem na wsi, gdy rodzice zaczęli budować tam dom. Te obszary wiejskie, jak wszystkie we wschodniej Polsce, były zawsze biedniejsze niż inne regiony kraju. W latach dziewięćdziesiątych, po upadku komunizmu, ludzie nie byli w stanie wyżyć z rolnictwa i innych tradycyjnych zajęć wiejskich. Miałem w tym czasie szczęście mieszkać w mieście i czułem, że jestem w lepszej sytuacji niż większość mieszkańców obszarów wiejskich.

W czasie studiów na Akademii Ekonomicznej w Katowicach zainteresowałem się problemami rozwoju społeczno-ekonomicznego obszarów wiejskich. W 2000 r. odbywałem praktykę w Śląskim Związku Gmin i Powiatów, w którym opracowywano pierwsze działania dla obszarów wiejskich.

CP: Które aspekty obecnego zajęcia dają Panu największą satysfakcję i dlaczego?

WM: To zależy. Z pewnością jest kilka takich aspektów, lecz najważniejszy to praca z ludźmi i tworzenie małych projektów. W ten sposób na podstawie bezpośredniej reakcji wiem, co się udało, a co powinno jeszcze zostać poprawione lub zmienione. Od 2002 r. w województwie śląskim zajmujemy się „Śląskim programem odnowy wsi”. Ogólnie rzecz ujmując, program ten polega na pomaganiu ludziom w realizacji marzeń i planów związanych z rozwojem okolicy. Staramy się ich uczyć, w jaki sposób tworzyć projekty, co jest na początku bardzo trudne. Jednakże gdy w końcu osiągamy sukces, daje nam to poczucie spełnienia i satysfakcji. Teraz w programie Leader mamy grupę osób, które chcą uczestniczyć w zakładaniu i rozwijaniu naszych LGD.

CP: Jakie są Pana zdaniem największe trudności we wdrażaniu środków typu Leader w Polsce?

WM: Jest kilka problemów. Do najpoważniejszych należy niechęć mieszkańców wsi do współpracy z lokalnymi władzami, co bierze się z wcześniejszych negatywnych doświadczeń w tym zakresie. Także podejście oddolne nie było w Polsce dotąd zbyt popularne i często trudno jest ludziom uwierzyć, że rzeczywiście to oni mają podejmować decyzje dotyczące rozwoju swoich terenów. Ponadto firmy prywatne działające na obszarach wiejskich mogą nie być chętne do angażowania się w takie działania jak Leader, ponieważ oczekują one natychmiastowych zysków, a Leader, zwłaszcza w Polsce, może przynieść korzyści, ale dopiero po dłuższym czasie. Co więcej, lokalne firmy nie rozumieją dobrze idei Leadera. Spora trudność wiąże się z migracją młodych ludzi do miasta, a moim zdaniem zrównoważony rozwój nie jest możliwy bez udziału kobiet i młodzieży. Na szczęście w polskich wsiach jest mnóstwo aktywnych kobiet. I w końcu, instytucje zarządzające pilotażowym programem Leader+ dały nam bardzo mało cza-

Witold Magrys

Specjalista ds. rozwoju obszarów wiejskich

Śląski Związek Gmin i Powiatów

E-mail: wmagrys@silesia.org.pl

su na opracowanie lokalnej strategii rozwoju oraz utworzenie LGD zgodnie z prawem.

CP: Co jest Pana zdaniem wartością dodaną Leadera+?

WM: Leader+ stwarza szansę na stworzenie ciekawych i niezwykle innowacyjnych projektów, co można osiągnąć dzięki rzeczywistemu partnerstwu ludzi z różnym wykształceniem i z różnych środowisk. Najlepszą rzeczą jest to, że nie trzeba się ograniczać w pomysłach i koncepcjach, a zakres projektów finansowanych przez Leadera+ (w UE-15) jest naprawdę szeroki. Moim zdaniem nie dałoby się tak dobrze zrealizować tych projektów na wyższym szczeblu rządowym.

CP: Czy utrzymujecie, lub planujecie utrzymywać, kontakty z LGD w innych państwach członkowskich? Jaki jest główny cel takich kontaktów?

WM: Oczywiście, utrzymujemy. Od kilku lat obserwujemy, jak inne regiony i kraje, takie jak Walia, Irlandia i Finlandia, realizują inicjatywę Leader+. Śląski Związek Gmin i Powiatów organizował już seminaria i konferencje, na które zapraszaaliśmy przedstawicieli LGD z innych państw członkowskich, a naszym celem było popularyzowanie idei Leader w regionie. Ponadto jeździmy do innych krajów, żeby zdobyć nowe doświadczenia i nawiązać nowe kontakty. Trzeba pamiętać, że Leader+ w Polsce jest nadal tylko etapem pilotażowym, a proces tworzenia LGD w Polsce rozpoczął się dopiero jesienią 2005 r., więc teraz musimy skupić się na tworzeniu LGD i opracowywaniu strategii. Prawdopodobnie w przyszłym roku ministerstwo rolnictwa pozwoli nam finansować projekty współpracy międzyterytorialnej i ponadnarodowej. Jednakże partnerstwa publiczno-prywatne, które ustanowione zostały wcześniej, zdołały nawiązać kontakty z niektórymi europejskimi LGD.

CP: Spójrzmy w przyszłość. Jak wyobraża sobie Pan dalej swoją pracę?

WM: W tej chwili jest wiele działań do zrealizowania przed końcem Leadera+, ale w przyszłości chciałbym się zajmować podobnymi rzeczami – być może koordynować działania kilku LGD w moim regionie. Cieszę się, że wyniki Leadera+ będą włączone w główny nurt polityki wiejskiej UE. W Polsce program Leader jest naprawdę potrzebny.

DANIA

Bente Hammer

Contact Point: Jak to się stało, że zaangażowała się Pani w rozwój obszarów wiejskich?

Bente Hammer: Gdy w 1999 r. utworzono Lokalną Grupę Działania programu Leader+, zapytano mnie, czy nie chciałabym w niej uczestniczyć jako przedstawicielka ludności zajmującej się na Bornholmie rzemiosłem. Na Bornholmie jest ok. 100 takich osób, więc nasz region ma największą w Danii liczbę osób trudniących się rzemiosłem w przeliczeniu na liczbę mieszkańców.

Branża rzemieślnicza Bornholmu jest uważana za sporą atrakcję turystyczną wyspy. W 2003 r. rzemieślnicy utworzyli Stowarzyszenie Rzemiosła Artystycznego Bornholmu (Arts and Crafts Association Bornholm – ACAB), dzięki czemu mamy teraz lepsze sposoby komunikacji, a rzemieślnicy Bornholmu są lepiej zorganizowani.

CP: Które aspekty obecnego zajęcia dają Pani najwięcej satysfakcji i dlaczego?

BH: ACAB pomogło rzemieślnikom na wiele sposobów. W Hasle odnowiono stary dom i przekształcono go w Dom Rzemieślnika, w którym jest stała wystawa prac członków ACAB, organizowane są także inne wystawy okresowe. Nowa organizacja umożliwiła zgromadzenie funduszy na: portal internetowy (www.craftsbornholm.dk), sklep internetowy, kursy edukacyjne, wspólne publikacje. To z kolei przyczyniło się do tego, że branża rzemieślnicza jest bardziej widoczna, a także dało wsparcie sektorowi zawodowych rzemieślników przez położenie nacisku na jakość i odnowę.

CP: Co jest Pani zdaniem wartością dodaną Leader+?

BH: Problemem Bornholmu jest to, że wiele osób opuszcza wyspę, ponieważ – w porównaniu z krajowymi standardami – poziom dochodów jest tu niski. Ważne jest więc, by były takie programy regionalne jak Leader+, które mogą wspierać inicjatywę i stwarzać lub podtrzymywać miejsca pracy. W programie Leader+ dla Bornholmu położono nacisk na rzemiosło, regionalną żywność oraz nawiązywanie kontaktów w latach 2000–2006.

Członkostwo w LGD pozwala lepiej zrozumieć potencjalne wyzwania w takim regionie jak Bornholm. Zwłaszcza jeśli chodzi o rozwój lokalnych nisz w sektorze żywności, w którym są podobieństwa do sytuacji osób pracujących w rzemiosle, co również może podsunąć jakieś pomysły i stanowić inspirację.

Nawiązywanie kontaktów, które jest trzecim przedmiotem zainteresowania bornholmskiego programu Leader+,

Bente Hammer
Przewodnicząca ACAB, Bornholm

E-mail: Bente@bentehammer.dk

Internet: www.bentehammer.dk
www.craftsbornholm.dk

było bardzo inspirujące, ponieważ firmy na wyspie są z reguły małe, więc uczestnictwo w sieci kontaktów może im przynieść korzyści. Dotyczy to szczególnie administracji, marketingu czy wynajmu powierzchni.

CP: Spójrzmy w przyszłość. Jak wyobraża sobie Pani swoją pracę po zakończeniu programu Leader+?

BH: W ostatnich latach wdrożono rozwiązania długoterminowe i to pomogło w większym stopniu uniezależnić osoby trudniące się rzemiosłem od wsparcia zewnętrznego. Na wyzwania strukturalne wpływ miała globalizacja i koncentracja, a na takiej wyspie jak Bornholm będzie się to utrzymywało. Istniejącemu zapotrzebowaniu na zmiany i rozwój, które trudne są w wypadku odizolowanych wysp i obszarów peryferyjnych, trzeba będzie sprostać za pomocą programów dla obszarów wiejskich, takich jak Leader+.

SZWECJA

Projekt „Tänk-nik”

Ten innowacyjny projekt daje uczniom szkół podstawowych szansę nauczenia się czegoś o technologii i eksperymentowania z nią

Artykuł na podstawie wywiadu z kierownikiem projektu Pierre'em Jamotem

Wprowadzenie

Pierwsza część projektu była realizowana od końca 2002 r. do wiosny 2004 r., a druga rozpoczęła się w drugiej połowie 2004 r. i zostanie zakończona w 2006 r.

Pod koniec 2002 r., po zatwierdzeniu planu projektu przez LGD, nawiązano kontakty ze szkołami oraz firmami, a także przygotowano wstępny harmonogram prac. Na początku mnóstwo czasu poświęcono na opracowanie strony internetowej www.tanknik.com oraz zaprezentowanie uczniom i nauczycielom dostępnych zajęć za pomocą formularza rezerwacji.

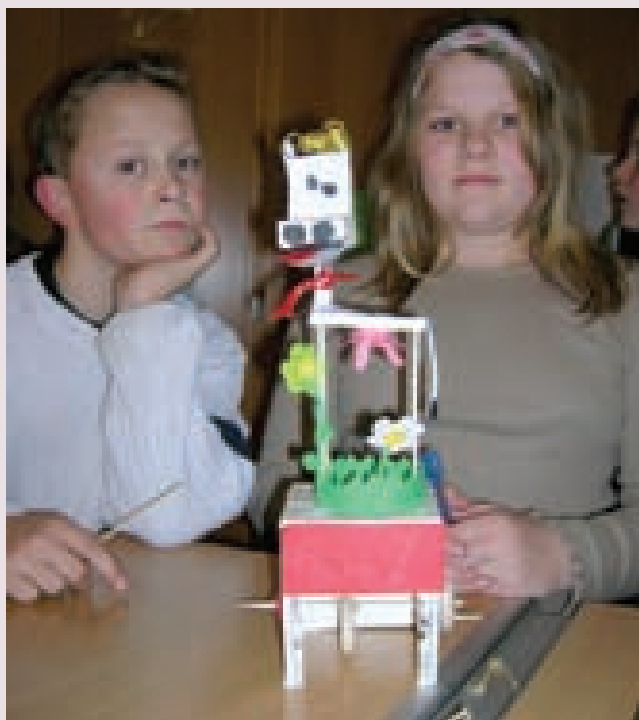
Projekt rozpoczął się w 2003 r. dzięki wsparciu LGD Leader+ Kärnan i Västra Götaland i miał na celu rozbudzenie wśród młodych uczniów zainteresowania innowacjami technicznymi. Jest on oparty na współpracy pomiędzy: gminą Vårgårda (miejscowe Centrum Innowacji), wydziałem pedagogicznym Uniwersytetu w Borås oraz wspomnianą LGD. Ponadto projekt umożliwił kontakty pomiędzy tutejszymi firmami a młodzieżą regionu, jakie normalnie nie miałyby miejsca, aż do czasu gdy uczniowie rozpoczęliby kształcenie zawodowe lub zaczęliby szukać pracy.

W czasie pierwszego roku w różnych działaniach w ramach projektu uczestniczyło około trzech i pół tysiąca uczniów, a w 2004 r. od czterech do pięciu tysięcy.

Podejście praktyczne

Metodą prób i błędów dzieci znajdują czasem nowe, innowacyjne rozwiązania problemów technicznych. Dzięki współpracy szkoły i kilku lokalnych firm prywatnych uczniowie mieli możliwość pracować w sposób bezpośredni i kreatywny, co stanowiło uzupełnienie często abstrakcyjnych metod nauczania oferowanych przez szkoły. Często prawdziwą nauką jest zrozumienie tego, że jest więcej niż jedno „słuszne” rozwiązanie danego problemu. W ramach projektu takie same możliwości oferowane są dziewczętom, jest więc nadzieja, że skłoni to większą ich liczbę do wyboru przedmiotów technicznych i ścisłych na wyższym poziomie szkoły średniej.

Różne zajęcia dają uczniom szansę uświadomienia sobie, że być może istnieje ciekawsza strona matematyki lub chemii, oraz zrozumienia, dlaczego w przyszłości przy wyborze kierunku studiów lub podjęciu pracy warto wziąć pod uwagę dziedzinę techniczną. Dzięki kontaktom z lokalnymi firmami oraz wizytom w tych firmach uczniowie zaczynają rozumieć zasięg techniki w miejscu pracy. Również nauczyciele dostają narzędzia do uatrakcyjnienia lekcji z przedmiotów ścisłych i oczywiście mają sposobność

Przy odrobinie wyobraźni mogłoby to wyglądać mniej więcej tak...

... a to będzie jeszcze lepiej działało w pełnych wymiarach

odniesienia tego, o czym uczą, do pracy wykonywanej przez miejscowe przedsiębiorstwa. Oto opis kilku z wielu różnorodnych zajęć:

- **Rozbijanie jajka** należy do bardzo popularnych zajęć. Uczniowie mają tu za zadanie zbudować mały pojazd, który może przewieźć w dół zbocza jajko i go nie rozbić. To skłania do refleksji na temat bezpieczeństwa w samochodzie. Niektóre z pomysłów przedstawionych przez uczniów w czasie tych zajęć zostały przekazane lokalnemu producentowi poduszek powietrznych. Kilka najnowszych pomysłów dotyczyło: wyjmowanych poduszek powietrznych tylnych siedzeń; siedzeń, które są regulowane góra – dół, tak że specjalne foteliki dla dzieci stają się zbędne; specjalnych przeciwwypadkowych opasek zakładanych na głowę; poduszek powietrznych dla przechodniów; miękkich samochodów; miękkich szyb przednich; telewizji/wideo w samochodzie, co przyczyni się do tego, że dzieci będą siedziały spokojnie.
- **Poszukiwanie energii** to rodzaj zajęć, które mają podnosić świadomość w zakresie oszczędzania energii. Uczniowie zaczynają od rozmowy o tym, jak wytwarza

się elektryczność i inne formy energii, a następnie przechodzą do kwestii samochodów i alternatywnych paliw do nich. Budują małe modele samochodów napędzane powietrzem itp., które muszą przejechać przynajmniej jeden metr. Jak dotąd rekord w Vårgårda wynosi 14,5 m. Po zakończeniu tych zajęć uczniowie będą mieli większą wiedzę, a także zdobędą doświadczenia w zakresie praktycznej konkurencji związanej z alternatywnymi źródłami energii.

- **Zabawa z elektrycznością** to zajęcia, które zajmują dwie lekcje. Uczniowie zdobywają podstawową wiedzę na temat elektryczności. W czasie drugiej lekcji budują system alarmowy do sali lekcyjnej, żeby zapobiec kradzieży diamentu. Do tej pory na wszystkich zajęciach udało się złapać złodzieja!

Gdzie jest realizowany projekt?

Pierre Jamot: Na początku miałem tylko małe biuro, więc realizowaliśmy projekty albo na dziedzińcu szkolnym, albo w klasach, albo w jednej z firm. Pod koniec pierwszego roku udało się zdobyć teren, a teraz – w drugiej fazie projektu – zostanie zbudowany budynek, który będzie mógł sprostać naszym potrzebom.

W jaki sposób udało się wciągnąć do projektu firmy prywatne?

Wykorzystywałem głównie kontakty prywatne i w ten sposób docierałem do innych przedsiębiorstw. Obecnie mamy ok. 20 różnych firm, które zatrudniają od jednej do stu osób. Wśród tych firm są: producent karmy dla psów, złotnik i jubiler, drukarnia, przedsiębiorstwo wykorzystujące maszyny przemysłowe do cięcia wodą itd. Co ciekawe, firmy te pozwalają czasem uczniom na odwiedziny i korzystanie ze sprzętu w dziale badań i rozwoju. Przekazują też sporo pieniędzy na nasze zajęcia. Gdy tutejsza firma zajmująca się poduszkami powietrznymi obchodziła pięćdziesięciolecie, zaproszono mnie do przeprowadzenia zajęć „Rozbijanie jajka” dla wszystkich uczestniczących dzieci. Inna miejscowa firma, zajmująca się styropianem, poprosiła nas, by przez projekt „Tänk-nik” pomóc jej w wymyśleniu nowych produktów, które mogłaby wytwarzać, co znaczy, że firma może wypożyczać wynalazców ze szkoły. Moim zdaniem to bardzo optymistyczne.

Jak ocenia Pan współpracę ze szkołami?

Ponieważ sam jestem nauczycielem, mam mnóstwo kontaktów z tutejszymi szkołami i moimi kolegami nauczycielami. Mamy poczucie, że to, co robimy, staje się naturalnym rozszerzeniem zajęć szkolnych.

Czy otrzymujecie wsparcie od gmin?

Zaczęliśmy we własnej gminie, Vårgårda, która bardzo nam pomogła. W drugiej fazie gmina wraz z Leaderem+ wspierają sporymi sumami inwestycję na nowym terenie, którą to inwestycję rozpoczęliśmy we wrześniu 2005 r. Skontaktowały się z nami także inne gminy na terenie LGD, które są zainteresowane rozpoczęciem podobnych zajęć i liczą na współpracę z nami.

Jak doszło do wyjazdu do Irlandii i jakie były wyniki tej wizyty?

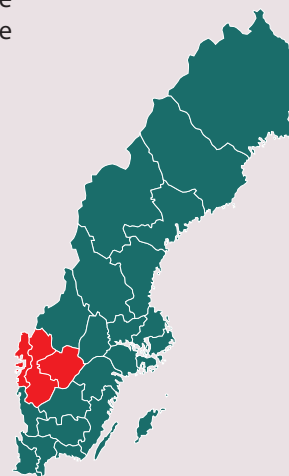
Byliśmy zainteresowani ponadnarodową współpracą, więc złożyliśmy ofertę za pomocą „Narzędzia wyszukiwania

partnera” Leadera+ na stronie www.leaderplus.org. Wkrótce potem dostaliśmy e-maila od osób związanych z projektem Leader+ w Inishowen w Irlandii z zapytaniem, czy chcielibyśmy ich odwiedzić. Pojechaliśmy na początku czerwca 2005 r. i byliśmy pod wrażeniem wystrzeliwania rakiet. Teraz planujemy wspólne działania, a wtedy nasi nowi przyjaciele z Inishowen przyjadą do nas i nauczą nas czegoś więcej o rakietach. Oczywiście dołączymy do tego wiedzy o Irlandii oraz kurs języka angielskiego.

Czy może Pan podać jeden czy dwa przykłady reakcji lub przeżyć uczniów, którzy brali udział w projekcie?

Jest bardzo dużo przeżyć i chwil fascynacji, całkowitego skupienia się na eksperymencie, szeroko otwartych oczu, gdy ktoś nagle zrozumie jakąś zasadę techniczną. Pamiętam, jak jedna dziewczynka powiedziała do inżyniera technika w firmie zajmującej się bezpieczeństwem w samochodach: „Dlaczego w samochodach nie podwiesza się foteli z sufitu?” A on na to: „Nigdy się nad tym nie zastanawiałem.”

To właśnie dlatego tak dobrze pracować z dziećmi – mają takie świeże pomysły!

Projekt „Tänk-nik” (pierwsza faza)

Państwo członkowskie: Szwecja

Region, okręg: Västra Götaland

Nazwa LGD: Kärnan i Västra Götaland

Liczba ludności: 53 100

Powierzchnia: 2124 km²

Całkowity koszt projektu: 579 000 euro

UE: 184 000 euro

Inne fundusze publiczne: 276 000 euro

Fundusze prywatne: 119 000 euro

Czas trwania projektu:

01.12.2002 – 30.03.2004

Kontakt: Pierre Jamot

Adres: Box 114, 447 23 Vårgårda

Telefon: +46 322 60 08 65

Tel. kom.: +46 709 16 56 38

E-mail: pierre.jamot@skola.vargarda.se

Internet: www.tanknik.com

Zdjęcia: szwedzka Jednostka Sieci Krajowej

NOWE PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE

Realizacja działań typu Leader+ w Republice Litewskiej

Leader a rozwój obszarów wiejskich na Litwie – podstawowe informacje

Okolo jednej trzeciej z 3,4 mln ludności Litwy mieszka na obszarach wiejskich, które stanowią ok. 97% całkowitej powierzchni kraju. Obszary wiejskie oraz ich rozwój mają więc duże znaczenie gospodarcze i społeczne.

Po przystąpieniu Litwy do UE wprowadzono działania typu Leader+.

Aktem prawnym regulującym wdrażanie działań typu Leader+, przygotowanym przez Republikę Litewską i przyjętym przez Komisję Europejską, jest Jednolity Dokument Programowy¹. Celem tego środka jest rozwijanie metodologii Leadera+ przez wdrażanie zintegrowanych – i tworzonych terytorialnie – strategii rozwoju obszarów wiejskich.

Na wdrażanie działań typu Leader+ w latach 2004–2006 przyznano Litwie 2 714 591 euro. Wsparcie jest przeznaczone na dwa rodzaje działań: nabywanie umiejętności (60%) oraz wdrażanie pilotażowych strategii zintegrowanych (40%).

¹ Decyzja Komisji C(2004)2120 z dn. 18.06.2004 r. oraz decyzja rządu Republiki Litwy nr 935 z dn. 02.08.2004 r. JDP można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Finansów www.finmin.lt w języku angielskim i litewskim.

Wdrażanie działań typu Leader+ na Litwie było bodźcem do utworzenia nowych lokalnych organizacji wiejskich opartych na partnerstwie i współpracy, mających na celu rozwiązywanie problemów na szczeblu lokalnym oraz czynne uczestnictwo w strategiach rozwoju.

Działania pilotażowe przeprowadzane przed akcesją

W wyniku starań krajowych i dwustronnych na Litwie przeprowadzono pewne działania i to one stanowiły podstawę wdrożenia podejścia oddolnego. Głównymi uczestnikami były: Ministerstwo Rolnictwa, Ministerstwo Bezpieczeństwa Społecznego i Pracy, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, a także inne powiązane władze oraz organizacje pozarządowe. Główny partner społeczny – Litewski Związek Wspólnot Wiejskich – obejmuje swym działaniem cały kraj i reprezentuje ok. 350 wspólnot. Do celów tej organizacji należą: podjęcie problemu izolacji wiążącej się z obszarami wiejskimi, pomoc mieszkańcom wsi w najlepszym wykorzystaniu wsparcia dostarczanego przez projekty partnerskie rozwoju obszarów wiejskich, przygotowanie mieszkańców do wdrażania projektów inicjatyw lokalnych.

Przykłady:

- Projekt bliźniaczy „Przygotowanie do programów inicjatywy wspólnotowej i zwiększenie możliwości absorpcji funduszy strukturalnych na Litwie” (PHARE-SPP III). Projekt dotyczył rozwoju istniejącej sieci instytucjonalnej, mającej także służyć wdrażaniu programów inicjatywy wspólnotowej.
- Doświadczenie zgromadzone w czasie dwustronnego projektu „Program partnerstwa wiejskiego” ogromnie przyczyniło się do zwiększenia kompetencji i wiedzy na różnych poziomach. W ramach tego programu powstały trzy grupy partnerskie w okręgach Švencionys, Šalčininkai i Ukmerge (funkcjonujące zasadniczo na tych samych zasadach co LGD).

- Projekt Seagull realizowany przez regiony członkowskie Euroregionu Bałtyk (regiony w Danii, Szwecji, Polsce, Rosji, na Łotwie i Litwie) i finansowany w ramach Programu dla regionu Morza Bałtyckiego INTERREG III B był również pomocny w programowaniu i wdrażaniu metody Leadera. W efekcie wsparte zostały lokalne grupy działania oparte na zasadach Leadera z regionu Kłajpedy.
- Doświadczenie w zakresie programów i projektów wspólnotowych zdobywano również dzięki wdrażaniu dwóch działań programu SAPARD.
- „Program partnerstwa gmin” finansowany przez fundacje litewskie i amerykańskie również w znacznym stopniu przyczynił się do ustanowienia podejścia oddolnego. Celem tego programu był rozwój współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, władzami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi w czterech regionach Litwy: Utena, Kupiškis, Kedainiai i Kelme. Program wspierał spotkania wspólnot, planowanie strategiczne, nawiązywanie kontaktów, a także szkolenia dla grup wspólnotowych pracujących nad takimi projektami, jak tworzenie fundacji wspólnotowych, organizacja akcji społecznych, rozwój infrastruktury dla biznesu itd.
- Fundusz Społeczeństwa Otwartego Litwa wprowadził Program informacyjny, który zapoczątkował nowe projekty: Technologie informacyjne dla społeczności wiejskich, Wzmocnienie związków pomiędzy wspólnotami i sieć kontaktów między nimi, Działania na rzecz wspólnot cyfrowych na Litwie. Wszystkie one dążyły do przyspieszenia integracji technologii informacyjnych we wspólnotach wiejskich i promocji korzystania z nich w celu utrzymania więzi z innymi gminami i organizacjami, a także instytucjami rządowymi.

Działania poakcesyjne

Działania te można podsumować w następujący sposób:

Cel 1. Jednolity dokument programowy działanie 4.6. Wdrażanie działań typu Leader+

Podstawa prawna tego działania zawarta jest w rozdz. IX(a) oraz w nowym art. 33 lit. f rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999; obwieszczenie Komisji z dnia 14 kwietnia 2000 r. (2000/C 139/05).

Celem działania jest rozwój metodologii Leader+ przez wdrażanie zintegrowanych strategii rozwoju wiejskiego, które są opracowywane terytorialnie i według następujących celów:

- rozwijanie ram instytucjonalnych oraz podstawowych umiejętności koniecznych do pobudzenia potencjału mieszkańców i społeczności regionów wiejskich przez programy mające na celu rozwój społeczności;
- zapewnianie wsparcia technicznego do przygotowania studiów obszarów lokalnych;
- opracowanie zintegrowanych, terytorialnych strategii rozwoju;
- zapewnienie pomocy przy przygotowywaniu wnio-

- sków i wdrażaniu strategii na obszarach pilotażowych;
- promowanie i umacnianie współpracy ponadnarodowej z innymi LGD.

Wszystkie te działania łącznie poprawią jakość życia mieszkańców obszarów wiejskich, a także dadzą szansę na zwiększenie oddziaływania związanego z wykorzystaniem zasobów naturalnych na obszarach rekreacyjnych.

Decyzja o przyznaniu wsparcia finansowego na dany projekt będzie podejmowana przez LGD i potwierdzana oficjalnie przez Krajową Agencję Płatności podlegającą Ministerstwu Rolnictwa.

1. Nabywanie umiejętności

Zapewnia się wsparcie na następujące działania:

- wsparcie techniczne studiów obszarów lokalnych, w tym analizy terytorialnej oraz przygotowania zintegrowanych strategii pilotażowych, które uwzględniają pragnienia wyrażane przez miejscową ludność;
- informowanie i szkolenia mające zachęcić ludność do czynnego uczestnictwa w procesie rozwoju;
- szkolenie administratorów, uczestników życia społecznego oraz członków LGD w zakresie budowania reprezentatywnego partnerstwa, a także w sprawach administracyjnych i finansowych;
- przygotowanie i rozpowszechnianie informacji, materiałów metodologicznych oraz dobrej praktyki.

Wybór dostawców usług będzie organizowała Krajowa Agencja Płatności przynajmniej dwa razy w roku po wcześniejszej ocenie potrzeb i przy wykorzystaniu procedur przetargowych zatwierdzonych przez Ministerstwo Rolnictwa. Wcześniejsza ocena będzie dokonywana na podstawie konsultacji z partnerami społecznymi i gminami regionu. Po zakończeniu procedury wyboru Krajowa Agencja Płatności podpisuje umowę z dostawcami usług zgodnie z wytycznymi dotyczącymi procedury udzielania zamówień publicznych UE. Po spełnieniu warunków umowy Krajowa Agencja Płatności dokonuje stosownej wypłaty na rzecz dostawcy usług.

2. Pilotażowe strategie zintegrowane

Wsparcie będzie udzielane na:

- przyjęcie i wdrożenie zintegrowanych, terytorialnych strategii rozwoju obszarów wiejskich o charakterze pilotażowym, przygotowanych przez Lokalne Grupy Działania (zgodnie z zasadami ustanowionymi w pkt. 12 i 14 obwieszczenia Komisji z dnia 14 kwietnia 2000 r.);
- udział w działaniach związanych ze współpracą ponadnarodową (zgodnie z zasadami ustanowionymi w pkt 15 i 18 obwieszczenia Komisji z 14 kwietnia 2000 r.). Wsparcie nie będzie udzielane na zwykłą wymianę doświadczeń;
- udział LGD we wdrażaniu strategii opracowanych na szczeblu ponadnarodowym oraz szanse wykorzystania przykładów dobrych praktyk, jak przewidziane przez Obserwatorium Obszarów Wiejskich Leader+ (patrz pkt 23 obwieszczenia Komisji z 14 kwietnia 2000 r.), oraz uczestnictwo w tych działaniach.

Dwoje litewskich dzieci podczas przędzenia wełny w skansenie w Kernave

EPA PHOTO / PETRAS MALUKAS

Wybór LGD

Na okres programowania 2004–2006 w drodze oceny strategii przedstawionych po przetargach otwartych, ogłoszonych już w pierwszej połowie 2005 r. przez Krajową Agencję Płatności podlegającą Ministerstwu Rolnictwa, wybranych zostanie maksymalnie siedem LGD (patrz poniżej: LGD na Litwie). Wszystkie wnioski musiały spełniać kryteria kwalifikacji określone następująco:

- posiadanie ustanowionej zgodnie z prawem wspólnej struktury, która jest reprezentatywna i ma następujący skład: na szczeblu decyzyjnym: partnerzy gospodarczy i społeczni oraz stowarzyszenia stanowią przynajmniej 50% partnerstwa lokalnego, do 25% przedstawiciele biznesu (sektor prywatny) i do 25% przedstawiciele władz lokalnych;
- zdolność do zarządzania administracją, metodologią i finansami, w tym do radzenia sobie z działaniami typu Leader+ oraz potwierdzone doświadczenie w zarządzaniu funduszami publicznymi;
- zakres obejmujący terytorium wiejskie o liczbie ludności od 10 000 do 100 000, w tym miasteczka do 6000 mieszkańców;
- posiadanie zintegrowanej strategii opartej na jednym z oficjalnych tematów programowych (patrz niżej);
- projekty muszą być finansowane w ramach strategii i programu proponowanych działań, które nie mogą być jednocześnie dofinansowywane z: innych funduszy strukturalnych, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, PHARE lub innych programów wspólnej polityki rolnej (Sekcji Gwarancji EFOGR). Jednakże nie wyklucza to faktu, że LGD mogą zwracać się o przyznanie wsparcia z różnych funduszy strukturalnych dla poszczególnych projektów.

Po potwierdzeniu kwalifikowalności odbywa się selekcja według następujących kryteriów:

- kompetencje administracyjne, doświadczenie LGD w zakresie zarządzania funduszami publicznymi, umiejętności zarządzania metodologią i finansami oraz doświadczenie w zarządzaniu działaniami typu Leader+;
- jakość strategii lub biznesplanu, w tym spójność i komplementarność ze strategiami krajowymi i regionalnymi.

Dodatkowe i specjalne kryteria wyboru są następujące (szczegółowy opis zawarty jest w Uzupelnieniu programu):

1. LGD powinna mieć charakter lokalny i wykazać równowagę wiekową i płciową (kobiety i młodzi ludzie grupą docelową), kompetencje środowiskowe, równowagę pomiędzy zadaniami w zakresie zarządzania i animacji.
2. Terytorium LGD powinno być jednorodne pod względem gospodarczym, społecznym i fizycznym (geograficznym), zlokalizowane w jednym miejscu, nie może należeć do więcej niż jednej LGD.
3. Strategia LGD powinna być spójna i komplementarna w stosunku do strategii krajowych i regionalnych, opracowana lokalnie przy dużym udziale miejscowej ludności, a tym samym odzwierciedlająca lokalne potrzeby oraz przygotowana zgodnie z jednym z poniższych tematów:
 - wykorzystanie nowej wiedzy i nowych technologii, żeby umożliwić większą konkurencyjność produktów i usług z obszarów wiejskich;
 - poprawa jakości życia na obszarach wiejskich;
 - zwiększenie wartości produktów lokalnych, w szczególności poprzez ułatwienie małym jednostkom produk-

cyjnym dostępu do rynku za pomocą działań kolektywnych;

- najlepsze wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturalnych, w tym zwiększanie wartości obszarów o znaczeniu dla Wspólnoty, wybranych w ramach programu Natura 2000.

LGD mogą ustanawiać własne kryteria priorytetowe (kryteria specyficzne dla strategii), zgodnie z wybraną strategią oraz tematem. Odpowiadają również za tematy przedkładanych projektów, które powinny uwzględniać problemy regionu.

Wspólnoty wiejskie na Litwie

Liczba wspólnot wiejskich na Litwie stale rośnie i według badania Litewskiego Instytutu Ekonomii Rolnej², liczba zarejestrowanych wspólnot wiejskich zwiększyła się z 10 w 2000 r. do ponad 1000 w 2005 r. Związek Wspólnot Wiejskich Litwy, założony w 2002 r., ma ponad 400 członków, a jego celem jest zmniejszenie różnic pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi. Zachęca on wspólnoty wiejskie do korzystania z pomocy finansowej przyznawanej wspólnotowym projektom rozwoju wiejskiego oraz do przygotowywania się do wdrażania inicjatyw lokalnych. Jest także członkiem europejskiego ruchu wiejskiego PREPARE, który dąży do skonsolidowania wspólnot wiejskich oraz poprawy współpracy pomiędzy władzami lokalnymi, przedsiębiorcami, państwem i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się rozwojem wiejskim (artykuł przedstawiający imprezy zorganizowane w ramach PREPARE zamieszczono w części News niniejszego magazynu).

Fundusz Społeczeństwa Otwartego oraz Centrum Studiów Społecznych na Uniwersytecie Wileńskim przeprowadziły badanie opinii publicznej, które wykazało, że inicjatywy we wspólnotach wiejskich ciągle napotykać problemy związane z zasobami ludzkimi. Większość osób badanych wskazywała ten sam problem braku chęci do przyłączenia się do działań publicznych oraz generalnie małego zainteresowania mieszkańców sprawami społeczności. Większość wspólnot wiejskich jest zbyt młoda, żeby można się było spodziewać radykalnych zmian, choć badania pokazały też rzeczy pozytywne: na wsi więcej się dzieje, ludzie stają się bardziej aktywni i zaangażowani w sprawy wspólnoty, rośnie samoświadomość, więcej uwagi poświęca się utrzymaniu i poprawie jakości środowiska. Dla lokalnych wspólnot Fundusz Społeczeństwa Otwartego zaprojektował i utworzył nową stronę internetową www.bendruomenes.lt. Spotkała się ona z dużym zainteresowaniem mieszkańców obszarów wiejskich, a dzięki lepszemu dostępowi do Internetu liczba lokalnych wspólnot korzystających z tej strony wzrosła do 300. Strona ta umożliwia lokalnym wspólnotom wymianę informacji, uczestniczenie w dyskusjach oraz nawiązywanie kontaktów po-

² Więcej informacji po angielsku i litewsku można znaleźć na stronie www.laei.lt

między wspólnotami zarówno na Litwie, jak i za granicą.

Zainteresowanie inicjatywą Leader+ wśród lokalnych społeczności jest duże, czego dowodzi obecność 400 członków LGD na kursach latem 2004 r. Kursy te zostały zorganizowane przez Ministerstwo Rolnictwa wraz z Ośrodkiem Programu Leader i Metodyki Szkolenia Rolników (patrz niżej). Uczestników ze wszystkich obszarów wiejskich poinformowano o inicjatywie Leader+ na Litwie oraz w innych krajach UE. Udział w kursie był obowiązkowy dla tych LGD, które planowały złożenie wniosków o finansowanie zintegrowanych strategii pilotażowych.

LGD na Litwie

Do końca 2005 r. wybranych zostanie 7 z 33 zarejestrowanych LGD, które wyraziły zainteresowanie wdrażaniem działań typu Leader+; otrzymają one wsparcie na realizację zintegrowanych strategii pilotażowych. Ministerstwo Rolnictwa wraz z instytutami badawczymi i partnerami społecznymi szuka także skutecznego sposobu włączenia tych LGD, które nie zostały wybrane, w przyszły rozwój wiejski, tak aby nie dopuścić do utraty ich zainteresowania inicjatywą.

Wsparcie na „nabywanie umiejętności” w zakresie badań na obszarach wiejskich oraz przygotowanie zintegrowanych strategii pilotażowych zostało już przyznane 27 LGD. W trakcie przygotowywania tych lokalnych strategii rozwoju litewskie LGD muszą wybrać jeden z czterech tematów (przedstawionych powyżej).

Według badań przeprowadzonych przez Uniwersytet Rolniczy w lipcu 2005 r. 60% wybiera temat „Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich”, 20% „Najlepsze wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturalnych”, a 5% „Zastosowanie wiedzy oraz nowych technologii do zwiększenia konkurencyjności produktów i usług wiejskich”. Badanie pokazało także, że LGD można podzielić na trzy główne grupy: te, które już rozpoczęły konkretne i strategiczne działania, te, które uczą się, jak stać się skuteczną i dobrze funkcjonującą organizacją, oraz te, które nadal nie są pewne swojego miejsca w rozwoju obszarów wiejskich.

W celu lepszego wdrożenia działania typu Leader+, w marcu 2005 r. przekształcono Służby ds. Ekonomii Pracy i Metodyki Szkolenia (istniejące w ramach Ministerstwa Rolnictwa) w Ośrodek Programu Leader i Metodyki Szkolenia Rolników, który składa się z dwóch zespołów. Zespół Monitoringu i Metodyki Szkolenia odpowiada za koordynowanie długoterminowego szkolenia zawodowego rolników i innych uczestników życia na obszarach wiejskich. Zespół Leadera jest odpowiedzialny za organizację seminariów, kursów, konferencji, które koncentrują się na administrowaniu, zarządzaniu finansami oraz przygotowywaniu środowiskowych i zintegrowanych strategii rozwoju obszarów wiejskich. Zespół ten zajmuje się także wnioskami o programy doskonalenia umiejętności dla przedstawicieli LGD i przygotowaniem tych programów. Ponadto, zespół Leadera wydaje materiały dotyczące metod szkoleniowych, biuletyny i broszury na temat działań typu Leader+ oraz promujące cele Leadera.

Targ we wsi Rudamina

EPA PHOTO / PETRAS MALUKAS

W lecie 2005 r. odbył się cykl kursów dotyczących wdrażania działań typu Leader. Przedstawiono doświadczenia irlandzkiego programu Leader i przeprowadzono szkolenia przedstawicieli LGD w zakresie umiejętności przygotowywania zintegrowanych strategii rozwoju obszarów wiejskich. W czasie warsztatów uczestnicy dostawali zadania praktyczne, np. jak wykorzystać lokalne tradycje kulturalne, tradycyjne rzemiosło czy dziedzictwo kulinarne.

Z uwagi na zasadę podejścia oddolnego (uwzględnianie pomysłów LGD) w Ministerstwie Rolnictwa ustanowiono grupę ds. koordynacji wdrażania działań typu Leader+. Głównym celem tej grupy jest dokładna analiza projektów aktów prawnych, a także spraw związanych z realizacją działań typu Leader+ i zarządzaniem nimi, oraz wprowadzanie poprawek do tych dokumentów. Skład grupy dobrano w taki sposób, by: przestrzegać zasady podejścia oddolnego, znaleźć rzeczywiste rozwiązania problemów obszarów wiejskich na Litwie, zagwarantować podejmowanie zasadniczych decyzji na podstawie badań naukowych, a także zapobiec niezgodności z innymi przepisami UE oraz Litwy. Dwunastu członków reprezentuje litewskie LGD, dwóch wspólnoty wiejskie, czterech pochodzi z instytucji naukowych (Uniwersytet Rolnictwa, Instytut Ekonomii Rolnej) i dwóch z Ministerstwa Rolnictwa.

Rozpowszechnianie idei Leadera+

W celu zapewnienia wiedzy na temat rozpowszechniania wiedzy i najlepszej praktyki na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa www.zum.lt zamieszczono dział informacji o programie Leader+, a następnie w lipcu 2005 r. przygotowano oddzielną stronę internetową Leadera www.leaderplus.lt. Można tam znaleźć informacje o wdrażaniu działań typu Leader+ na Litwie oraz w innych krajach (dokumenty regulujące te działania, publikacje naukowe, najaktualniejsze informacje, dane kontaktowe LGD). Strona będzie również zawierała informacje w języku angielskim, tak aby mogła być wykorzystywana jako narzędzie współpracy ponadnarodowej.

Perspektywy wdrożenia osi Leadera

Prace nad opracowaniem krajowej strategii rozwoju obszarów wiejskich oraz planu rozwoju obszarów wiejskich

na lata 2007–2013 rozpoczęły się w czerwcu 2005 r. Powołano oddzielną grupę do przygotowania części dotyczącej osi Leadera oraz jej udziału w planie ogólnym, a także do przedstawiania propozycji oraz analizy wniosków i zaleceń przedłożonych przez instytucje badawcze. Cele i zadania Leadera na lata 2007–2013 zostały już ustalone, a Instytut Ekonomii Rolnej przygotował projekt opisu wdrażania działań Leadera.

Ryga to miejsce jednego z warsztatów

W Rydze stare spotyka się z nowym

PREPARE – przygotowanie do działań typu Leader: wizja przyszłości wsi europejskiej

Wprowadzenie

Impreza czy też zlot PREPARE, obejmująca warsztaty wędrownie na Łotwie i Litwie, a także końcowy zlot w Birštonas Spa na Litwie odbyły się 2–8 października 2005 r. Była to okazja do spotkania się 100 delegatów z 24 krajów, w tym z nowych państw członkowskich, państw przystępujących, a także z Białorusi, Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii oraz Rosji (z Kaliningradu), i do omówienia wizji przyszłości wsi europejskiej.

Impreza ta stanowiła część programu PREPARE, którego celem jest umacnianie społeczeństwa obywatelskiego i promowanie wielonarodowej wymiany w rozwoju obszarów wiejskich. PREPARE rozpoczęło działalność w 1999 r. jako inicjatywa organizacji pozarządowych oraz urzędników rządowych, wspierająca 10 państw, będących ówczynie na etapie przedakcesyjnym, we współpracy na rzecz obszarów wiejskich. Siła programu wynika z oparcia się na konstruktywnej współpracy pomiędzy rządowymi i pozarządowymi uczestnikami rozwoju obszarów wiejskich. Więcej informacji o sieci PREPARE, jej programie, strukturze i organizacji można znaleźć pod adresem: www.preparenetwork.org.

Temat imprezy był zgodny z zatwierdzonym przez UE w czerwcu 2005 r. rozporządzeniem dotyczącym rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007–2013¹. Rozporządzenie to upoważnia państwa członkowskie do przygotowywania się do przyszłych programów rozwoju obszarów wiejskich

oraz otrzymywania na nie funduszy, zatem partnerzy sieci PREPARE są nim bardzo zainteresowani. Celem imprezy było więc przygotowanie wspólnej wizji przyszłości wsi europejskiej, co znaczy, że przyszłe programy powinny sprostać konkretnym potrzebom różnych państw członkowskich oraz że są one uzgadniane i wdrażane na prawdziwie partnerskich zasadach.

O imprezie

Impreza została zorganizowana w formie warsztatów wędrownych, które odbyły się 3–5 października na Łotwie, wraz z końcowym zlotem w Birštonas na Litwie 6–8 października.

Przed rozpoczęciem warsztatów odpowiednio łotewskie i litewskie ministerstwa rolnictwa przedstawiły delegatom wybierającym się na wycieczkę krótkie informacje. Te spotkania informacyjne pozwoliły uczestnikom zrozumieć politykę i programy rozwoju obszarów wiejskich stanowiące podstawy projektów, z którymi uczestnicy mieli zapoznać się w czasie warsztatów wędrownych. Miały one także ułatwić dyskusję z urzędnikami rządowymi na temat perspektyw na partnerstwo ze społeczeństwem obywatelskim w ramach tych programów dla obszarów wiejskich. Trasa prowadziła przez tereny wiejskie – albo z Rygi, albo z Ukmergė (na Litwie) i kończyła się głównym zlotem w Birštonas Spa. Każda z grup odwiedziła od sześciu do ośmiu różnych grup działania lub firm na wybranych obszarach wiejskich. W czasie każdej wizyty była okazja do rozmowy z osobami odpowiedzialnymi za

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. Dziennik Urzędowy L 277 (z 21.10.2005).

I daję szansę na odświeżenie starych umiejętności

prowadzenie danej inicjatywy lokalnej o początkach działalności i sposobie działania.

Uczestników proszono, by nie ograniczali się tylko do rzeczy praktycznych, które widzieli w czasie warsztatów, lecz by mówili także o pomysłach, które im się nasunęły i które mogłyby przyczynić się do powstania wizji przyszłości wsi na Łotwie i Litwie.

W czasie podróży po Łotwie kilka miejsc przyciągnęło szczególną uwagę, na przykład park narodowy Tervete, który został uznany za „miejsce najbardziej sprzyjające rodzinie na Łotwie.” Park ten można zwiedzać, podążając kilkoma malowniczymi szlakami, które prowadzą do drewnianych rzeźb postaci z bajek. Można tam również jeździć na rowerze, łowić ryby i obserwować ptaki. Park jest zatem uważany za dobry przykład potencjału turystyki wiejskiej na Łotwie. Innym imponującym przystankiem była grupa wspólnotowa Nicgale. Grupa ta została utworzona wokół inicjatywy miejscowej młodzieży przeprowadzającej prace remontowe starego budynku publicznego obok kościoła. Projekt powstał, gdy chór młodzieżowy potrzebował miejsca do prowadzenia prób. Z niewielkim wsparciem władz lokalnych (500 euro na farby i narzędzia oraz drobne porady tutejszego fachowca dotyczące remontu) młodzież przystosowała budynek. Teraz jest tam nie tylko miejsce na próby, lecz także na spotkania młodzieży i wspólnoty oraz galerię tutejszych artystów. Kolejnym krokiem będą zajęcia z malarstwa oraz historii sztuki prowadzone przez tutejszego artystę i skierowane do mieszkańców. Będzie to też ośrodek szkolenia młodych ludzi na przewodników tury-

stycznych (piękny kościół obok domu wspólnotowego jest tylko jedną z wielu atrakcji turystycznych regionu). Kościół jest w bardzo bliskich stosunkach z tutejszą wspólnotą, odgrywa zatem dużą rolę w jej rozwoju, organizując obozy, programy szkoleniowe i festiwale.

Na Litwie wytyczono trzy równoległe trasy: jedną do okręgów w pobliżu granicy polskiej i białoruskiej, kolejną do okręgów środkowo-północnych i wreszcie trzecią na tereny graniczące z Łotwą. W czasie wizyt w terenie obserwowano ciekawe inicjatywy. Jedną z nich był pięknie położony ośrodek młodzieżowy Eičiūnai wraz ze szkołą rzemiosła, w którym jest między innymi miejsce na kształcenie muzyczne oraz tradycyjne rzemiosło. Głównym atutem są prace w drewnie, w tym rzeźba, projektowanie mebli i stolarka. Tradycyjny budynek o charakterze regionalnym zbudowany i urządzony przez miejscowych studentów wraz z kolegami z Polski i ze Szwecji to również przykład udanego projektu współpracy prowadzonego przez tę szkołę.

Innym ciekawym wydarzeniem była wizyta w kurorcie Druskienniki, znanym z zabiegów leczniczych oraz pięknego środowiska naturalnego. Po kilku trudnych latach związanych ze zmianami gospodarczymi i politycznymi, kiedy to rynek wyraźnie się skurczył, to uzdrowisko balneologiczne znów prosperuje dzięki – sprzyjającej prywatnym inwestycjom atmosferze zapewnionej przez lokalne władze. Wyzwaniem jest jednak włącznie w ten proces rozwoju okolicznych obszarów wiejskich. Jedną z inicjatyw planowanych w celu utworzenia więzi pomiędzy ludnością, lokalną gospodarką Druskiennik oraz sąsiednimi obszara-

PREPARE pozwala zaczerpnąć świeżego powietrza...

mi wiejskimi jest zapewnianie stałych dostaw produktów organicznych z sąsiednich terenów wiejskich.

Wędrujące grupy warsztatowe spotkały się w Birštonas i tam przygotowały krótkie sprawozdania, które zawierały następujące wnioski:

- inicjatywy pilotażowe poprzedzające Leadera są dobrym sposobem przekazywania wiedzy i umiejętności oraz tworzenia możliwości powstawania partnerstw;
- istniejące wspólnoty muszą być włączone do obecnych i przyszłych programów rozwoju wiejskiego, żeby nie utracić ich wiedzy i potencjału;
- mała i średnia przedsiębiorczość jest motorem rozwoju wiejskiego;
- aby najlepiej wykorzystać zasoby dostępne na miejscu, potrzebne są umiejętności menedżerskie oraz związane z programem Leader;
- zachodzi ryzyko nierównomiernego rozwoju, jeśli zaniedbany zostanie któryś z następujących elementów: ludzie, środowisko, gospodarka;
- w celu przygotowania LGD, potrzebne są jasne wytyczne ze strony administracji rządowej dotyczące przyszłej osi Leadera.

W wyniku dalszych warsztatów i sesji plenarnych przedstawiono wnioski dotyczące:

- podejścia do krajowych i regionalnych programów rozwoju obszarów wiejskich oraz do partnerstwa pomiędzy rządem a społeczeństwem obywatelskim w tych programach;
- proponowanych działań ze strony rządów i organizacji pozarządowych w każdym z krajów, które to działania miałyby doprowadzić do skutecznych programów rozwoju wiejskiego i partnerstw;

- pomocy (ze strony UE oraz PREPARE) potrzebnej do tego, by ułatwić te działania.

Zlot zakończył się wspólną deklaracją uczestników zawierającą propozycję „Pomysłów na wizję wsi europejskiej”.

Prócz określenia pewnych podstawowych wartości, takich jak trwałość, partnerstwo, podejście oddolne itd., wizja została podzielona z grubsza na trzy elementy: społeczeństwo, gospodarka i środowisko. Jednakże wyraźnie zaznaczono, że wizja może być holistyczna i zintegrowana jedynie wtedy, gdy przyjmie się wyważony punkt widzenia na aspekt społeczny, gospodarczy i środowiskowy przyszłości obszarów wiejskich. Wizja ta zakłada, że:

- wiejskie wspólnoty przyszłości będą miały zrównoważoną strukturę wiekową, będą w stanie dorównać średniej krajowej pod względem edukacji i zdrowia lub ją przekroczyć, będą zdolne do przejęcia inicjatywy jako dobro wspólne;
- wiejskie gospodarki przyszłości będą miały zróżnicowany charakter, będą zabezpieczone sporą dozą lokalnej przedsiębiorczości i silnie związane z kontynuacją rolnictwa i leśnictwa, które powinny być zrównoważone, wielofunkcyjne i zróżnicowane;
- na wiejskich obszarach przyszłości zachowana będzie jakość fauny i flory oraz różnorodność biologiczna, obszary te będą przez wszystkich cenione za ich walory środowiskowe i – w granicach możliwości – ogólnodostępne w celach rekreacyjnych i turystycznych.

Leader+ Magazine

Leader+ Magazine jest publikowany trzy razy do roku przez Obserwatorium Obszarów Wiejskich.

Leader („Powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich”) jest inicjatywą wspólnotową uruchomioną przez Komisję Europejską i koordynowaną przez jej Dyrekcję Generalną ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (Zespół F.3). Treść Leader+ Magazine niekoniecznie odzwierciedla poglądy instytucji Unii Europejskiej.

Zespół redakcyjny: Europejskie Obserwatorium Obszarów Wiejskich

Osoba odpowiedzialna prawnie: Uwe Lerbs, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Zespół F.3, Rue de la Loi 130, B-1040 Bruksela

Autorzy artykułów w tym numerze: jednostki sieci krajowej Leader+ oraz lokalne grupy działania

Zdjęcia: prawa autorskie do zdjęć posiada Komisja Europejska, chyba że na zdjęciu zaznaczono inaczej

Zdjęcie na okładce: belgijska Jednostka Sieci Krajowej, Flandria

Leader+ Magazine jest publikowany w dziewiętnastu oficjalnych językach Unii Europejskiej w nakładzie 35 000 egz.

Dodatkowych informacji udziela: Leader+ Contact Point, Rue du Marteau 81, B-1000 Bruksela. Tel.: +32 2 235 20 20. Faks: +32 2 280 04 38.
E-mail: contact.point@Leaderplus.org – Internet: <http://europa.eu/comm/leaderplus>

© Wspólnoty Europejskie, 2006
Przedruk jest dozwolony pod warunkiem podania źródła

Printed in Italy

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE NIEBIELONYM

Aby otrzymać dodatkowe egzemplarze Leader+ Magazine

Należy wysłać e-mail na adres: contact.point@leaderplus.org lub przesłać zamówienie faksem lub listownie, wraz z podaniem dokładnych danych oraz określeniem liczby egzemplarzy i wersji językowej, na adres:

Leader+ Contact Point
81, Rue du Marteau
B-1000 Brussels
Tel.: +32 (0) 2 235 20 20
Faks: +32 (0) 2 280 04 38

Można również zamówić prenumeratę publikacji Leader+. Aby dopisać swoje nazwisko do listy adresowej, należy się zarejestrować on-line przy pomocy formularza dostępnego pod adresem:

<http://europa.eu/comm/leaderplus>

Nazwa

Leader („Powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich“)

Typ programu

Inicjatywa wspólnotowa

Obszary docelowe

Leader+ jest konstruowany wokół trzech działań:

- Działanie 1 – Wsparcie zintegrowanych strategii rozwoju terytorialnego o charakterze pilotażowym, opartych na inicjatywach oddolnych.
- Działanie 2 – Wspieranie współpracy między terytoriami wiejskimi.
- Działanie 3 – Tworzenie sieci kontaktów.

Priorytetowe tematy strategiczne

Tematy strategiczne, określone przez Komisję dla Leader+:

- Jak najlepsze wykorzystanie zasobów naturalnych, w tym wzmocnienie wartości miejsc;
- Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich;
- Zwiększanie wartości produktów lokalnych, zwłaszcza przez ułatwianie małym jednostkom Produkcijnym dostępu do rynków przez działania kolektywne oraz
- Wykorzystywanie nowej wiedzy i nowych technologii do zwiększania konkurencyjności produktów i usług na obszarach wiejskich.

Odbiorcy pomocy i kwalifikujące się projekty

Pomoc finansowa w ramach Leader+ jest przyznawana partnerstwom: Lokalnym Grupom Działania (LGD) – zrzeszającym przedstawicieli sektora publicznego i prywatnego oraz instytucji o charakterze non-profit – których celem jest wdrażanie programów rozwoju lokalnego na swoich obszarach. Leader+ został przygotowany, by pomóc mieszkańcom obszarów wiejskich w rozwijaniu długoterminowego potencjału ich regionu. Promuje wdrażanie zintegrowanych, wysokiej jakości i oryginalnych strategii w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, a także zachęca do współpracy narodowej i ponadnarodowej. Finansowanie jest przyznawane – zgodnie z podejściem selektywnym – ograniczonej liczbie obszarów wiejskich w celu najskuteczniejszego skoncentrowania zasobów Wspólnoty na najbardziej obiecujących lokalnych strategiach. Procedury wyboru są otwarte i szczegółowe.

W ramach programu rozwoju lokalnego finansowane mogą być projekty indywidualne, jeśli są zgodne ze strategią lokalną. Do finansowania w ramach Leader+ nadają się wszystkie projekty kwalifikujące się do finansowania w ramach Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Na poziomie decyzyjnym LGD partnerzy ekonomiczni i społeczni oraz stowarzyszenia muszą stanowić co najmniej 50% lokalnego partnerstwa.

Okres trwania programu

2000–2006

Dotacja wspólnotowa

Całkowity budżet przeznaczony na programy wynosi 5046,5 mln euro, z tego 2106,3 mln euro (2143,5 mln po indeksacji w połowie okresu) pochodzi z Sekcji Orientacji EFOGR, a pozostałą część stanowią wkłady publiczne i prywatne.

